

RI XWAN

Keb' oxib' tzij puwi' ri Utzalaj Tziz rech ri Xwan

Ri uchomanik ri Utzalaj Tziz rech ri Xwan, are kichomanik ri Ko'lik Asia (Asia Menor) che chila' xban wi ri nab'e taq mulin ib xub'an ri Komon Tyox. Pa we Ko'lik Asia are kech'awik pa ri ch'ab'al Griego. Chiwila': Apokalipsis 1,9: *"Ri in, in Xwan, ri iniwachalal e ri iniwachi'l pa ri k'ax, pa ri ajawib'al e pa ri koch'onik pa ri Jesus. Ri in, in k'o pa ri ch'aqap ulew pa ri Polow rech Patmos, rumal ri Utziz (Logos) ri Dyos e ri ub'im ri Jesus."*

E'are ri e'ajriego xechoman chrech ri jun tziz "Logos" (ri uwokik ri ucholexik ri tziz), (Chiwila': Teo-logia; Logica), xkichomaj we tziz ri' pa jun ch'aqap ulew k'o pa ri polow che k'o apan jun kilometro chrech ri Patmos. Ri Xwan kumajij ri Utzalaj Tziz ruk' we tziz ri': 1,1: *"Pa ri umajib'al k'o ri Tziz (Logos) e ri Tziz (Logos) k'o ruk' ri Dyos e ri Tziz (Logos) are ri Dyos."* rumal k'uw'a weri', pa taq ri nab'e mulin ib' xkib'an ri Komon Tyoxpa pa ri K'olik Asia are xkikoj ri tziz kukoj ri Xwan pa ri Utzalaj Tziz.

Jacha ri nik'aj Utzalaj taq Tziz chik, ri Xwan xumajij ri uwuj ruk' ri utziz ri Xwan Ajq'asalja' e kuk'is ri uwuj ruk' ri ukamikal e ri uk'astajib'al ri Jesus. Xoquje' kuya ub'ixik nik'aj taq jastaq che man k'o ta pa ri nik'aj Utzalaj taq Tziz chik: Ri k'ulanem pa ri tinimit Kana, ri k'astajib'al uwach ri Lasaro. Xoquje' kuya ub'ixik keb' oxib' tziz puwi' ri Jesus che Dyos ri are'.

Pa ri Utzalaj Tziz rech ri Xwan, ri jetaq "k'utb'al" nimalaj upatan pa we jun wuj ri'. Ri Nab'e "k'utb'al" are ri joron xjaltajik pa amaja' pa ri Kana. Chiwila' 2,11: *"Xa jeri' k'ut, are weri' ri umajib'al taq ri uk'utb'al ri Jesus pa ri Kana jun utinimit ri Galile'a, k'atek'uri' kuk'ut ri uq'ijil e ri e'utijoxelab' kekojon chrech ri are'."* Ri k'isb'al e uwuq k'utb'al, are' ri k'astajib'al uwach ri Jesus. Chiwila' 2,18-19: *"¹⁸K'atek'uri', ri e'ajjudi'o kakib'ij chrech: '¿Jas k'utb'al kak'ut chqawach rumal che jewa' kab'ano?'. ¹⁹Ri Jesus kub'ij chkech: 'Chiwilij we rachoch ri Dyos ri', k'atek'uri' pa oxib' q'ij kinyak chi na jumul'."* Ri ukab' "k'utb'al" k'o pa ri 4,54: *"We jun k'ak' k'utb'al ri' che ukab' k'utb'al, xub'an ri Jesus aretaq chi' xtzalij ub'i pa ri Judea ge kab'e pa ri Galilea."* Xoquje' k'o ri "jun k'utb'al" ruk' ri jetaq kaxlanwa. Chiwila' ri 6, 14: *"Aretaq chi' ri winaq kakil we jun k'utb'al xb'antaj rumal, kakib'ij: «¿Are wa' ri q'axel utziz ri Dyos ri kape na cho ri uwachulew!»."*

Ri "k'utb'al" che xuk'am b'i ri Jesus pa ri kamikal are ri uk'astajisab'al uwach ri Lasaro pa 11,41-44. Chiwila' 11,47-48: *"⁴⁷K'atek'uri', ri enima'q taq chuchqajawib' e ri efariseo kakimulij kib' pa junriqoj ib'. E kakib'ij: '¿Jas kaqab'ano? We jun achi ri' kub'an k'i taq k'utb'al. ⁴⁸We kaqaya kan b'e chrech, konojel ri' kekojon chrech ri are', k'atek'uri', kepe na k'uri' ri e'ajromao e kakitukij na ri' ri tyoxlaj qak'olb'al e kakik'is tziz ri' pakiwi' ri qamaq'."*

Ri Jesus are ri nimalaj q'axel utzij ri Dyos jacha ri Mo'ises. Ri e'ajjudi'o xk'o'ji' chkiwach che rajawaxik kicha'o, la are' ri ojer Mo'ises on are ri k'ak' Mo'ises. Jeri' jacha xub'an ri Mo'ises, ri Jesus xuya' ri Pixab'. Xwan 13,34-35: ³⁴*Ri in kinya jun k'ak' pixab' chiwech: Chilo'oq'ej chb'il taq iwib'; je' jas ixinloq'oq'em ri in jeri' chiloq'oq'ej chb'il taq iwib' ri ix.* ³⁵*E ruk' weri', konojel winaq kakil na ri' che ri ix, ix nutijoxelab': we ri ix, ruk' ronojel ik'u'x k'o ri iloq'oq'eb'al chb'il taq iwib'.* Jacha xub'an ri Mo'ises ri Jesús xuq'alajisaj ri ub'i' ri Dyos: Ri ub'i' ri Dyos xuq'alajisaj ri Mo'ises are ri "Yahweh" che kub'ij "Ri in"; e ri ri Jesus xuq'alajisaj ri ub'i' ri Dyos: "Tatxel". Jacha ri Mo'ises, ri Jesus taqo'm uloq rumal ri Tatxel, arech ke'ukolo' ri winaq e arech kub'ana' ri jeta k'utb'al. Ri nimalaj k'utb'al xuk'utu' are ri k'astajib'al uwach; jacha kub'ij ri Jesus pa ri 10,17-18: ¹⁷*rumal k'u weri', kinuloq'oq'ej ri Tatxel, rumal rech che kinya ri nuk'aslemal in e arech kaya'taj chi na jumul chwech.* ¹⁸*man k'o ta jun kesan chwech, in ri kinya'owik ruk' ronojel wajawanik. In k'o nukowinem arech kinya ri nuk'aslemal xoquje' k'o nukowinem arech kaya'taj chi na jumul chwech; are wa' ri pixab' uya'om uloq ri Nutat chwech».* Ri Jesus kuya' ri kaxlanwa jacha kub'an ri Mo'ises pa ri Tz'inalik Ulew.

Ri Jesus, ri are' jun ajawinel. Chiwila' ri rokib'al kub'ano pa ri Jerusalem e kakamik jacha kajawinel ri e'ajjudi'o, k'atek'ut, ri rajawib'al man k'o ta waral cho we uwachulew ri', are ri k'axtok ajawinel chrech we uwachulew ri'. Ri xuch'o'jij ri Jesus are ri kuch'o'jij ri saqil ruk' ri Q'equ'mal. Ri ukamikal ri Jesus are ri' ri jun q'atb'altzij xub'an ri Dyos puwi' ri uwachulew. Ri Xwan kuko'j ri jetaq wachb'al k'o pa ri Ojer Chapab'al Q'ab': Ri utzalaj ajoyuq', ri sachinaq chij che rech ri Dyos, ri k'ak' Nim Rachoch ri Dyos, ri raxakan che ke'ukol ri winaq pa ri tz'inalik ulew, ri kaxlanwa che kuya' ri k'aslemal, ri jun qastzij tikonb'al uwa (viña).

RI XWAN

Xas pa ri umajib'al k'o ri tzij

- ¹Pa ri umajib'al k'o ri Tzij e ri Tzij k'o ruk' ri Dyos e ri Tzij are ri Dyos.
- ²Pa ri umajib'al, ri are' k'o ruk' ri Dyos.
- ³Ronojel xb'anik rumal ri are',
e weta mata k'o ri are', man k'o ta jun jastaq b'antajinaq cho q'ijsaq.
- ⁴Pa ri are' k'o wi ri k'aslemal e ri k'aslemal are kichäjil ri winaq.
- ⁵K'atek'uri', ri chäj knikow pa ri q'equ'm
e ri q'equ'm man xkowin ta chrech uchupik ri are'.
- ⁶K'o jun achi', taqom uloq rumal ri Dyos, Xwan ri ub'i' are'.
- ⁷Xpetik, arech kub'an jun q'atb'altzij,
arech kub'an q'atowtzij puwi' ri chäj
arech konojel kekojon chrech ri Tzij rumal ri are'.
- ⁸We are' ri' man are ta ri chäj,
are nak'ut ri kb'anow q'atowtzij puwi' ri chäj.
- ⁹Ri Tzij are ri qastzij chäj che kuya ri chäj chkech konojel winaq,
ri are' xpe pa ri uwachulew.
- ¹⁰Ri are' k'o pa ri uwachulew, e ri uwachulew xb'antajik rumal ri are',
k'atek'uri' ri uwachulew man reta'm ta uwach ri are'.
- ¹¹Ri are' xpe pa ri rachoch, k'atek'uri' ri rachalaxik ma xkik'ulaj taj.
- ¹²K'atek'ut, chkech konojel ri xkik'ulaj ri are',
xuya kowinem chkech arech eralk'uwa'l ri Dyos,
chkech ri kekojon chrech ri ub'i',
- ¹³ri e'are' che man xe'alk'uwa'lax taj rumal kik'el,
on rumal urayib'al b'aqilal, on rumal urayib'al achi,
xane je' nak'ut e'alk'uwa'linaq uloq ruk' ri Dyos.
- ¹⁴K'atek'uri' ri Tzij xti'ojlob'ik k'atek'uri' xjeqi' quk' chqaxo'l ri uj,
e qilom ri uq'ijil uq'ijil che petinaq chi ruk' ri Utat,
che ri are' qas xuwi k'ojolxel nojinaq
chrech ri utzil e chrech ri saqalaj tzij.
- ¹⁵Ri Xwan kub'an q'atowtzij puwi' ri are' e kub'ij:
«Are wa' we are' che ri in xinb'ij puwi':
Ri jun che petinaq uloq chwij, are b'enaq chnuwach,
rumal rech che ri are' k'aslik chik aretaq chi' majo'q in k'o in».
- ¹⁶Je' nak'ut, qonojel qak'amom ri tz'aqatalaj ub'antajik,
k'atek'uri' qak'amom utzil rumal ri utzil.
- ¹⁷Rumal rech che ri pixab' xya'taj rumal ri Mo'ises;
ri utzil e ri saqalaj tzij xpe rumal ri Jesukristo.
- ¹⁸Man k'o ta jun rilom uwach ri Dyos;
xaq xuwi ri jun chi k'ojolxel, che k'o pa ri uk'u'x ri Tatxel,
are ri are' uya'om ub'ixik ri saqalaj tzij puwi' ri are'.

Are wa' ri q'atb'altzij kuya ri Xwan

¹⁹K'atek'uri', are wa' ri q'atb'altzij kuya ri Xwan, aretaq chi' ri e'ajjudi'o kekitaq uloq ruk' ri are' chi pa ri Jerusalem uloq, ejujun chuchqajawib' e ejujun e'ajlevita arech kkita chrech: «¿At jachin ri at?». ²⁰Ri are' kuq'alajisaj, man kuch'uq taj, kuq'alajisaj: «Man in taj ri in Kristo». ²¹E kkita chrech: «¿At jachin k'ut ri at? ¿La at, ri Eli'as?». Ri are' kub'ij: «Man in taj ri are'».

—«¿La at ri q'axel utzij ri Dyos?». Kutzalij uwach: «Man in taj». ²²K'atek'uri' kkib'ij chrech: «¿At jachin k'ut, arech jeri' kqatzalij uwach chkech ri e'ujtaqowinaq uloq? ¿Jas kab'ij at chrech awib'?».

²³Kub'ij ri are': «In ri in uch'ab'al ri kuraqaqej uchi' pa ri tz'inalik ulew: Chisuk'umaj ri ub'e ri Ajawxel, je' jas xub'ij ri Isa'i'as, ri q'axel utzij ri Dyos».

²⁴Ri etaqom uloq, ejujun taq farise'o. ²⁵E kkita chrech: «¿Jas k'u che kaqasaj ja' wema at ri Kristo, wema at ri Eli'as, wema at ri q'axel utzij ri Dyos?». ²⁶Ri Xwan kub'ij chkech. «Ri in kinqasaj ri ja' ruk' joron, k'atek'ut chixo'l ri ix k'o jun che man iweta'm ta uwach, ²⁷ri are' petinaq chwij, ri in man taqal ta chwij arech kinkir ri uxajab'». ²⁸Weri' xb'antajik pa ri B'etani'a, ch'aqap chrech ri Jordan, jawije' tajin kuqasaj ja' ri Xwan.

²⁹Pa ri jun q'ij chi apanoq, kril ri Jesus che petinaq uloq ruk' ri are', e kub'ij: «Chiwila' le' ri alaj uchij ri Dyos che kresaj taq ri makaj k'o chuwachulew. ³⁰Are wa' ri are' che xinb'ij puwi': Chwij ri in petinaq uloq jun achi che k'o chik nab'e chnuwach ri in, rumal rech che ri are' k'aslik chik aretaq chi' majo'q in k'o ri in.

³¹K'atek'uri', ri in man weta'm ta uwach, k'atek'ut arech ri are' kq'alajinik chkiwach ri Isra'el, ri in kinulqasaj ri ja' pa ri ujolom».

³²E ri Xwan kub'an jun q'atb'altzij, kub'ij: «Ilitajinaq chi wumal, ri Tyoxlaj Uxlab'axel che kqaj uloq je' jas jun palomax che petinaq chi pa chikaj e kkanaj puwi' ri are'. ³³E ri in chuxe' kanoq man weta'm ta uwach ri are', k'atek'ut ri jun che inutaqom chrech ub'anik ri qasna' pa ri joron, ri are' xub'ij chwech: "Puwi' ri jun che kawil na che kqaj uloq ri Tyoxlaj Uxlab'axel e kkanaj puwi', are ri' ri jun ri' che kuqasaj na ri ja' ruk' ri Tyoxlaj Uxlab'axel". ³⁴K'atek'uri' ilitajinaq chi wumal ri in e kinya ri q'atb'altzij, che are ri are' ri ucha'om (uk'ojol) ri Dyos».

Ri enab'e taq etijoxelab'

³⁵Pa ri jun q'ij chi apanoq, k'o chi jumul ri Xwan chila', kuk' ekeb' e'utijoxel. ³⁶Kka'y chrech ri Jesus che kok'owik, k'atek'uri' kub'ij: «We are' ri', are la' ri alaj uchij ri Dyos». ³⁷Ri ekeb' tijoxelab' kkita we tzij ri' e kkiterne'b'ej ub'i ri Jesus. ³⁸Ri Jesus kusutij rib', k'atek'uri' aretaq chi' krilo, che kiterne'b'em ri are', kub'ij chkech: «¿Jas kitzukuj?». Ri e'are' kkib'ij: «Rab'b'i -che tijoxel kub'ij pa qach'ab'al- jawi' at jeqel wi?». ³⁹Kub'ij chkech: «Chisaj uloq, k'atek'uri' kiwila' ri'». Keb'e ruk', kkilo jawi' jeqel wi ri are', k'atek'uri' kekanaj kan ruk' pa ri jun q'ij ri'. Kraj ne lo opaninaq chi ri lajuj kajb'al. ⁴⁰Ri Atrix, che rachalal ri Simon-Pedro (Lu'), jun chkech ri ekeb' che xkita ri utzij ri Xwan che xkiterne'b'ej b'i ri Jesus. ⁴¹We are' ri', nab'e kuriqa' ri rachalal Simon e kub'ij chrech: «Ri uj xriqitaj qumal ri Mesi'as». -weri' kub'ij Kristo. ⁴²K'atek'uri' kuk'am ub'i ri are' xas ruk' ri Jesus. Ri Jesus kuka'yej ri are' e kub'ij chrech: «At, ri at Simon, ri uk'ojol ri Xwan; ri at kab'ix na Sefas chawech» -weri' kub'ij Pedro.

⁴³Pa ri jun q'ij chi apanoq, ri Jesus kraj kel uloq pa ri Galile'a; kuriqa' ri Felipe e kub'ij chrech: «Chinaterne'b'ej b'ik!». ⁴⁴Ri Felipe Ajb'etsa'ida; ri tinimit pa ri ke'el wi ri Atrix e ri Pedro.

⁴⁵Ri Felipe kuriqa' ri Natana'el e kub'ij chrech: «Ri jun che xutz'ib'aj kan ri Mo'ises pa ri Pixab', e xoquje' xkitz'ib'aj ri eq'axel utzij ri Dyos, xriqitaj ri are' qumal: are ri Jesus, ri uk'ojol ri Xep, ri Ajnasaret». ⁴⁶Ri Natana'el kub'ij: «¿La k'o jun utz jas uwach ri' kel pa ri Nasaret?». Ri Ali'p kub'ij chrech: «Tasa'j uloq e kawil na ri'!». ⁴⁷Ri Jesus kril ri Natana'el che petinaq uloq ruk' ri are' e kub'ij puwi' ri are': «Waral ri' qastzij k'olik jun ajisra'elita, ruk' ri are' man k'o ta sub'unik». ⁴⁸Ri Natana'el kub'ij chrech: «¿Jawichi' aweta'm nuwach?». Ri Jesus kub'ij chrech: «Majo'q chech katusik'ij ri Ali'p xatinwilo, aretaq chi' ri at, at k'o chuxe' ri wikox». ⁴⁹Ri Natana'el kub'ij chrech: «Rab'b'i, at ri at uk'ojol ri Dyos, at ri at rajawinel ri Isra'el». ⁵⁰Ri Jesus kuk'ot uchi', kuta chrech: «¿La xa rumal rech che xinb'ij chaweche: "ri in xatinwil chuxe' ri wikox", ri at katkojonik? ¿Kawil na wa', nima'q chi na jastaq uwach chuwach weri'!». ⁵¹K'atek'uri', kub'ij chrech: «Qastzij, qastzij, kinb'ij chiwech, ri ix kiwil na ri' ri kaj che jaqatalik, e ri e'anjel rech ri Dyos kepaqi'k e kexuli'k puwi' ri uk'ojol ri achi'».

Jun k'ulanem pa ri tinimit Kana

²Pa ri urox q'ij chi apanoq, k'o jun k'ulanem pa ri Kana che jun utinimit ri Galile'a, k'atek'uri' k'o ri unan ri Jesus chila'. ²Xoquje' ksik'ix ri Jesus kuk' ri e'utijoxelab'. ³K'atek'uri', man kutzaqa ta ri amaja', rumal rech che kk'is ri amaja' rech ri k'ulanem, ri unan ri Jesus kub'ij chrech: «Ri e'are' man k'o ta chi ri kamaja'». ⁴Ri Jesus kub'ij chrech: «¿Jas wech in chaweche ri at, ixoq? Maja' kopan ri nukajb'al». ⁵Ri unan kub'ij chkech ri e'ajpataninelab': «Ronojel ri kub'ij chiwech che kib'ano, chib'ana'». ⁶K'o k'ut chila' waqib' ab'aj q'eb'al, che ruk' taq weri', kkich'ajch'ob'ej kib' ri ejudi'o, chjunal q'eb'al, keb' on oxib' pajib'al upam. ⁷Ri Jesus kub'ij chkech: «Chinojisaj we taq q'eb'al ri' chrech joron». Ri e'are' kkinojisaj chi ajsik chrech taq ri q'eb'al. ⁸Kub'ij chkech: «K'atek'ut, chanim chik ri chipak'ej ri joron e chik'ama' ub'i chrech ri rajaw ri wa'im». Ri e'are' kkik'am ub'i chrech. ⁹Aretaq chi' ri rajaw ri wa'im kuqumuj nab'e apanoq ri ja' che jalatajinaq chi amaja' – rumal che ri are' man reta'm taj jawije' xel wi ri amaja', k'atek'ut, ri e'ajpataninelab' keta'm jawije' xkesaj wi ri ja'– ri rajaw ri wa'im kusik'ij ri ch'ab' ala, ¹⁰k'atek'uri' kub'ij chrech: «Konojel ri winaq are nab'e kkijach ri utz amaja', e aretaq chi' eq'ab'arelab' chi ri winaq are kkijach chi ri man qas ta utz. K'atek'uri', ri at are xak'ol ri utz k'ate' na chanim ri'!». ¹¹Xa jeri' k'ut, are weri' ri umajib'al taq ri uk'utb'al ri Jesus pa ri Kana jun utinimit ri Galile'a, k'atek'uri' kuk'ut ri uq'ijil e ri e'utijoxelab' kekojon chrech ri are'. ¹²K'atek'uri', kaxuli' ub'i chi pa ri Kafarna'um, xoquje' ri unan, ri erachalal e ri e'utijoxelab', k'atek'uri', xa keb' oxib' q'ij kekanaj kan chila'.

Ri Jesus pa ri Nim Rachoch ri Dyos

(Mt 21,12s; Mc 11,11.15-17; Lc 19,45s)

¹³Petinaq chik ri Q'axeb'al kech ri e'ajjudi'o, k'atek'uri' ri Jesus kpaqi' ub'i pa ri Jerusalem. ¹⁴E pa ri Nim Rachoch ri Dyos ke'uriqua' ri e'ajk'ayib' chech taq ri e'ama' wakax, ri e'ama' chij, taq ri palomax e xoquje' ri e'ajk'exal taq pwaq che et'uyul pa taq ri kik'olib'al. ¹⁵Kub'an jun asyar ruk' k'am, k'atek'uri' konojel ke'uk'yaq uloq pa ri nim rachoch ri Dyos rachi'l taq ri chij, taq ri wakax. Kujemej ub'i ri kipwaq ri e'ajk'exal taq pwaq, e kuk'yaq b'i ri kitem, ¹⁶k'atek'uri' kub'ij chkech ri e'ajk'ayinel taq palomax: «Chiwesaj ub'i weri' waral. Mib'an jun k'ayib'al chrech ri rachoch ri Nutat». ¹⁷Ri e'utijoxelab' kkina'taj che tz'ib'atalik: «Ri achi'xinik chrech ri awachoch kinuk'ux na». ¹⁸K'atek'uri', ri e'ajjudi'o kkib'ij chrech: «¿Jas k'utb'al kak'ut chqawach rumal che jewa'»

kab'ano?». ¹⁹Ri Jesus kub'ij chkech: «Chiwilij we rachoch ri Dyos ri', k'atek'uri' pa oxib' q'ij kinyak chi na jumul». ²⁰K'atek'uri', ri e'ajjudi'o kkib'ij chrech: «Pa kawinaq waqib' junab' xyaktaj we rachoch ri Dyos ri', k'atek'uri' pa oxib' q'ij kayak na ri at?». ²¹K'atek'ut ri are' are ri ub'aqil kutzijoj. ²²E aretaq chi' kuyak rib' chkixo'l ri ekaminaqib', kna'taj chkech ri e'utijoxelab' che xub'ij weri', k'atek'uri' kekojon chrech ri tz'ib'atalik e chrech ri utzij xub'ij ri are'.

Ri uk'olem Jesus pa ri Jerusalem

²³Aretaq chi' k'o ri are' pa ri Jerusalem pa ri nimaq'ij rech ri Q'axeb'al, sib'alaj ek'i kekojon chrech ri ub'i aretaq chi' kkil ri taq k'utb'al kub'ano. ²⁴K'atek'ut, ri Jesus man kkojon ta chkech ri e'are', rumal rech che konojel reta'm kiwach, ²⁵e ri are' man rajawaxik taj kya jun q'atb'altzij chrech pakiwi' ri winaq, rumal rech che ri are' reta'm ri jastaq k'o pa kanima' ri winaq.

Ri Nikodemo

³Chkixo'l ri efarise'o, k'o jun achi, Nikodemo ri ub'i', jun nimalaj winaq kech ri e'ajjudi'o. ²Ch'aq'ab', kb'e ub'ik ruk' ri Jesus kuriqa' ri are', k'atek'uri' kub'ij chrech: «Rabb'i, qeta'm che atpetinaq uloq ruk' ri Dyos je' jas at jun Ajtij: Rumal rech che man k'o ta jun ri' kkowinik chrech ub'anik ri jetaq k'utb'al che kab'an ri at, we man k'o ta ri Dyos ruk'».

³Ri Jesus kub'ij chrech: «Qastzij, qastzij, kinb'ij chawech, we jun winaq man ka'lax ta chi jumul man kkowin taj kril ri Rajawib'al ri Dyos».

⁴Ri Nikodemo kub'ij chrech: «¿Jas ub'anik kuya'o kub'an jun winaq arech ka'laxik aretaq chi' ri are' ri'j winaq chik? ¿La kkowin puch kok chi jumul chusantil ruk' ri unan e ka'lax chi jumul?».

⁵Ri Jesus kub'ij chrech: «Qastzij, qastzij, kinb'ij chawech, we jun winaq man ka'lax ta ub'i pa ri ja' e pa ri Uxlab'xel, man kkowin taj kok pa ri Rajawib'al ri Dyos. ⁶Ri alaxinaq pa ri b'aqilal, b'aqilal ri', ri alaxinaq pa ri Uxlab'xel, uxlab'al ri'. ⁷Maxib'ij awib', che xinb'ij chawech: Rajawaxik che ri ix kixalax chi na jumul: ⁸Ri kyaqiq' kjumumik jawije' kraj wi e katataj ri uch'awib'al k'atek'ut man aweta'm taj jawije' petinaq uloq e jawije' b'enaq wi. Jeri' jas weri', ri ka'lax pa ri Uxlab'xel».

⁹Ri Nikodemo kub'ij chrech: «¿Jas k'u ub'anik wa' weri'?».

¹⁰Ri Jesus kub'ij chrech: «Ri at, at Ajtij pa ri Isra'el, k'atek'uri' man kach'ob' ta we jastaq ri?»

¹¹Qastzij, qastzij, kinb'ij chawech, ri uj kqatzijoj ri jastaq che qeta'm, e kqab'an q'atojtzij puwi' ri qilom; k'atek'ut ri ix, man kik'am ta uq'ab' ri q'atojtzij kqab'an ri uj. ¹²We ma kixkojonik aretaq chi' kintzijoj ri ujastaq ri uwachulew chiwech, ¿la kixkojon k'uri' aretaq chi' kintzijoj ri ujastaq ri kaj chiwech?

¹³Man k'o ta jun paqalnaq chikaj, xuwi ri qajinaq uloq chikaj ri uk'ojol ri achi.

¹⁴E je' jas uwa'lajisaxik ri kumatx xub'an ri Mo'ises pa ri tz'inalik ulew, rajawaxik che xoquje' jeri' uwa'lajisaxik kb'an na ri uk'ojol ri achi ¹⁵arech ronojel ri kkojon chrech ri are' kk'o'ji' jun junalik uk'aslemal rumal ri are'.

¹⁶Rumal rech che ri Dyos sib'alaj kuloq'oq'ej ri uwachulew uya'om chrech ri xa jun chi uk'ojol, arech ronojel ri kkojon chrech ri are' man kusach ta rib', arech kk'o'ji' jun junalik uk'aslemal. ¹⁷Rumal rech che ri Dyos man utaqom ta uloq ri uk'ojol chuwachulew, arech kub'an q'atojtzij puwi', utaqom uloq arech kkoltaj ri uwachulew rumal ri are'.

¹⁸Jachin ri kkojon chrech ri are', man kb'an ta q'atojtzij puwi'; k'atekut ri jun che man kkojon ta chrech ri are', xb'antaj q'atojtzij ri' puwi', rumal rech che man kjoninaq ta chrech ri Ub'i' ri uk'ojol ri Dyos.

¹⁹K'atek'uri', ri q'atb'altzij ri' k'olik rumal weri': xpe ri chäj chuwachulew, k'atek'uri', ri winaq are sib'alaj kkiloq'oq'ej ri q'equ'm chuwach ri chäj, rumal rech che xas itzel ri kichak. ²⁰K'atek'ut jachin kub'an ri itzel kretzelaj uwach ri chäj, e man kpe ta ruk' ri chäj, arech man kk'uttaj ta ri itzel taq uchak, ²¹k'atek'ut, jachin kub'an ri saqalaj tzij kb'e ruk' ri chäj, arech kk'uttajik che ri uchak b'antajinaq pa ri Dyos».

Ri Jesus kb'e ub'ik pa ri Jude'a

²²K'atek'uri', ri Jesus kb'e ub'i kuk' ri e'utijoxelab' pa rulew ri Jude'a, kkanaj kan kuk' e kub'an ri qasna'. ²³Xoquje', ri Xwan tajin kub'an ri qasna' pa ri A'inon, naqaj chrech ri Salim, rumal rech che k'o sib'alaj ja' chila' e ri winaq sib'alaj kepetik e kkik'am ri kiqasna'. ²⁴Rumal rech che ri Xwan maja' kk'yaqtaq pa ri che'.

²⁵Kwa'laj jun ch'o'j kuk' ri e'utijoxelab' ri Xwan ruk' jun ajjudi'o, puwi' ri ch'ajch'ob'enik ruk' ri ja'. ²⁶Kkiriga' ri Xwan, k'atek'uri', kkib'ij chrech: «Rab'b'i, ri jun che k'o awuk', ch'aqap chrech ri Jordan chik, ri jun che utzalaj q'atojtzij xab'an puwi', ri are' tajin kub'an qasna', e konojel keb'e b'i ruk' ri are'!».

²⁷Ri Xwan kub'ij:

«Jun winaq man kkwonin taj kub'an jun jas uwach, we man ya'om chrech rumal ri kaj. ²⁸Ri ix, ix q'ataltzij chwech ri in, che xas in xinb'inik: "Man in taj ri Kristo, ri in, are intaqom uloq chuwach ri are'". ²⁹Ri jun che k'o ri ch'ab' ali ruk' are ri ch'ab' ala, k'atek'ut ri rachi'l ri ch'ab' ala che k'o ruk' ri are', ri kupatanij e kutatab'ej ri are', kki'kotik kuta ri uch'ab'al ri ch'ab' ala. Are k'u wa' ri xutz'aqatab'ej ri nimalaj nuki'kotemal.

³⁰Rajawaxik che kk'iy uq'ijil ri are' e knitz'arik nuq'ijil ri in.

³¹Ri jun che petinaq uloq chikaj k'o pakiwi' konojel; ri jun che kel pa ri uwachulew rech ri uwachulew e ktzizonik je' jas jun che rech ri uwachulew. Ri jun che petinaq uloq chikaj ³²kub'an q'atojtzij puwi' rin jastaq che rilom e utom, k'atek'uri' man k'o ta jun winaq kk'amow ri uq'atb'altzij.

³³Ri jun winaq che kuk'amo ri uq'atb'al-tzij, qastzij kt'iqtaj rumal, che saqalajtzij ri Dyos; ³⁴rumal rech che ri jun utaqom uloq ri Dyos kutzijoj taq ri utzij ri Dyos, rumal rech che man kuk'am ta rij ri usipanik ri Tyoxlaj Uxlab'xel. ³⁵Ri Tatxel kuloq'oq'ej ri K'ojolxel e uya'om ronojel ri jastaq pa ri uq'ab'. ³⁶Ri jun che kkojon chrech ri K'ojolxel, k'o ri junalik uk'aslemal; ri jun che man kkojon ta chrech ri K'ojolxel, man kril ta ri' ri K'aslemal; k'atek'ut are kkanaj ri' ri royowal ri Dyos puwi' ri are'».

Ri Jesus e ri e'ajsamari'a

⁴¹Aretaq chi' ri Jesus reta'm chik che ri efarise'o kitom chi utzijol che ri are' tajin kek'yarik ri e'utijoxelab' e are sib'alaj kub'an chi na ri qasna' chuwach ri Xwan ²kne'b'a' chi man are ta ri Jesus kb'anow ri qasna', e'are ri e'utijoxelab', ³kel ub'ik pa ri Jude'a e ktzaliq chi ub'i jumul pa ri Galile'a. ⁴K'atek'uri' chi rajawaxik wi kq'ax pa ri Samari'a. ⁵Kopan b'a' pa jun tinamit rech ri Samari'a, Sikar ri ub'i, naqaj chrech ri rulew ri Jakob' che xuya' chrech ri uk'ojol Xep. ⁶Chila' k'o wi ri uk'ya'nb'al ja' rech ri Jakob'. Ri Jesus kosinaq rumal ri b'inem, t'uylul naqaj ri uk'ya'nb'al ja'. Je ne' k'o pa ri uwaq kajb'al.

⁷Jun ixoq Ajsamari'a kopanik chila arech kresaj ub'i ujonon. Ri Jesus kub'ij chrech: «Chaya'a' nujoron arech kinqumuj». ⁸Ri e'utijoxelab' eb'enaq pa ri tinimit che uloq'ik kiwa.

⁹Ri ixoq Ajsamari'a kub'ij chrech: «¿Jasche, ri at at ajjudi'o, k'atek'uri' kata ajoron chwech ri in che in jun ixoq in ajsamari'a?». (Rumal rech che ri e'ajjudi'o ma k'o ta utzil chkixo'l kuk' ri e'ajsamari'a).

¹⁰Ri Jesus kub'ij chrech: «Weta aweta'm ri at ri usipanik ri Dyos e jachin ri kb'in chawech: Chaya'a' nujoron, at ta ne ri' ri xata awech chrech e ri are' xuya ta na ri' chawech ri k'uwa'laj ja'!»

¹¹Kub'ij ri ixoq chrech: «Ajawxel, man k'o ta kawesb'ej ri ja', e we uk'ya'nb'al ja' ri' sib'alaj naj upam b'enaq, ¿jawije' b'a' aya'om wi ri k'uwa'laj ja'? ¹²¿La are at nim puch chuwach ri qatat Jakob'; che xuya chqech we uk'ya'nb'al ja' ri', k'atek'uri', xequmum chrech we ja' ri' ri are' e ri eralk'uwa'l xoquje' ri umeb'il?».

¹³Ri Jesus kub'ij chrech: «Ri jun che kuqumuj we ja' ri' kchaqij chi na jumul uchi'; ¹⁴k'atek'ut ri jun che kuqumuj ri ja' che kinya na ri in chech man k'o ta chi jumul kchaqij uchi'; ri ja' che kinya' na in chrech kub'an jun uk'iyb'al k'uwa' pa ri are' che kb'ulb'utik chech junalik k'aslemal».

¹⁵Ri jun ixoq kub'ij chrech: «Ajawxel, chaya'a' b'a' chwech ri joron ri', arech ma kchaqij ta chi nuchi' e ma kinpe ta chi waral che resaxik».

¹⁶Ri are' kub'ij chrech: «Jat, jasiq'ij uloq ri awachajil k'atek'uri' chattzalij uloq waral».

¹⁷Ri jun ixoq kub'ij chrech: «Ri in man k'o ta wachajil».

Ri Jesus kub'ij chrech: «Utz ri xab'ij: "Ri in man k'o ta wachajil", ¹⁸rumal rech che ri at eq'axinaq ejob' awachajil e ri jun che k'o awuk' kamik ri', man awachajil taj; e weri' qastzij ri kab'ij».

¹⁹Ri ixoq kub'ij chrech: «Ajawxel, ri in kinwilo che ri at, at jun q'axal utzij ri Dyos. ²⁰Ri eqanan eqatat xkiq'ijilaj ri Dyos puwi' we juyub' ri', k'atek'uri', ri ix kib'ij: Pa ri Jerusalem k'o wi ri k'olib'al jawije' rajawaxik wi konojel kkiq'ijilaj ri Dyos».

²¹Ri Jesus kub'ij chrech: «Chakojo' ri nutzij, ixoq, che petinaq ri kajb'al jampa' na, che man puwi' ta chi we jun yuyub' ri', xoq man puwi' ta chi ri Jerusalem jawi' ri kixq'ijilan na chrech ri Tatxel. ²²Ri ix kiq'ijilaj ri man iweta'm ta uwach; ri uj kqaq'ijilaj ri qeta'm uwach, rumal rech che ri kolotajem petinaq kuk' ri e'ajjudi'o. ²³K'atek'ut, ri kajb'al petinaq chik – are we ukamik ri' – che qas utz uq'ijilaxik kb'an ri Dyos kq'ijilaxik na ri Dyos pa ri Uxlab'axel e pa saqalaj tzij, rumal rech che ejeri' ri winaq ke'utzukuj ri Tatxel. ²⁴Uxlab'xel ri Dyos, e ri keq'ijilam chrech ri Dyos, rajawaxik che kkiq'ijilaj pa ri Uxlab'axel e pa ri saqalaj tzij».

²⁵Ri ixoq kub'ij chrech: «Ri in weta'm che kpe na ri Mesi'as, ri kb'ix Kristo chrech. Aretaq chi' kpe na ri are', kuya na ub'ixik ri' chiwech ronojel jastaq».

²⁶Ri Jesus kub'ij chrech: «In ri' ri tajin kch'aw awuk'».

²⁷K'atek'uri', chi we uchanim ri' kepe ri e'utijoxelab', k'atek'uri' ksach kik'u'x, man kkich'ob' taj we kch'aw ruk' jun ixoq. K'atek'ut, man k'o ta jun k'o kub'ij chrech: «¿Jas katzukuj?», on: «¿Jas katzijoj ruk'?». ²⁸Ri jun ixoq, chi xaqb'i' kuya' kan ri uq'eb'al chila', kutij anim kb'e pa ri tinamit e kub'ij chkech ri winaq: ²⁹«Chisa'j, jiwila' jun achi che xub'ij chwech ronojel ri nub'anom pa ri nuk'aslemal. ¿La man are ta k'u ne' lo ri Kristo?».

³⁰Ri e'are' ke'el ub'i pa ri tinimit, k'atek'uri', kkiriqa' ri are'. ³¹K'atek'uri', ri e'utijoxelab' kkich'ijej e kkib'ij chrech: «Rab'b'i, chatwo'q».

³²K'atek'ut kub'ij chkech: «Ri in k'o jun wa kintijo che man iweta'm ta ri ix».

³³Ri e'utijoxelab' kkib'ij chb'il kib': «¿La k'o jun winaq lo xuya'a' uwa?».

³⁴Ri Jesus kub'ij chkech: «Are wa' ri nuwa: che kinb'an ri rajawanik ri intaqowinaq uloq e utz uk'isik ri uchak kinb'ano. ³⁵¿La man kib'ij ta puch ri ix: Kraj na kijeb' ik', k'atek'uri' kok ri' ri q'atoj? Utz b'a' ri', ri in kinb'ij chiwech: Chiwa'lisaj ri ika'yb'al, k'atek'uri', chixka'y chrech taq ri tikonb'al che q'an chik chrech ri q'atoj. ³⁶Ri ajq'atoj kya'taj chrech ri tojb'al

uq'ij k'atek'uri', kumol uloq ri' ri taq uwach ri junalik k'aslemal, xa jek'uri' k'ut, ri ajtikonel junam kki'kotik ruk' ri ajq'atoj. ³⁷Xa jek'uri' che pa weri' qastzij kelik ri tzij: jun ri' ri ajtikonel, jun chi ri' ri ajq'atoj ³⁸ri in ixintaqom ub'i chrech q'atoj jawije' man iya'om ta kan ikosib'al ri ix; enik'aj chik xekosik, e ri ix kiwechb'ej kan ri kikosib'al ri e'are'».

³⁹Sib'alaj ek'i e'ajsamari'a che e'ajpatinamit ri' kekojon chrech ri are' rumal ri utzij ri jun ixoq kub'ij: «Ri are' xub'ij chwech ronojel ri nub'anom pa ri nuk'aslemal». ⁴⁰Aretaq chi' ri e'ajsamari'a ke'opan ruk' ri are', kkita chrech arech kkanaj kan kuk'. Ri are' kkanaj kan keb' q'ij chila', ⁴¹k'atek'uri', sib'alaj nim kekojon chrech ri are', rumal ri utzij, ⁴²e kkib'ij chrech ri jun ixoq' ri': «Chanim ri' man kujkojon ta chrech ri are' rumal ri atzij at; rumal che chi uj xqatayij ri utzij, k'atek'uri' qeta'm che ri are' qastzij are ri kolonel rech ri uwachulew».

Ri Jesus kb'e ub'i pa ri Galile'a

⁴³Aretaq chi' ok'owinaq chi ri keb' q'ij ri', kel ub'ik, kb'e ub'i pa ri Galile'a. ⁴⁴Rumal rech che xas are ne ri Jesus xujikib'a' ub'ixik, che jun q'axal utzij ri Dyos, man nim taj kil wi pa ri utinimit. ⁴⁵K'atek'uri', aretaq chi' kopan pa ri Galile'a, ri e'ajgalile'a sib'alaj utz uk'ulaxik kkib'ano, rumal rech che ri e'are' xkil ronojel ri xub'an pa ri Jerusalem pa ri nimaq'ij, rumal che ri e'are' xoquje' xepe pa ri nimaq'ij.

Ri Jesus kukunaj ri uk'ojol jun upataninel ri ajawinel pa ri Kana

⁴⁶K'atek'uri', ktzalij k'ut pa ri Kana che utinimit ri Galile'a, jawije' xuk'ex ri joron pa amaja'. K'o jun upatanijel ri ajawinel che yawab' ri uk'ojol k'o pa ri Kafarna'um. ⁴⁷Aretaq chi' ri are' kuta utzijol che ri Jesus petinaq uloq pa ri Jude'a e che xopan pa ri Galile'a, kb'ek e kuriqa' ri are', k'atek'uri', kuta chrech arech kxuli' ub'ik che ukunaxik ri uk'ojol, rumal rech che kamikal chik k'olik. ⁴⁸Ri Jesus kub'ij chrech: «;Ri ix, we man kiwil ta nik'aj taq k'utb'al e mayib'al, ma kixkojon taj!». ⁴⁹Ri upatanijel ri ajawinel kub'ij chrech: «Ajawxel, chatxulun ub'ik aretaq chi' maja kkam ri walk'uwa'l». ⁵⁰Ri Jesus kub'ij chrech: «Jat ub'ik, xas k'aslik ri ak'ojol». Ri jun achi kkojon chrech ri tzij xub'ij ri Jesus, k'atek'uri' kb'ek. ⁵¹Aretaq chi' xulunem kub'an ub'ik, ri e'upatanijel kkik'ulu' ri are' e kkib'ij chrech che k'aslik ri uk'ojol. ⁵²Ri are' kuta chkech ri kajb'al aretaq chi' xutzirik. Kkib'ij chrech: «Iwir, pa ri wuqub' kajb'al xel ub'i ri q'aq' chrij». ⁵³Ri jun tatxel ri' xreta'maj che are we jun kajb'al ri', aretaq chi' ri Jesus xub'ij chrech: «K'aslik ri ak'ojol», k'atek'uri' kkojon ri are' e konojel ri e'uwinaq pa ri ja uk'olb'al.

⁵⁴We jun k'ak' k'utb'al ri' che ukab' k'utb'al, xub'an ri Jesus aretaq chi' xtzalij ub'i pa ri Jude'a e kb'e pa ri Galile'a.

Ri Jesus kukunaj jun yawab' winaq pa jun k'otom ja'b'al, B'etesda ri ub'i'

⁵¹Chuwach chi aq'anoq weri', k'o jun kinimaq'ij ri e'ajjudi'o e ri Jesus kpaqi' uloq pa ri Jerusalem. ²K'atek'uri', pa ri Jerusalem k'o jun k'otom ja'b'al, che jun k'olib'al ub'i' pa gri'ego Prob'atika, e B'etesda ub'i' pa ri heb're'o, k'o job' utzaltmal ja chrech. ³Chuxe' taq we utzaltmal ja ri' eq'oyol sib'alaj eyawab'ib', emoyib', ech'oko'ib', ekaminaq taq kib'aqil, che keye'm che kuchuq'cha' rib' ri ja', ⁴rumal rech che ri anjel rech ri Ajawxel, xaq k'a jumpa na kqaj uloq pa ri k'otom ja'b'al e kuchuq'cha' ri ja', e ri nab'e che kok pa ri ja'

aretaq chi' xuchuq'cha' rib', kkuntajik chrech ri uyab'il. ⁵K'o chila', jun achi, che juwinaq wajxaqlajuj chi junab' yawab' ri are'. ⁶Ri Jesus aretaq chi' kril ri are' che q'oyolnaq chila' e che reta'm che k'i taq junab' jewa' ub'anom, kub'ij chrech: «¿La kawaj katkunataj chrech ri ab'aqil?». ⁷Ri yawab' achi kub'ij chrech: «Ajawxel, ri in man k'o ta jun nuwinaq arech kinuk'yaq ub'i pa ri ja' aretaq chi' kuchuq'cha' rib'; aretaq chi' inb'enaq ri in, jun chik kqaj nab'e chnuwach». ⁸Ri Jesus kub'ij chrech: «Chatwa'lijoq, chak'a ma' ub'i le ach'at e chatb'inoq». ⁹K'atek'uri', chi xaqb'i' utz chik ri achi; kuk'am ub'i ri uch'at e kumajij b'inem.

K'atek'uri', Sab'ado we jun q'ij ri'. ¹⁰Rumal k'uri' ri e'ajjudi'o kkib'ij chrech ri achi che ri xkunaxik: «Sab'ado we kamik ri', man ya'tal ta chawech che kak'am ub'i le ach'at». ¹¹Ri are' kub'ij chkech: «Ri jun che xinkunanik, xub'ij chwech: Chak'ama' ub'i le ach'at e chatb'inoq». ¹²Ri e'are' kkik'ot uchi': «¿Jachin ri jun achi che xub'ij chawech: Ch'ak'ama' ub'i le ach'at e chatb'inoq?». ¹³K'atek'ut, ri kunatajinaq achi, man reta'm taj jachinoq, xa ne' ri Jesus xsach ub'i uwach chkixo'l ri winaq, rumal rech che ek'o sib'alaj winaq chila'. ¹⁴K'atek'uri', ri Jesus kuriqa' chi na pa ri nim rachoch ri Dyos e kub'ij chrech: «Chawilampe', at utzirinaq chik; matmakun chi b'a', arech man kpe ta jun nimalaj ilo chik paw'i». ¹⁵Ri jun achi kb'e che ub'ixik chkech ri e'ajjudi'o, che are ri Jesus xkunan ri are'. ¹⁶Rumal k'u wa', ri e'ajjudi'o kkoqataj ri Jesus, rumal che xub'an weri' pa q'ij sab'ado. ¹⁷K'atek'ut, ri are' kub'ij chkech: «k'ate' wa' kamik ri' kchakun ri Nutat e xoquje' ri in kinchakunik». ¹⁸K'atek'uri', ri e'ajjudi'o nimalaj kichoaq'ab' kkikojo arech kkikamisaj ri are', rumal rech che man xaq ta matkuchajij ri Sab'ado, xane xoquje' kub'ij Utat chrech ri Dyos e kujunamatisaj rib' ruk' ri Dyos.

Ri uchak ri K'ojolxel

¹⁹Ri Jesus, jumul chik kch'awik e kub'ij chkech:

«Qastzij, qastzij, kinb'ij chiwech, ri K'ojolxel man kkowin taj xaq pa utukel wi kub'an jun jas uwach xuwi kkowin che ub'anik, ri krilo che kub'an ri Tatxel; ri jastaq che kub'an ri are' xoquje' kub'an ri K'ojolxel.

²⁰Rumal rech che ri Tatxel kuloq'oq'ej ri K'ojolxel e kuk'ut chuwach ronojel ri kub'an ri are'; k'atek'ut, kuk'ut chi na chuwach nik'aj nimalaj taq chak chi na, chuwach we nik'aj ri', arech ri ix sib'alaj ksach na ik'ux.

²¹Je' jas ri Tatxel che kuwa'lijisaj kiwach ri ekaminaqib' e kuk'asb'a' kiwach e kuya ri kik'aslemal, xoquje' jeri' ri K'ojolxel, kuya ri k'aslemal chkech ri kraj ri are'.

²²Rumal rech che ri Tatxel man kub'an ta q'atojtzij puwi' jun winaq; xane uya'om ronojel ri q'atb'altzij chrech ri K'ojolxel, ²³arech konojel ri winaq nim rilik kkib'ano ri K'ojolxel je' jas nim rilik wi kkib'an chrech ri Tatxel.

Ri jun che man nim ta rilik kub'an ri K'ojolxel xoquje' man nim ta rilik kub'an ri Tatxel che ri taqowinaq uloq ri are'.

²⁴Qastzij, qastzij kinb'ij chiwech, jachin kuta ri nutzij ri in e kkojon chrech ri intaqowinaq uloq k'o ri junaliklaj uk'aslemal e man kpe ta ri' chuwach ri q'atb'altzij, xane' are elenaq ub'i pa ri kamikal e opaninaq chi pa ri k'aslemal.

²⁵Qastzij, qastzij kinb'ij chiwech, petinaq ri kajb'al -e k'o chi ukamik ri'- che ri ekaminaqib' kkitayij na ri uch'ab'al ri Uk'ojol ri Dyos, e jachintaq kkitayij ri are', kek'asi' ri'.

²⁶Rumal rech che ri Tatxel chi k'o wi ri uk'aslemal pa rech wi ri are', xoquje' chi uya'om chrech ri K'ojolxel ri uk'aslemal pa rech wi ri are' ²⁷k'atek'uri' uya'om ri kowinem chech ri are' arech kub'an ri q'atojtzij, rumal rech che ri are are' Uk'ojol ri achi.

²⁸Mixib'ij iwib' chrech weri': Petinaq ri kajb'al k'a jampa ne' che konojel ri winaq che ek'o pa taq jul kkitayij na ri uch'ab'al, ²⁹k'atek'uri', ke'el na uloq ri' ejachin taq xkib'an ri utzil, arech kk'astaj kiwach pa ri k'aslemal e jachin taq ri xkib'an ri itzel kk'astaj kiwach pa jun q'atojtzij.

³⁰Ri in, man kinkowin taj kinb'an jun jas uwach xaq pa wech wi ri in. Ri in kinb'an q'atojtzij jeri' jas ri jastaq kinto: e saqalajtzij ri' ri nuq'atojtzij, rumal rech che man are ta kintzukuj ri wajawanik ri in, xane are kintzukuj ri rajawanik ri intaqowinaq uloq.

³¹Weta xas ri in, are kinb'an q'atojtzij chi panuwi' ri in, ma utz ta ne ri' ri nuq'atojtzij. ³²Jun chik ri' ri kb'anow q'atojtzij panuwi' ri in, e weta'm ri in che utz ri uq'atojtzij ri kuya panuwi' ri in.

³³Ri ix, xe'itaq ub'i nik'aj winaq ruk' ri Xwan, e ri are' xuya q'atojtzij puwi' ri saqalajtzij.

³⁴Ri in, man are ta kink'am uq'atojtzij jun winaq; xane are kinb'ij wa' weri' arech kixkoltaj ri ix.

³⁵Are are' ri kantil che nikilik e kuya ri chäj, k'atek'uri', ri ix xiway xixki'kot jun kajb'al ruk' ri uchäj.

³⁶K'atek'ut, ri in are k'o wuk' jun nimalaj q'atojtzij chi na chuwach ri q'atojtzij rech ri Xwan: rumal che ri jetaq chak kinb'ano, are kya'ow ri q'atojtzij panuwi' ri in, che xas are ri Tatxel intaqowinaq uloq.

³⁷E ri Tatxel che intaqowinaq uloq, are are' ya'owinaq ri q'atojtzij panuwi' ri in. Ri ix, man k'o ta jumul itom ri uch'ab'al, ri ix man k'o ta jumul iwilom ri uwachb'al,³⁸e ri utzij man kjeqi' ta kan iwuk', rumal rech che man kixkojon ta chrech ri in taqowinaq uloq ri in.

³⁹Ri ix sib'alaj kinik'oj rilik ri Tzij, rumal rech che kichomaj che k'o junalik ik'aslemal ruk' ri are', k'atek'uri', are ri Tzij kya'ow ri q'atowtzij panuwi'; ⁴⁰k'atek'ut, ri ix, man kiwaj taj kixpe wuk' arech kk'o'ji' ri ik'aslemal!

⁴¹Ri nuq'ijil ri in man nuk'amom ta kumal ri winaq; ⁴²k'atek'ut, ri in weta'm iwach: ri ix man kiloq'oq'ej ta ri Dyos pa ri ik'u'x; ⁴³ri in, in petinaq pa ri ub'i' ri Nutat k'atek'uri', man kinik'ulaj taj ri ix; weta kpe chi jun xas pa ri ub'i' aq'an rib' ri are', xas kik'ulaj ri' ri jun ri'.

⁴⁴¿La kixkowin ri ix kixkojon chrech ri Dyos, che are kik'ulaj ri iq'ijil chib'il aq'an iwib', e man kitzukuj ta ri q'ijil che kpe ruk' ri xa jun chi Dyos?

⁴⁵Michomaj, che ri in kinb'an na q'atojtzij piwi' chuwach ri Tatxel.

Ri q'ataltzij piwi' ri ix, are ri Mo'ises, ri are', che xikub'a' ronojel ri iweye'b'al chrij. ⁴⁶Rumal rech che, weta kixkojon ix chrech ri Mo'ises, xoquje' kixkojon ix la' chwech ri in, rumal rech che ri are' xutz'ib'aj ri tzij panuwi' ri in.

⁴⁷K'atek'ut, ri ix, wema kixkojon chrech ri utz'ib'anik, ¿la kixkojon k'uri' chrech ri nutzij ri'?»

Job' wa b'anom ruk' salwa't e keb' kar

(Mt 14,13-21; Mc 6,32-44; Lc 9,10-17)

⁶¹K'atek'uri', ri Jesus, kb'e ch'aqap chrech ri polow Galile'a, on chrech ri Tib'eri'ades. ²Sib'alaj winaq kkiterne'b'ej ri are', rumal rech che kkil ri jetaq k'utb'al kub'an kuk' ri yawab'ib'. ³Ri Jesus kpaqi' puwi' ri juyub' e kat'uyi' chila' kuk' ri e'uti'joxelab'. ⁴Petinaq chik ri Q'axeb'al (Pasku'a) ri nimaq'ij kech ri ajjudi'o.

⁵Aretaq chi' ri Jesus kka'y chikaj e keril jun sib'alaj winaq che epetinaq uloq ruk' ri are', kub'ij chrech ri Ali'p: «¿Jawije' kqaloq' na wi ri wa arech kewa' we winaq ri'?».

⁶Kub'ij weri' chkech arech ke'ukoj ri e'are' pa ri k'ax, rumal rech che ri are' reta'm ri kub'an na.

⁷Ri Ali'p kub'ij chrech: «Keb' ok'al pwaq man kutzqa ta la' arech chkijujunal kkitij jun ch'aqap kech». ⁸Jun chkech ri e'utijoxelab', ri Atrix che rachalal ri Simon Pedro, kub'ij chrech: ⁹«K'o chiru', jun alaj ak'al che k'o job' wa ruk' b'anom ruk' salwa't e keb' kar; k'atek'ut zjas upatan wa' weri' chkech konojel we ek'ilaj taq winaq ri'?»». ¹⁰Ri Jesus kub'ij chkech: «Che'it'uyb'a' ri winaq». K'o sib'alaj q'ayes pa we jun k'olib'al ri'.

Ket'uyi' ne lo ejob' mil achijab'. ¹¹K'atek'uri' ri Jesus kuk'am ukoq ri jetaq wa, kumaltyoxij chrech ri Dyos, k'atek'uri', kujach chkech ri winaq che et'uyulik; xoquje' jeri' kub'an chrech ri jetaq kar; kkitijo ronojel ri kkaj. ¹²Aretaq chi' xkiwa'lej, kub'ij chkech ri e'utijoxelab': «Chimolo' ri taq uch'aqapil che xto'taj kanoq arech man k'o ta ri kub'an k'ax». ¹³Kkimol ri e'are', k'atek'uri', kab'lajuj chakach kkinojisaj ruk' ri taq uch'aqapil wa b'anom ruk' salwa't che xkito' kan ri winaq aretaq xkiwa'lej. ¹⁴Aretaq chi' ri winaq kkil we jun k'utb'al xb'antaj rumal, kkib'ij: «jAre wa' ri q'axel utzij ri Dyos ri kpe na cho ri uwachulew!». ¹⁵K'atek'uri', ri Jesus kuch'ob'o che kepe na chrech uk'amik ub'ik arech kki'uxisaj ajawinel, kanimaj ub'ik, kb'e chi b'i jumul utukel pa ri juyub'.

Ri Jesus kb'in puwi' ri polow

(Mt 14,22-33; Mc 6,45-52)

¹⁶Aretaq chi' kqaj q'ij, ri e'utijoxelab' kexuli' uloq chuchi' ri polow, ¹⁷k'atek'uri', ke'aq'an ub'i pa jun jukub'. Kkisuk'ub'a' ub'i ch'aqap chrech ri polow, pa ri Kafarna'um. Okinaq chi ri aq'ab', k'atek'uri' ri Jesus maja' ke'uriqua' ri e'are'. ¹⁸Kwa'laj ri polow rumal rech che kajumumik jun nimalaj kyaqiq'. ¹⁹Aretaq chi' kb'insam chi ri jukub', juwinaq on juwinaqlajuj estadi'os ne', kkil ri Jesus che kb'in puwi' ri polow e ktajin kqib' uloq ruk' ri jukub', kkixib'ij kib' ri e'are'». ²⁰K'atek'ut, ri are' kub'ij chkech: «In, mixib'ij iwib'». ²¹Kkaj weta kkik'am ub'ik pa ri jukub', k'atek'ut chi aninaq kuriqa' ri ulew ri jukub', jawi' ri kisuk'ub'am ub'i wi.

Ri utzij ri Jesus pa ri uk'olb'al ch'ab'al pa ri Kafarna'um

²²Chukab' q'ij chik, ri winaq che ek'o kan ch'aaq chrech ri polow, xkilo che ri are' man xaq'an ta ub'i pa ri jukub' kuk' ri e'utijoxelab', xa ne kitukel ri e'utijoxelab' xeb'e ub'ik. ²³K'atek'ut, kopan nik'aj taq jukub' rech ri Tib'eri'ades naqaj chrech ri k'olb'al jawije' xkitij wi ri wa b'anom ruk' salwa't. ²⁴Aretaq chi' kkil ri winaq che man k'o ta ri Jesus chila', e xoquje' ri e'utijoxelab', ke'aq'an uloq pa taq ri jukub' che utzukuxik ri Jesus pa Kafarna'um. ²⁵Aretaq chi' kkiriqa' ri are' ch'aaqap chik che ri polow, kkib'ij che: «Rab'b'i zjampa' xatopan waral?».

²⁶Ri Jesus kub'ij chkech: «Qastzij, qastzij kinb'ij chiwech, ri ix kinitzukuj ma rumal rech taj che iwilom ri k'utb'al xa ne rumal rech che xixwa'ik e sib'alaj xixnojik.

²⁷Mixchakun b'a' arech k'o ri iwa che kk'isik, xane are chixchakunoq arech k'o ri iwa che k'o pa ri junalik k'aslemal, ri wa che kuya na chiwech ri Uk'ojol ri achi, rumal rech che are wa' we are', ri t'iqatalik ruk' ri t'iqb'al rumal ri Tatxel Dyos».

²⁸Chi xaqb'i' kkib'ij chrech: «zJas rajawaxik kqab'an na arech kujchakun pa ri uchak ri Dyos?».

²⁹Ri Jesus kub'ij chkech: «Ri uchak ri Dyos, are wa', che ri ix kixkojon chrech ri jun che utaqom uloq ri Are'».

³⁰Ri e'are' kkib'ij chrech: «¿Jas jun k'utb'al kab'an ri at, arech aretaq chi' kqil ri uj, kujkojon chawech? ¿Jas ri chak kab'ano? ³¹Ri ojer taq qati't qamam xkitij ri mana pa ri tz'inalik ulew jacha tz'ib'atalik: Xuya ri wa chkech che petinaq chikaj».

³²Ri Jesus kub'ij chkech: «Qastzij, qastzij kinb'ij chiwech, man are ta ri Mo'ises xya'ow ri wa chiwech che xpe chikaj; are ri Nutat ri kya'ow chiwech ri qastzij are wa che kpe chikaj; ³³rumal rech, che are wa' ri wa rech ri Dyos che kqaj uloq chikaj e kuya ri k'aslemal chuwachulew».

³⁴K'atek'uri', kkib'ij chrech: «Ajawxel, ro-nojel mul, chaya'a' b'a' we wa chqech ri'».

³⁵Ri Jesus kub'ij chkech: «In ri in wa rech k'aslemal. Ri jun che kpe uloq wuk' ri in, man k'o ta chi jumul kanum ri'; ri jun che kkojon chwech ri in man kchaq'ij ta uchi' ri'. ³⁶K'ate'kut, xb'itaj chiwech wumal ri in: iniwilom chik, k'atek'uri', man kixkojon ta chwech.

³⁷Ronojel ri kuya ri Tatxel chwech kpe na wuk' ri in, k'atek'uri', ri jun che kpe wuk' ri in man kink'yaq ta ub'ik; ³⁸rumal rech che ri in inqajinaq uloq chikaj, man are ta kulinb'ana ri wajawanik in, xane are kulinb'ana' ri rajawanik ri jun intaqowinaq uloq. ³⁹K'atek'uri', jewa' ri rajawanik ri are' che intaqowinaq uloq, che ri in man k'o ta jun kintzaqo chrech ronojel ri uya'om ri are' chwech, xa ne' kinwa'lajisaj uwach pa ri k'isb'al q'ij.

⁴⁰Je' nak'ut, are wa' ri rajawanik ri Nutat, che ronojel ri kilow uwach ri K'ojolxel e kkojon chrech ri are' kk'oji' junalik uk'aslemal, k'atek'uri' kinwa'lajisaj uwach ri are' pa ri k'isb'al q'ij».

⁴¹Ri e'ajjudi'o kewixwat chrij ri are', rumal rech che xub'ij: «In ri in wa che inqajinaq uloq chikaj». ⁴²K'atek'uri', kkib'ij: «¿La man are ta wa' ri Jesus ri uk'ojol ri Xep, e ri e'unan e'utat, ri uj qeta'm kiwach? ¿Jas k'u che kub'ij chanim ri': In ri inqajinaq uloq chikaj?».

⁴³Ri Jesus kub'ij chkech: «Mixwixwat chib'il iwib' ⁴⁴man k'o ta jun kpe wuk' ri in, we man kjik' ta uloq rumal ri Tatxel che inutaqom uloq; k'atek'uri', ri in kwa'lajisax na nuwach pa ri k'isb'al q'ij. ⁴⁵Tz'ib'atalik pa taq ri q'axel utzij ri Dyos: Konojel winaq ketijox na rumal ri Dyos. Ronojel winaq che kutatb'ej ri utzij ri Tatxel e kreta'maj, kpe wuk' ri in.

⁴⁶Man xa ta k'o jun ilowinaq ri Tatxel xuwi ne ri jun che petinaq uloq ruk' ri Dyos: ri jun ri' rilom ri Tatxel. ⁴⁷Qastzij, qastzij kinb'ij chiwech, ri jun che kkojon chrech ri Dyos, k'o junalik uk'aslemal. ⁴⁸In ri in wa rech k'aslemal. ⁴⁹Ri ojer taq iwati't imam, xkitij ri mana pa ri tz'inalik ulew, k'atek'uri' xekamik; ⁵⁰are wa' we wa ri kqaj uloq chikaj, arech, ri ketijowik man kekam taj.

⁵¹In ri in k'asliklaj wa che in qajinaq uloq chikaj. Ri winaq che kutij na we wa ri', k'o junalik uk'aslemal. K'atek'uri' ri wa che kinya na in chrech, are ri nuti'ojil, arech kk'asi' we uwachulew ri'».

⁵²Ri e'ajjudi'o sib'alaj kkik'ot rij chkixo'l; kkib'ij: «¿Jas uya'ik la' kub'ano arech kuya pa tijik chqech ri uti'ojilal?».

⁵³K'atek'uri', ri Jesus kub'ij chkech: «Qastzij, qastzij kinb'ij chiwech, ri ix, wema kitij ri uti'ojilal ri uk'ojol ri achi e wema kiquumuj ri ukik'el, man k'o ta k'aslemal iwuk'. ⁵⁴Ri winaq che kutij ri nuti'ojilal e kuqumuj ri nukik'el k'o junalik uk'aslemal, k'atek'uri', kinwa'lajisaj na uwach ri are' pa ri k'isb'al q'ij. ⁵⁵Rumal rech che ri nuti'ojilal qastzij che wa e ri nukik'el qastzij che uk'ya'.

⁵⁶Ri winaq che kutij ri nuti'ojilal e kuqumuj ri nukik'el, kkanaj kan ri' pa ri nuk'u'x ri in, e ri in pa ri uk'u'x ri are'.

⁵⁷Xoquje', jacha ri Tatxel che k'aslik, che ri inutaqom uloq e ri in che k'o ri nuk'aslemal rumal ri Tatxel, xoquje' ri jun che kinutijo, kk'asi' na wumal ri in.

⁵⁸Are wa' ri wa che qajinaq uloq chikaj; man jeri' taj jacha ri xkitij ri ojer taq iwati't imam, k'atek'uri', xekamik; ri winaq che kutij we wa ri' k'o junalik uk'aslemal».

⁵⁹We tzij ri', xub'ij aretaq ktijon pa jun uk'olb'al ch'ab'al pa ri Kafarna'um.

⁶⁰K'atek'uri', aretaq chi' ri e'utijoxelab' kkita weri', kkib'ij: «¿K'ax utayik we tzij ri'! ¿Jachin kkowin chutab'exik?». ⁶¹K'atek'ut, ri Jesus reta'm pa rech wi che ri e'utijoxelab' kewixwat puwi' weri', kub'ij chkech: «¿La k'ax kub'an weri' chiwech? ⁶²¿E jas kub'an ri' chiwech aretaq chi' kiwil na ri uk'ojol ri achi che kpaqi'k jawije' k'o wi ojer kanoq?

⁶³Are ri uxlab'xel kya'ow ri k'aslemal; ri ti'ojilal man utz taj, man k'o ta upatan. Uxlab'xel ri tzij che xinb'ij chiwech, xoquje' k'aslemal. ⁶⁴K'atek'ut, ek'o nik'aj chixo'l che man kekojon taj». Ri Jesus, chi reta'm, aretaq chi' xkimajij jachin taq ri man kekojon ta chrech ri are' e jachin ri kjachow na ri are'. ⁶⁵K'atek'uri', kub'ij: «Rumal k'u wa' xinb'ij chiwech che man k'o ta jun kuya'o kpe wuk' we man kuya' ta ri Tatxel chrech weri'». ⁶⁶Chi pa we jun q'ij ub'ik, sib'alaj ek'i chkech ri e'utijoxelab' ketzalij chkij, k'atek'uri', man kkiterne'b'ej ta chik ri are'.

Ri at, k'o ri atzij rech junalik k'aslemal

(Mt 16,16; Mc 8,29; Lc 9,20)

⁶⁷K'atek'uri', ri Jesus kub'ij chkech ri ekab'lajuj: «¿La xoquje' ri ix kiwaj kixb'ek?». ⁶⁸Ri Simon Pedro kub'ij chrech: «Ajawxel, ¿jachin ruk' kujb'e wi? Ri at k'o ri atzij rech junalik k'aslemal. ⁶⁹Ri uj kqakojo e kqilo che at ri attyoxlaj winaq rech ri Dyos». ⁷⁰Ri Jesus kub'ij chkech: «¿La man in taj ri xinsik'in iwech ri ix ri ixkab'lajuj?». K'atek'uri' jun chixo'l ri ix, jun K'axtok'. ⁷¹Are ri Judas ri kutzijoj che uk'ojol ri Simon Iskari'ote, rumal rech che are ri are' kjachow na ri are', jun chkixo'l ri ekab'lajuj.

Ri Jesus k'o pa ri Jerusalem arechi' nimaq'ij

⁷¹K'atek'uri', ri Jesus kb'in pa ri Galile'a; man kraj taj kb'in pa ri Jude'a, rumal rech che ri ajjudi'o kkaj kkikamisaj ri are'. ²K'atek'uri', petinaq chi ri nimaq'ij ri kb'ix kab'al chrech (tz'um taq ja). ³K'atek'uri', ri erachalal kkib'ij chrech: «Chatel ub'i waral jat ub'i pa ri Jude'a, arech xoquje' ri e'atijoxelab' kkil ri taq chak kab'ano: ⁴man k'o ta jun winaq kchakun pa awalkil aretaq chi' kraj kilitajik. We kab'an weri', chak'utu' awib' chuwach ri uwachulew». ⁵Xa ne rumal rech che xoquje' ri erachalal man kekojon ta chrech ri are'. ⁶K'atek'uri', ri Jesus kub'ij chkech: «Maja' kopan ri nukajb'al, k'atek'ut ri ikajb'al ri ix xaq apachike kajb'al. ⁷We uwachulew man kkowin taj kretzelaj iwach, k'atek'ut, ri in kretzelaj nuwach, rumal rech che kinb'an q'atojtzij puwi' ri itzel taq uchak ri uwachulew. ⁸Chixpaqal ub'i ri ix pa ri nimaq'ij; ri in man kinpaqi' taj pa we jun nimaq'ij ri' rumal rech che man tz'aqatinaq ta ri nukajb'al». ⁹Aretaq chi' xb'itaj weri', kkanaj kan pa ri Galile'a. ¹⁰K'atek'ut aretaq chi' ri erachalal epaqalnaq chi ub'i pa ri nimaq'ij, xoquje' kpaqi' ub'i ri are' pa awalkil, man kuq'alajisaj ta rib' chkiwach ri winaq. ¹¹Ri e'ajjudi'o kkitzujuk pa ri nimaq'ij e kkib'ij: «¿Jawije' ri' k'o wi ri are'?»». ¹²Ri winaq sib'alaj kewixwatik chrij ri are'. E k'o nik'aj kkib'ij: «Ri are' jun achi rech Utzil». E k'o nik'aj chik kkib'ij: «Man je ta ri', ri are' xa ne ke'usub' ri winaq». ¹³K'atek'ut, ma k'o ta jun winaq ktzijon puwi' ri are' chkiwach ri winaq rumal rech che kixib'im kib' chkech ri e'ajjudi'o.

¹⁴Panik'aj chik ri nimaq'ij, ri Jesus kapaqi' ub'i pa ri nim rachoch ri Dyos, k'atek'uri', kuk'ut ri Tzij. ¹⁵Ri ajjudi'o ksach kik'u'x e kkib'ij: «¿Jas reta'maxik wa' ub'anom we Tzij ri', xa ne man k'utum ta ne' chuwach?».

¹⁶Ri Jesus kub'ij chkech: «Ri tzij kink'utu, man wech ta ri in, xa ne are ajchaq'e' ri inutaqom uloq. ¹⁷We k'o jun winaq kraj kub'an ri rajawanik, kril wa' che we nutzij, la utzij ri Dyos, on kinch'aw in xaq pa wech wi ri in.

¹⁸Ri jun che kch'aw xaq pa rech wi ri are', chi are kutzukuj ri uq'ijil k'atek'ut, ri jun che are kutzukuj ri uq'ijil ri intaqowinaq uloq, ri are' ri', suk', saqalajtzij ri are' ri' e man k'o ta jo's taq tzij pa ri uk'u'x. ¹⁹La man are ta ri Mo'ises xya'ow ri Tzij chiwech? K'atek'uri', man k'o ta jun chiwech ri ix che qastzij kub'an ri Tzij. ¿Jasche che kiwaj kinikamisaj?».

²⁰Ri winaq kkib'ij: «Ri at k'o jun Itzel awuk'! ¿Jachin kraj katukamisaj?». ²¹Ri Jesus kub'ij chkech: «Xa jun jas uwach nub'anom, k'atek'uri', iwonojel mayib'al ix k'olik. ²²Ri Mo'ises xixutaq chrech uq'atik ri uwi' ikowil –man ruk' ta k'ut ri Mo'ises petinaq wi weri', xane kuk' ri ojer taq qati't qamam– k'atek'uri', ri ix pa jun q'ij sab'ado, kipus uwi' ukowil jun achi. ²³We kpus uwi' ukowil jun achi pa q'ij Sab'ado, arech man ketzelax ta ri Utzij ri Mo'ises, ¿la kpe k'u iwoyowal chwech rumal rech che ri in kinkunaj ronojel ri uwinaqil jun achi pa jun q'ij Sab'ado? ²⁴Mib'an q'atoj-tzij puwi' ri xaq jalum tzij, chib'ana' q'atoj-tzij ruk' suk'aliklaj chomab'al».

¿La are are' ri Kristo?

²⁵Nik'aj winaq che e'ajjerusalem, kkib'ij: «¿La man are ta wa' we are', ri ka'jawaxik kkamisaxik? ²⁶¿We uchanim ri' kch'aw chkiwach ri winaq e man k'o ta kb'ix chech! ¿La qastzij k'uri' xkik'am uq'ab' ri nima'q taq winaq che are are' ri Kristo? ²⁷K'atek'ut, we are', qeta'm jawije' kel wi, k'atek'uri', ri Kristo, aretaq chi' kpetik, man k'o ta jun winaq ri' reta'm jawije' kel wi».

²⁸Chi chanim, ri Jesus kuk'ut ri Tzij pa ri nim rachoch ri Dyos, kuraqaqej uchi', kub'ij: «Ri ix iweta'm nuwach ri in e iweta'm jawije' kinel wi k'atek'ut, ri in man inpetinaq taj xaq pa wech wi ri in xane qastzij are kintaqowik ri intaqowinaq uloq. K'atek'ut, ri ix man iweta'm ta uwach. ²⁹Ri in, weta'm uwach, rumal rech che ri in, in petinaq uloq ruk' ri are' e are ri are' ri intaqowinaq uloq».

³⁰Chi uchanim ri', kkaj kkichap ub'i ri are', k'atek'ut, man k'o ta jun kukoj uq'ab' chrech ri are', rumal rech che maja' kopan ri ukajb'al.

Jawije' kink'oji' wi ri in, man kixkowin taj kixb'e ix chila'

³¹K'atek'uri', ek'i chkixo'l ri winaq kekojon chrech ri are' e kkib'ij: «Aretaq chi' kpe na ri Kristo, ¿la k'o chi na nim taq k'utb'al kub'an na ri' chuwach we ub'anom chi we jun ri'? ³²Kkita raqanil ri efarise'o che ri winaq kkitzijoq weri' puwi' we are', ke'kitaq b'i enik'aj ajch'ami'y arech kkichap ub'i ri are'.

³³K'atek'uri' chi chanim kub'ij ri Jesus: «Kinkanaj chi na keb' oxib' q'ij iwuk', tek'uri' kinb'e ruk' ri intaqowinaq uloq. ³⁴Ri ix kinitzujukuj na ri', k'atek'uri', man kiniriq ta ri' e jawije' in k'o wi ri in, man kixkowin taj kixb'e ix chila'».

³⁵Ri e'ajjudi'o kkib'ij chkib'il kib': «¿Jawije' kb'e wi la' le are' arech man kqariq ta chi ri uj? ¿La kb'e la' kuk' ri ek'o pa taq ri kitinamit ri ajgri'ego arech kuk'utu' ri Tzij chkech ri ajgri'ego? ³⁶Jas wa' we tzij xb'itaj rumal: “Kinitzujukuj na ri', k'atek'uri', man kiniriq ta ri', e jawije' in k'o wi ri in man kuya taj kixb'e ix chila'!”»

Ri ujikib'axik tzij puwi' ri k'aslik ja'

³⁷Pa ri k'isb'al q'ij che nimaq'ij, ri jun q'ij che qas unimal nimaq'ij, ri Jesus tak'al uloq, kuraq uchi': «¿We k'o jun kchaqij uchi', chpetoq wuk' ri in e chaqumunoq, ³⁸ri kkojon

chwech in!». Jacha kub'ij ri utzij ri Tz'ib'atalik: Je' jas nima', pa ri uchuch upam kchojoj na ri' k'asliklaj ja'. ³⁹Weri' che kub'ij, are kutzijoj ri Tyoxlaj Uxlab'axel che kkik'am na ri kekojon chrech ri are'; xane maja' k'o ri Tyoxlaj Uxlab'axel, rumal rech che ri Jesus maja' kq'ijilaxik.

¿La pa ri Galile'a kel uloq ri Kristo?

⁴⁰Ek'i chkixo'l ri winaq, che xkita we tzij ri', kkib'ij: «¿Qastzij che are wa' we are' ri q'axal utzij ri Dyos!». ⁴¹Ek'o nik'aj chik kkib'ij: «¿Are wa' we are' ri Kristo!». K'atek'ut, ek'o chi nik'aj kkib'ij: «¿La pa ri Galile'a puch kel uloq ri Kristo? ⁴²¿La man kub'ij ta ri Tzij che ri Kristo pa ri rija'lil ri David kel uloq e pa ri B'elen, che utinimit ri David?». ⁴³Kwa'laj ch'o'j chkixo'l ri winaq, man xa ta jun kiwach rumal ri are'. ⁴⁴Ek'o nik'aj chkech we winaq ri' kkaj kkichap ub'i ri are', k'atek'ut man k'o ta jun kukoj uq'ab' chrech ri are'.

⁴⁵Ri e'ajch'ami'y ketzalijik e kekiriqa' ri enima'q taq chuchqajawib' e ri efarise'o. We e'are' ri', kkib'ij chkech: «¿Jasche ma xik'am ta uloq?». ⁴⁶Ri taq ajch'imi'y kkib'ij: «¿Man k'o ta jumul ch'awinaq jun winaq jacha kch'aw we are' ri'!». ⁴⁷Ri efarise'o kkib'ij: «¿La xoquje' ri ix xiya' iwib' xixusub'u? ⁴⁸¿La kojonaq puch chrech ri are', jun nim winaq on jun farise'o? ⁴⁹¿K'atek'ut, le winaq le' che man keta'm ta ri Tzij, ekyaqsaqlaj taq winaq!». ⁵⁰Ri Nikodemo che jun chkixo'l ri e'are', che ri petinaq kan ruk' ri Jesus, kub'ij chkech: ⁵¹«Ri qapixab', ¿la kub'an puch q'atojtzij puwi' jun winaq aretaq chi' maja' kutayij ri utzij e aretaq chi' maja' reta'm ri xub'ano?». ⁵²Ri e'are' kkib'ij chrech: «¿La xoquje' pa Galile'a katel wi ri at? Chach'ob'o' rij chi nojim, chatijoj awib', k'atek'uri' kawil na ri' che man k'o ta jun q'axal utzij ri Dyos kel uloq pa ri Galile'a».

⁵³Tek'uri', chkijujunal keb'e b'i cho taq kachoch.

Ri jun ixoq che kmakun ruk' achi

¹K'atek'uri', ri Jesus kb'e ub'i puwi' ri juyub' Olivo. ²K'atek'ut aretaq chi' ksaqarik, kpe chi jumul pa ri Nim Rachoch ri Dyos, e konojel ri winaq kepe uloq ruk'. Ri are' kt'uyi'k e kuk'ut ri Tzij chkiwach. ³K'atek'uri', ri e'ajtz'ib'anelab' e ri efarise'o kkik'am ub'i jun ixoq chuwach che xriqitaj pa umak ruk' achi. Kkiya ri are' panik'aj, ⁴k'atek'uri', kkib'ij chrech ri Jesus: «Ajtij, we ixoq ri' riqatajinaq uloq aretaq chi' tajin chrech ri makaj ruk' achi. ⁵K'atek'uri', ktaqan ri Mo'ises chqech pa ri Pixab', che keqakamisaj che ab'aj we e'ixoqib' ri'. K'atek'ut ri at, ¿jas kab'ij?». ⁶Kkib'ij ronojel weri' arech kkikoj ri are' pa k'ax, arech k'o jun jas uwach ri rumal kkib'an q'atojtzij puwi' ri are'. K'atek'ut, ri Jesus kulukb'a' ukoq rib' e kumajij tz'ib'anik ruk' ri uwi' uq'ab' pulew. ⁷K'atek'uri', rumal che sib'alaj kkik'ot uchi' puwi' weri', kusuk'ub'a' rib' e kub'ij chkech: «Ri jun chixo'l ri ix, che man k'o ta jun umak, chuk'yaqa' ri nab'e ab'aj chrech ri are'!». ⁸K'atek'uri', kulukb'a' chi jumul rib' e ktz'ib'an pulew. ⁹K'atek'ut, ri e'are', aretaq chi' kkita weri', chkijujunal ke'el ub'ik, jun chrij ri jun chik, are kenab'ej ri eri'j taq winaq chik; k'atek'uri' kkanaj kan utukel ruk' ri ixoq che k'o na panik'yaj. ¹⁰Ri Jesus kusuk'ub'a' rib' k'atek'uri' kub'ij chrech: «Ixoq, ¿jawije' ek'o wi? ¿La man k'o ta jun xub'an q'atojtzij paw'i?». ¹¹Kub'ij ri are': «Man k'o ta jun, Ajawxel». Chi chanim ri Jesus kub'ij: «Ri in, xoquje' man kinb'an ta q'atojtzij paw'i, jat e chwe'q kab'ij, matmakun chik».

Ri Jesus are usaqil ri uwachulew

¹²Ri Jesus, ke'uch'ab'ej chi jumul e kub'ij chkech:

«In ri inuchäj inusaqil ri uwachulew. Ri jun che kinuterne'b'ej ma kb'in ta chi jumul ri' pa ri q'equ'mal, xane kk'o'ji' ri usaqil k'aslemal ruk'».

**Ri at, kab'an q'atojtzij chb'il awib':
ri q'atoj atzij, man utz taj**

¹³Tek'uri', ri efarise'o kkib'ij chrech: «Ri at kab'an q'atojtzij chb'il awib'; ri q'atoj atzij man utz taj».

¹⁴Ri Jesus kub'ij chkech: «Je' nak'ut, ri in kinb'an q'atojtzij chb'il wib', k'atek'uri', utz ri nuq'atojtzij, rumal rech, che ri in weta'm jawije' in petinaq wi uloq e jawije' kinb'e wi; k'atek'ut, ri ix ma iweta'm taj jawije' in petinaq wi uloq e jawije' kinb'e wi.

¹⁵Ri ix kib'an q'atojtzij rumal ri ti'ojilal ri in man k'o ta jun kinb'an q'atojtzij puwi'; ¹⁶k'atek'ut, we kinb'an q'atojtzij, saqalajtzij ri nuq'atojtzij, rumal rech che ri in man nutukel taj in k'olik; xane in k'o in e k'o ri jun in taqowinaq uloq; ¹⁷e pa ri ipixab' tz'ib'atal wi che utz ri q'atojtzij kkib'an ekeb' winaq. ¹⁸In ri kinb'an ri q'atojtzij chb'il wib', e rumal kutoq'ob'isaj nuwach ri Nutat, xoquje' kub'an q'atojtzij ri are' che in taqowinaq uloq».

¹⁹K'atek'uri', kkib'ij chrech: «¿Jawije' k'o wi ri Atat?».

Ri Jesus kub'ij: «Ri ix man kich'ob' ta nuwach ri in e man kich'ob' ta uwach ri Nutat, ri ix weta kich'ob' nuwach ri in, xoquje' kich'ob' uwach ri' ri Nutat».

²⁰Kub'ij we tzij ri' jawi' k'o wi ri uk'olib'al ri pwaq aretaq chi' kuk'ut ri Tzij pa ri nim rachoch ri Dyos. E man k'o ta jun winaq kchapow ub'i ri are' rumal rech che maja' kopan ri ukajb'al.

²¹Ri Jesus, xoquje' kub'ij chi jumul: «Ri in, kinb'e na wa', k'atek'uri' ri ix kinitzukuj na ri' e kixkam na ri' pa ri imak. Jawije' kinb'e wi ri in man kuya taj kixb'e ix chila'».

²²K'atek'uri' ri E'ajjudi'o kkib'ij: «¿La xa kukamisaj rib' la' rumal che kub'ij: "¿Jawije' kinb'e wi ri in, man kuya taj kixb'e ix chila'?"».

²³Tek'uri' kub'ij chkech: «Ri ix, ix rech ikim; ri in, in rech ajsik. Ri ix, ix rech we uwachulew ri'; ri in man in rech ta we uwachulew ri'. ²⁴Xb'itaj chiwech che ri ix kixkam wa' pa ri imak. Rumal rech che we man kixkojon taj che IN RI', kixkam wa' pa ri imak».

²⁵K'atek'uri', kkib'ij chrech: «¿At jachin ri at?».

Ri Jesus kub'ij chkech: «Xas pa ri umajib'al uloq nub'im chiwech. ²⁶Ri in, kuya'o sib'alaj k'o kinb'ij piwi' e kuya'o kinb'an q'atojtzij piwi'; k'atek'ut, ri intaqowinaq uloq man jo's taj, are' saqalajtzij; e ri in kinya ub'ixik chrech we uwachulew ri jastaq che xinta ruk' ri are'».

²⁷Man kkich'ob' taj che are katzijon puwi' ri Tatxel.

²⁸K'atek'uri', ri Jesus kub'ij chkech: «Aretaq chi' xwa'lajisatajik ri uk'ojol ri achi iwumal, kiweta'maj che IN RI' e che man k'o ta jun jas uwach kinb'ano xaq pa wech wi ri in xane are kinb'ij ri uk'utum ri Tatxel chnuwach, ²⁹k'atek'uri', ri in taqowinaq uloq, k'o wuk' ri in; man kinuya ta kan nutukel, rumal rech che ri in ronojel mul kinb'an ri kraj ri are'».

³⁰Aretaq chi' jewa' kch'awik, ek'i sib'alaj kekojon chrech ri are'.

Ri Jesus e ri Ab'raham

³¹Ri Jesus kub'ij chkech ri e'ajjudi'o che xekojon chrech ri are': «We qas kixjeqi' pa ri nutzij, qastzij ri' ix nutijoxelab', ³²k'atek'uri', kiweta'maj ri' ri saqalaj tzij e ri saqalaj tzij kixutzaqopij na ri'».

³³Ri e'are' kkib'ij chrech: «Ri uj ujrija'lil ri Ab'raham e man k'o ta jumul ujjximal puq'ab' jun winaq. Xa je' k'uri', ¿jas k'u che, che ri at kab'ij: kixtzaqopitaj na?».

³⁴Ri Jesus kub'ij chkech: «Qastzij, qastzij kinb'ij chiwech, ri jun che kmakunik, ximalik ne ri'. ³⁵E ri jun che ximal puq'ab' jun chik, man jeqel ta ri' pa ja k'atek'ut, ri k'ojolxel chi jeqel ri' chub'eq'ij chub'esaq. ³⁶Xa je' k'uri', we kixutzaqopij ri K'ojolxel, qastzij ixtzaqapatal ri'. ³⁷Ri in weta'm, che ri ix ixrija'lil ri Ab'raham k'atek'ut, are kiwaj kinikamisaj, rumal rech che ri nutzij man kt'iqitaj ta pa ri ik'u'x. ³⁸Ri in kintzijojej ri jastaq che wilom ruk' ri Nutat; e ri ix kib'an ri itom ruk' ri itat».

³⁹Kkib'ij chrech:

«Ri qatat, are ri Ab'raham».

Ri Jesus kub'ij chkech: «We ix ralk'uwa'l ri Ab'raham, ri ix kib'an na k'uri' ri uchak ri Ab'raham. ⁴⁰K'atek'ut, ri kamik ri', ri ix kiwaj kinikamisaj, ri in, che in jun achi, che nub'im chiwech ri saqalaj tzij, che xintayij ruk' ri Dyos. ¡Wa' weri', man xub'an ta wa' ri Ab'raham! ⁴¹Ri ix, are kib'an ri uchak ri itat».

Ri e'are' kkib'ij chrech: «Ri uj man ujalaxinaq ta pa uchak ri kech nim ch'uti'n. Ri uj xa jun Qatat: Chi are ri Dyos».

⁴²Ri Jesus kub'ij chkech: «Weta are Itat ri Dyos, kiniloq'oq'ej in wa' rumal rech che ri in, in elenaq e inpetinaq uloq ruk' ri Dyos; ri in man in petinaq ta uloq xaq pa wech wi ri in; xane are ri are' in taqowinaq uloq. ⁴³¿Jasche man kik'am ta uq'ab' we nutzij? Rumal rech che man loq' taj kitatab'ej we nutzij.

⁴⁴Ri ix, ix elenaq uloq pa ri Itzel, che are Itat, e are kiwaj kib'ano ri rajawanik ri itat. We are' ri', kamisanel xas pa ri majib'al uloq k'atek'uri', man xajeqi' ta pa ri saqalaj tzij rumal rech che man k'o ta saqalajtzij pa ri are': aretaq chi' kub'an taq ri tzij, are kub'ij ri jastaq kel uloq pa ri are' rumal rech che ajb'anal tzij e are utat ri b'anoj tzij.

⁴⁵K'atek'ut, ri in man kinikoj taj, rumal rech che kinb'ij ri saqalaj tzij chiwech. ⁴⁶¿Jachin jun chixo'l ri ix kkwonik kuk'utu che ri in kinmakunik? Ri in kinb'ij ri saqalaj tzij, ¿jasche man kinikoj taj?

⁴⁷Ri jun che kel uloq pa ri Dyos kutatb'ej ri utzij ri Dyos; ri ix, we man kitatb'ej ta weri', man ix rech ta ri Dyos».

⁴⁸Ri e'ajjudi'o kkib'ij chrech: «¿La man qastzij ta ne' ri kqab'ij uj aretaq chi' kqab'ij che ri at at jun ajsamari'a e che k'o jun Itzel awuk'?»

⁴⁹Ri Jesus kub'ij: «Ri in, man k'o ta jun Itzel wuk'; ri in, xane nim kinwil wi ri Nutat, k'atek'uri', ri ix kitzukuj retzelaxik nuwach. ⁵⁰Ri in, man kintzukuj ta nuq'ijil; k'o chik ri ktzukuw rech, e ri kb'anow q'atojtzij puwi' ri jastaq. ⁵¹Qastzij, qastzij kinb'ij chiwech, we k'o jun kuk'aslemaj ri nutzij, xas man ri' kril ta ri' ri kamikal».

⁵²Ri e'ajjudi'o kkib'ij chrech: «Kamik ri', ri uj qeta'm che ri at k'o jun Itzel awuk'. Ri Ab'raham xkamik, xoquje' ri eq'axal taq utzij ri Dyos, k'atek'uri' ri at kab'ij: “We k'o jun kuk'aslemaj ri nutzij xas man kril ta ri' ri kamikal”. ⁵³Ri at, ¿la are at nim puch chuwach ri Ab'raham ri qatat che xkamik? Xoquje', ri eq'axal taq utzij ri Dyos xekamik. ¿At jachin at kakoj awib'?»

⁵⁴Ri Jesus kub'ij: «Ri in, weta nim nuq'ij kinya'o, chi rumal aq'an wib' ri in, ma k'o ta upatan ri' ri nuq'ijil, k'atek'ut, are ri Nutat kya'ow ri nim nuq'ijil ri in, ri are', che kib'ij chrech: “Are are' ri Qadyos”, ⁵⁵k'atek'ut, ri ix man iweta'm ta uwach, ri in, xane qastzij weta'm uwach; k'atek'uri', weta ri in kinb'ij: “Ri in ma weta'm ta uwach”, in jun b'anal tzij nak'uri', ix jacha ri ix. K'atek'ut, ri in weta'm uwach, k'atek'uri' kink'aslemaj ri utzij. ⁵⁶Ri Ab'raham che are ri itat, sib'alaj xki'kotik, aretaq chi' xuchomaj che kril na ri Nuq'ij. Xrilo, k'atek'uri' xki'kotik».

⁵⁷Chi chanim, ri e'ajjudi'o kkib'ij chrech: «¡Ri at, maja' ne' k'o kawinaq lajuj ajunab', k'atek'uri' xawil ri Ab'raham!».

⁵⁸Ri Jesus kub'ij chkech: «Qastzij, qastzij, kinb'ij chiwech, aretaq chi' maja' ka'lax ri Ab'raham, In ri'».

⁵⁹Chi chanim kkik'am ukoq taq ri ab'aj, arech kkik'yaq chrij ri are'; k'atek'uri', ri Jesus kuk'u' rib' chkiwach e kel b'i pa ri nim rachoch ri Dyos.

Ri Jesus kukunaj jun che moy xas pa ri ralaxib'al uloq

⁹Aretaq chi' kok'owik, kril jun moy che xas pa ralaxib'al uloq jeri'. ²Ri e'utijoxelab' kkib'ij chrech: «Rab'b'i, zjachin xmakunik, are ri are' on e'are ri e'unan e'utat arech moy ri are' xa'laxik?».

³Ri Jesus kub'ij: «Man xmakun ta ri are', xoquje' man xemakun ta ri e'unan e'utat, xane arech kk'uttaj ruk' ri are' ri uchak ri Dyos. ⁴Aretaq chi' paq'ij na, rajawaxik kqachakuj ri uchak ri jun che inutaqom uloq; kok aq'ab', aretaq chi' man k'o ta chi jun winaq kkowinik kchakunik. ⁵Aretaq chi' ri in, in k'o chuwachulew, in saqil rech ri uwachulew».

⁶Aretaq chi' xb'itaj weri' rumal, kuchub'aj uk'axaj chuwach ri ulew, kub'an xoq'ol ruk' ri uk'axaj e kukoj we xoq'ol ri' cho taq ri uwoq'och ri jun moy, ⁷k'atek'uri' kub'ij chrech: «Jat, jach'aja' awach pa ri joron rech Silo'e» –che pa qach'ab'al kub'ij: Taqo'm-. Ri moy kb'ek, kuch'aj ri uwach, k'atek'uri' ronojel chik krilo aretaq chi' ktzaliq uloq.

⁸Ri e'uk'ulja e ri winaq che kilom kanoq che are' sin molonel pwaq, kkib'ij: «zLa man are ta wa' we are' che kt'uyi' chrech umolik ri sin taq urajil?». ⁹Ek'o nik'aj kkib'ij: «Are are'». Ek'o nik'aj chik kkib'ij: «Ma are taj, jun chi ne' che junam kka'y ruk'». K'atek'ut, ri are' kub'ij: «In ri'». ¹⁰K'atek'uri' kkib'ij chrech: «zJas k'u ujaqik rib' xub'an le awoq'och?».

¹¹Ri are' kub'ij:

«Ri jun achi che ub'i' Jesus, xub'an xoq'ol, xukoj cho ri nuwoq'och, k'atek'uri' xub'ij chwech: “Jat pa ri Silo'e e chach'aja' le awach”. Ri in xinb'ek, xinch'aj ri nuwach, k'atek'uri' xinka'yik».

¹²Ri e'are' kkib'ij chrech: «zJawije' k'o wi ri are'?».

Ri are' kub'ij: «Man weta'm taj». ¹³Kkik'am ub'i ri moy kanoq chkiwach ri efarise'o. ¹⁴K'atek'uri', pa jun q'ij Sab'ado, aretaq chi' ri Jesus xub'an ri xoq'ol e xujaq ri uwoq'och ri moy. ¹⁵Xoquje', ri efarise'o kkik'ot uchi' jas ub'anik xub'ano che kka'y chik ri are'. Kub'ij chkech: «Xukoj xoq'ol cho ri nuwoq'och, xinch'aj nuwach, k'atek'uri' ronojel chik kinwilo».

¹⁶E k'o jujun chkech ri efarise'o che kkib'ij: «Wa' we achi ri' man elenaq ta uloq ruk' ri Dyos, rumal rech che man kuchajijb'ej ta ri q'ij Sab'ado»; ek'o chi ejujun kkib'ij: «zJas ub'anik kub'ano jun ajmakunel ri taq k'utb'al jacha weri'?».

K'atek'uri', k'o jun jachoj ib' chkixo'l. ¹⁷K'atek'uri' kkib'ij chi jumul chrech ri moy: «E k'u ri at, jas kab'ij chrij ri are' e puwi' ri jun che xujaq le awoq'och?».

Kub'ij: «Ri are' jun q'axal utzij ri Dyos».

¹⁸Ri e'ajjudi'o, aretaq maja' kekisik'ij ri e'unan e'utat, ma kkikoj taj che moy kanoq ri jun achi' ri' che kka'y chik. ¹⁹Kkik'ot kichi' e'are: «zLa are wa' we iwalk'uwa'l che kib'ij moy xa'laxik? zJas k'u che wa' che kamik ri', ronojel chik krilo?».

²⁰Ri e'unan e'utat kkib'ij: «Ri uj qeta'm che are wa' we qalk'uwa'l, xoquje' qeta'm che moy xa'laxik. ²¹K'atek'ut, jas k'u che, che ronojel chik kril kamik ri', ri uj man qeta'm taj, e jachin xjaqow ri uwoq'och, xoquje' ri uj man qeta'm taj. Chita' b'a' ku weri' chrech ri are', tz'aqat chi ujunab', ri are' kkowin la' kch'aw chi pa rech wi».

²²Ri e'unan e'utat jewa' kkib'ij, rumal rech che kkixib'ij kib' chkech ri e'ajjudi'o; rumal rech che ri e'ajjudi'o xkib'an jun q'atojtzij e junam chi kiwach, che we k'o jun kub'ij che ri Jesus are ri Kristo, kkik'yaq uloq pa ri uk'olb'alch'ab'al. ²³Xa rumal k'u wa' weri' che ri e'unan utat kkib'ij: «Ri are' tz'aqat chi ujunab'; chita' b'a' ku weri' chrech».

²⁴Pa ukamul chik, ri e'ajjudi'ó kkisik'ij ri achi che moy kanoq, k'atek'uri' kkib'ij chrech: «¡Nim chawila' wi ri Dyos! Ri uj qeta'm, che we achi ri' jun ajmakuninel».

²⁵Ri are' kub'ij: «We ajmakuninel ri are', ri in man weta'm taj, ri in, xa jun jas uwach ri weta'm: ri in che ri ub'anom kanoq, in moy e k'u kamik ri' ronojel chik kinwilo».

²⁶K'atek'uri', kkib'ij chrech: «¿Jas k'u xub'an chawech? ¿Jas ujaqik xub'an chrech ri awoq'och?».

²⁷Kub'ij chkech: «Weri' xb'itaj chiwech, k'atek'uri', ri ix ma xinatab'ej taj. ¿Jas k'u che, che are kiwaj kita chi jumul weri'? ¿La xa xoquje' kiwaj ix kixuxik ix utijoxelab' ri are'?».

²⁸Kketzelaj uwach we achi, k'atek'uri', kkib'ij chech: «At ri atutijoxel ri jun achi ri'; ri uj xane utijoxelab' ri Mo'ises. ²⁹Ri uj qeta'm che ri Dyos xuch'ab'ej ri Mo'ises; k'atek'ut, ri jun ri', man qeta'm taj jawije' wi elenaq uloq».

³⁰Ri achi, kub'ij chkech: «Are k'u wa' ri sachib'al k'u'x: che ri ix man iweta'm taj jawije' wi elenaq uloq ri are', e che xujaq we jetaq nuwoq'och ri in. ³¹Ri uj qeta'm che ri Dyos man ke'utatab'ej ta ri e'ajmakib', k'atek'ut, we jun winaq kuxib'ij rib' chuwach ri Dyos e we kub'an ri rajawanik, ri Dyos kutatab'ej ri jun winaq ri'. ³²Man k'o ta jumul tatajinaq, che jun winaq xujaq uwoq'och jun winaq chik, che moy uloq pa ri ralaxib'al uloq. ³³We achi ri', weta mata elenaq uloq ruk' ri Dyos, man k'o ta jun jas uwach kkowin ri' kub'ano».

³⁴Kkib'ij chrech: «¡Ri at, chi at alaxinaq pa ri mak, k'atek'uri' kujatijoj ukoq!». K'atek'uri', kkik'yaq uloq ri are'.

³⁵K'atek'uri', ri Jesus kreta'maj che xkik'yaq uloq ri are'. Kuriqa', e kub'ij chrech: «¿La katkojon chech ri uk'ojol ri achi?».

³⁶Ri are' kub'ij: «¿E jachin k'u ri' ri are' Ajawxel, arech kinkojon ri in chrech ri are'?».

³⁷Ri Jesus kub'ij chrech: «Ri at awilom chik; ri jun che tajin kch'aw awuk' ri', are ri' ri are'».

³⁸Chi xaqb'i' ri are' kuq'alajisaj, e kub'ij: «Kinkojonik, Ajawxel», k'atek'uri' kumej rib' chuwach ri are'.

³⁹Chi xaqb'i, kub'ij ri Jesus: «Inpetinaq pa we uwachulew arech kb'antaj jun q'atb'al tzij, arech ri man keka'y taj, keka'yik e ri keka'yik, kemoyirik».

⁴⁰E jujun farise'ó che ek'ó ruk' ri are', kkita we tzij ri', k'atek'uri' kkib'ij: «¿La xoquje' uj moyib' ri uj?».

⁴¹Ri Jesus kub'ij chkech: «Weta ix moy man k'o ta imak ri' xane rumal kib'ij: ¡Ri uj ronojel kqilo! Ri imak kjeqi' kanoq».

In ri in uchi' kral

¹⁰«Qastzij, qastzij kinb'ij chiwech, ri jun winaq che ma kok ta pa ri uchi' kikal rech ri chij, e xane kaq'an puwi', we are' ri' jun elaq'om e jun itzel winaq. ²K'atek'ut ri jun che kok pa ri uchi' kral, are ajuqu' ri' chkech ri chij. ³Ri ajtorol uchi' kral, kujaq ri' ri kral chrech, k'atek'uri' ri chij kkitatab'ej ri uch'ab'al. Chkijujunal ke'usik'ij ri e'uchij, k'atek'uri', kerelsaj ub'ik e ke'uk'am ub'ik.

⁴Aretaq chi' xe'esataj ub'i konojel ri e'uchij, knab'ej ub'i chkiwach, k'atek'uri', ri chij kkiterne'b'ej ri are', rumal rech che kkich'ob' uwach ri uch'ab'al. ⁵Man kkiterne'b'ej ta ub'i jun winaq ri' che man ch'ob'tal ta uwach; xane ke'animaj ub'i' ri', rumal rech che man kich'ob' ta uwach ri uch'ab'al ri jun winaq che man ch'ob'tal ta uwach». ⁶Ri Jesus xub'ij chkech, we jun tzijob'elil ri', k'atek'ut ri e'are', man kkich'ob' ta ub'ixkal we xub'ij chkech.

⁷K'atek'uri', ri Jesus kub'ij chi jumul chkech: «Qastzij, qastzij kinb'ij chiwech, in ri in uchi' kral chkech ri chij. ⁸Konojel ri epetinaq kan nab'e chnuwach ri in, e'elaq'omab' xoquje' e'itzel taq winaq; k'atek'ut ri chij man xkitatb'ej ta ri kich'ab'al.

⁹In ri in uchi' kral. We k'o jun kok ub'i pa ri uchi' kral, che in nak'ut, kkoltaj na; kok ub'i ri' e kel ub'i ri', k'atek'uri' kuriq recha' ri', ¹⁰ri elaq'om, kpetik arech xa kulb'ana elaq', kulketa' qulaj e ke'ukamisaj konojel. Ri in, in petinaq arech konojel kk'o'ji' kik'aslemal e kk'o'ji'k, sib'alaj kik'aslemal.

¹¹In ri in utzalaj ajoyuq'. Ri utz ajoyuq' kujach ri uk'aslemal pakiwi' ri e'uchij. ¹²Ri jun che tojom rik'ilal, che ri man ajoyuq' taj che ri man erech ta ri chij, aretaq chi' kril ri utiw ke'uya' kan ri chij, k'atek'uri', kanimajik, k'atek'uri', ri utiw kuya'yitej chkech e ke'utukij ub'ik. ¹³Rumal rech che ri are' tojom rik'ilal e man nim ta kiq'ij ri chij chuwach.

¹⁴In ri in utzalaj ajoyuq'; e ri in weta'm kiwach ri enuchij e ri enuchij keta'm nuwach ri in ¹⁵jacha ri Tatxel che reta'm nuwach in jeri' weta'm uwach in ri Tatxel, k'atek'uri', kinya ri nuk'aslemal chkech ri enuchij.

¹⁶Ri in, ek'o chi na nik'aj nuchij che man ek'o ta pa we uk'olb'al kral ri'; xoquje' we enik'aj chik ri', rajawaxik che kink'am kib'e; e ri e'are' ri' kkitatab'ej na ri nuch'ab'al: k'atek'uri', xa jun jupuq chij ri' k'olik, xa jun ri ajoyuq' ri'; ¹⁷rumal k'u weri', kinuloq'oq'ej ri Tatxel, rumal rech che kinya ri nuk'aslemal in e arech kya'taj chi na jumul chwech. ¹⁸Man k'o ta jun kesan chwech, in ri kinya'owik ruk' ronojel wajawanik. In k'o nukowinem arech kinya ri nuk'aslemal xoquje' k'o nukowinem arech kya'taj chi na jumul chwech; are wa' ri pixab' uya'om uloq ri Nutat chwech».

¹⁹K'atek'uri' jumul chik, man junam ta chi kiwach ri e'ajjudi'o, rumal rech we tzij ri'. ²⁰Ek'i chkixo'l ri e'are' kkib'ij: «K'o jun K'axtok' ruk'; xoquje' moxirinaq: ¿Jasche kitatb'ej ri utzij?». ²¹Ek'o chi nik'aj kkib'ij: «Wa' we tzij ri' man kel ta uloq la' pa uchi' jun K'axtok'. Jun itzel winaq, ¿la kkowin puch che ujaqik uwoq'och jun moy?»

Ri Jesus kuq'alajisaj che Uk'ojol ri Tatxel

²²Xok'owisaxik pa ri Jerusalem ri nimaq'ij rech ri k'ak' Nim Rachoch ri Dyos. Sib'alaj k'ax tew. ²³Ri Jesus kwa'kat pa ri nim rachoch ri Dyos, chuxe' ri jun ja che rachoch ri Salomon.

²⁴Ri e'ajjudi'o kkisutij kib' chrij ri are', k'atek'uri', kkib'ij chrech: «¿Chi k'ate' jampa' na kab'an na ri k'ax chrech taq ri quxlab'al? We at ri at Kristo, chab'ij, chaq'alisaj b'a chqech».

²⁵Ri Jesus kub'ij chkech: «Weri', xb'i'taj chiwech wumal ri in, k'atek'uri' man kikoj taj. Ri chak che kinb'an pa ri ub'i' ri Nutat are ri' ri kb'anow q'atojtzij panuwi' ri in; ²⁶k'atek'ut, ri ix man kikoj ta weri', xane rumal che ri ix man ix jun taj chkixo'l ri enuchij. ²⁷Ri enuchij kkitatb'ej ri nuch'ab'al, ri in weta'm kiwach e ri e'are' kinkiterne'b'ej; ²⁸ri in kinya junalik k'aslemal chkech; k'atek'uri', qastzij ne' che kekam taj k'atek'uri' man k'o ta jun ri' che ke'utoqij ub'i' pa nuq'ab'.

²⁹Ri Nutat, che xe'uya chwech konojel, are nim chkiwach konojel ri e'are'. E man k'o ta jun kkowin chrech utoqixik jun jas uwach pa ri uq'ab' ri Tatxel. ³⁰Ri in e ri Tatxel xa jun qab'anom».

³¹Jumul chik, ri e'ajjudi'o kkik'am chi uloq nik'aj ab'aj arech kkik'yaq chrij ri are'.

³²K'atek'uri', ri Jesus kub'ij chkech: «Ri in nuk'utum chiwach k'i utzalaj taq chak che petinaq uloq ruk' ri Tatxel; ¿jachike ri chak ri' che rumal kinik'yaq chab'aj?».

³³Re e'ajjudi'o kkib'ij chrech: «Man k'o ta jun utz chak che rumal katqak'yaq chab'aj, xane rumal jun itzel tzij kab'ij puwi' ri Dyos, xoquje' rumal rech che ri at, at jun achi, k'atek'uri', kakoj awib' at Dyos».

³⁴Ri Jesus kub'ij chkech: «¿La man tz'ib'atalik ta pa ri Pixab'; in nub'im: ix ix dyos. ³⁵We edyos kcha ri are' chkech ri jachin taq xb'ix ri utzij ri Dyos chkech –k'atek'uri' man loq' taj kk'ule'lax ri Tzij– ³⁶ri jun, che tyoxrisam e taqom uloq chuwachulew rumal ri Tatxel ri ix kib'ij chrech: “Ri at kab'ij jun itzel tzij puwi' ri Dyos”, rumal rech che ri in xinb'ij: “In, in Uk'ojol ri Dyos”.

³⁷We ri in, man kinb'an ta ri uchak ri Nutat, mixkojon chwech; ³⁸k'atek'ut, we kinb'an in we chak ri', kne'b'a' man kixkojon ta chwech, chixkojon b'a' rumal we chak ri', xa jek'uri' kiweta'maj e kich'ob'o, che k'o ri Tatxel wuk' ri in e in k'o in ruk' ri Tatxel».

³⁹Jumul chik, kkaj kkichap ri are', k'atek'ut, ri are' xanimaj ub'i pa kiq'ab'.

Ri Jesus kb'e ub'i' ch'aqap chik chrech ri Jordan

⁴⁰Jumul chik, kb'e ub'i' ch'aqap chik chrech ri Jordan jawije' nab'e kanoq xub'an qasna' ri Xwan, k'atek'uri' ri are' kkanaj kan chila'. ⁴¹Sib'alaj ek'i ke'opan ruk' ri are', k'atek'uri' kkib'ij: «Ri Xwan, man k'o ta jun k'utb'al xub'ano; k'atek'ut, qastzij ronojel ri xub'ij ri Xwan puwi' we are' ri', ronojel». ⁴²K'atek'uri', chila' ri', ek'i kekojon chrech ri are'.

Ri Lasaro ri Ajb'etani'a

¹¹K'o ne' jun yawab' winaq, are ri Lasaro, ri Ajb'etani'a che are kitinimit ri Mari'y e ri rachalal Marta. ²Ri Mari'y, are ri xb'anow ri j'onik ruk' ri k'ok'laj kunab'al e xuchaqijarisaj ri raqan ruk' ri uwi', ri uxib'al Lasaro are are', ri yawab'. ³Ri keb' ranab', ketaqan che ub'ixik chrech ri Jesus: «Ajawxel, ri jun che sib'alaj loq' chawach ri at, yawab' k'olik». ⁴Ruk' taq we tzij ri', ri Jesus kub'ij: «We yab'il ri' man kuk'am ta ub'i pa ri kamikal, we yab'il ri' xa rech b'anal toq'ob' chech ri uq'ijil ri Dyos: arech kq'ijilaxik ri Uk'ojol ri Dyos».

⁵Ri Jesus ke'uloq'oq'ej ri Marta, ri rachalal e ri Lasaro. ⁶Aretaq chi' kreta'maj che yawab' ri are', kkanaj chi na kan keb' q'ij pa ri k'o wi ri are'; ⁷aretaq chi' ok'owinaq chi ri keb' q'ij, kub'ij chkech ri etijoxelab': «Jo' b'a', chujtzalij chi jumul pa ri Jude'a». ⁸Ri e'utijoxelab' kkib'ij chrech: «Rab'b'i, maja' ne naj ri' che ri e'ajjudi'o xkaj xatkik'yaq chab'aj, k'atek'uri', katb'e chi jumul jela'!».

⁹Ri Jesus kub'ij: «¿La man kab'lajuj ta ri kajb'al k'o pa ri q'ij? We jun winaq kb'in pa q'ij, man kuchaq'ij ta raqan, rumal rech che saq chuwach ri usaqil we uwachulew ri', ¹⁰k'atek'ut, we jun winaq kb'in chaq'ab', kuchaq'ij raqan, rumal rech che man k'o ta ri saqil pa ri are'».

¹¹Kub'ij weri', k'atek'uri', kub'ij chik: «Ri jun qachi'l Lasaro warinaq; k'atek'ut, ri in kinb'e che uk'asuxik ri are'». ¹²Ri etijoxelab' kkib'ij chrech: «Ajawxel, we warinaq, kkoltaj na ri'». ¹³Ri Jesus are xutzijoj ri ukamikal, k'atek'ut ri e'are' are kkichomaj che katzijon puwi' ri waram. ¹⁴K'atek'uri' ri Jesus kusaqarisaj chkiwach, kub'ij chkech: «Ri Lasaro, xkamik, ¹⁵k'atek'uri' kinki'kot rumal iwech ix, che ri in man in k'o ta jela' arech kixkojonik. K'atek'ut, jjo' b'a' jawi' k'o wi ri are'!».

¹⁶K'atek'uri', ri Max, ri kb'ix Didyme (Yo'x) chrech, kub'ij chkech ri enik'aj etijoxelab' chik: «Xoquje', jo' b'a' ri uj ruk' ri are' arech kujekam ruk' ri are'!».

¹⁷Aretaq chi' kopan ri Jesus, kuriqa' ri Lasaro che kijeb' q'ij chik muqatal chi pa ri jul. ¹⁸Ri B'etani'a naqaj che ri Jerusalem, je ne' jacha jo'lajuj estadi'os, ¹⁹e sib'alaj e'ajjudi'o xe'opan kuk' ri Marta e ri Mari'y chrech ukub'saxik kik'u'x rumal ri kixib'al. ²⁰Aretaq chi' ri Marta kreta'maj che petinaq uloq ri Jesus, kel ub'i che uk'ulaxik, k'atek'uri' ri Mari'y t'uyluk kkanaj kan paja. ²¹Ri Marta kub'ij chrech ri Jesus: «Ajawxel, weta at k'o ri at waral,

man kaminaq ta ri' ri nuxib'al. ²²K'atek'ut, kne'b'a', xoquje' kamik ri', ri in weta'm che ronojel ri kata chrech ri Dyos, ri are' kuya na chawech». ²³Ri Jesus kub'ij chrech: «Ri axib'al kk'astaj na uwach». ²⁴Ri Marta kub'ij chrech: «Ri in weta'm ne' che kk'astaj na uwach pa ri k'astajib'al, pa ri k'isb'al q'ij».

²⁵Ri Jesus kub'ij chrech: «In ri in k'astajib'al. Ri jun che kkojon chwech ri in, kne'b'a' kkamik, chi k'aslik wi ri' ²⁶k'atek'uri', ri jun che k'aslik e kkojon chwech ri in xas man kkam ta wi. ¿La kakoj weri'?».

²⁷Ri are' kub'ij chrech: «Je', Ajawxel in kinkojo che at ri at Kristo, at Uk'ojol ri Dyos, ri kpetik chuwachulew». ²⁸Aretaq chi' xb'itaj weri', kb'e che usik'ixik ri rachalal Mari'y, k'atek'uri' kajasjat ukoq pa ri uxikin, kub'ij chrech: «Ri Ajawxel k'o jela', k'atek'uri', katusik'ij». ²⁹Ri are, xuwi kuta we tzij ri', chanim kwa'laj ub'ik e kb'e che uk'ulaxik ri are'. ³⁰Ri Jesus maja' kopan pa ri tinimit xane k'o na pa ri k'olb'al jawije' xuk'ulu' ri Marta. ³¹Ri e'ajjudi'o che ek'o pa ja ruk' ri Mari'y, che tajin kkikub'isaj uk'u'x, aretaq chi' kkil ri are' che chanim kwa'laj ub'ik e kel b'ik, kkiterne'b'ej ub'i ri are', rumal che kkichomaj che kb'e cho ri jul che oq'ej.

³²Aretaq chi' ri Mari'y kopan chuwach ri Jesus, aretaq chi' krilo, kperk'atik ktzaq cho ri raqan, k'atek'uri', kub'ij chrech: «Ajawxel, weta at k'o at waral, man kaminaq ta ri' ri nuxib'al!». ³³Aretaq chi' ri Jesus kril ri are' che koq'ik e xoquje' ke'oq' ri e'ajjudi'o ruk' ri are', kq'atut ri ruxlab'al e junwi kuna'o. ³⁴K'atek'uri', kub'ij: «¿Jawije' xiya wi ri are'?».

Ri e'are' kkib'ij chrech: «Ajawxel, tasa'j uloq, k'atek'uri', kawil ri'». ³⁵Ri Jesus kutzaqopij oq'ej. ³⁶K'atek'uri', ri e'ajjudi'o kkib'ij: «Chiwilampe', sib'alaj xuloq'oq'ej ri are'!». ³⁷K'atek'ut, ejujun chkech kkib'ij: «Ri are' che xkowin chujaqik ri uwoq'och ri moy, ¿la man xoquje' taj kkowin che ub'anik weta mata xkam ri are'?».

³⁸K'atek'uri', ri Jesus kq'atut chi jumul ri ruxlab'al e kb'e cho ri jul. Ri jul jun pek, e kojom jun ab'aj chuwach. ³⁹Kub'ij ri Jesus: «¿Chiwesaj le jun ab'aj!». Ri Marta ri ranab' ri kaminaq, kub'ij chrech: «Ajawxel, k'o chi ruxlab' la', b'enaq chi pa ri ukaj q'ij». ⁴⁰Ri Jesus kub'ij chrech: «¿La man nub'im ta chawech che we k'o ri akojonik ri at, kawil na ri' ri uq'ijil ri Dyos?».

⁴¹Kkesaj ub'i ri jun ab'aj. K'atek'uri', ri Jesus kka'y chikaj e kub'ij:

«Tatxel, kinmaltyoxij chawech rumal rech che xatatab'ej ri nutzij. ⁴²Ri in weta'm chik che katatab'ej ri nutzij ronojel mul: k'atek'ut, xinb'ij weri' kumal we winaq che ek'o wuk' ri in ri' arech kkikojo che at ri inataqom uloq».

⁴³Aretaq chi' xb'itaj weri', ko kuraqagej uchi': «¿Lasaro chatel uloq!». ⁴⁴E ri jun kaminaq kel uloq, ximitalik ri raqan e ri uq'ab' chrech taq atz'yaq, ri uwach pisom chrech jun ratz'yaq kaminaq. Ri Jesus kub'ij chkech: «Chikira' ri are' e chiya'a' alaj chrech arech kb'e ub'ik».

We kqaya kan b'e chrech, konojel ri' kekojon chrech ri are'

⁴⁵Ek'i chkech ri e'ajjudi'o che ri xepe ruk' ri Mari'y, aretaq chi' xkilo ri xub'ano, kekojon chech ri are'. ⁴⁶K'atek'ut, ejujun chkech ri e'are' keb'e kuk' ri efarise'o e kkib'ij chkech ri xub'an ri Jesus. ⁴⁷K'atek'uri', ri enima'q taq chuchqajawib' e ri efarise'o kkimulij kib' pa jun riqoj ib'. E kkib'ij: «¿Jas kqab'ano? We jun achi ri' kub'an k'i taq k'utb'al. ⁴⁸We kqaya kan b'e chrech, konojel ri' kekojon chrech ri are', k'atek'uri', kepe na k'uri' ri e'ajromano e kkitukij na ri' ri tyoxlaj qak'olb'al e kkik'is tzij ri' pakiwi' ri qamaq». ⁴⁹K'atek'ut, jun chkech ri e'are', ri Ka'ifas che are nim chuchqajaw pa we jun junab' ri', kub'ij chkech: «Ri ix man k'o ta iweta'm, ⁵⁰man kich'ob' taj che are utz chiwech che kkam jun achi pakiwi' konojel ri tinamit e xa jeri' ma kekam ta konojel ri tinimit». ⁵¹Weri', ma xub'ij taj xaq pa

rech wi, xane are are' nim chuchqajaw pa we junab' ri', xa xuq'axej ub'ixik ri utzij ri Dyos, che ri Jesus kkam na rumal utoq'ob'isaxik kiwach ri amaq' ⁵²e man xuwi ta toq'ob' chkech ri amaq', xane xoquje' arech pa jun ke'umulij wi ri eralk'uwa'l ri Dyos che kijab'um kib'. ⁵³E xas pa we jun q'ij ri', kkichomaj ub'ik che kkaj kkikamisaj ri are'. ⁵⁴Xa rumal k'uwa', chi we chanim ub'ik ri', ri Jesus man kb'in ta chik chkixo'l e ma kuk'ut ta chi rib' chkiwach ri e'ajjudi'o, xane kb'e ub'i pa ri tinimit che k'o chunaqaj ri tz'inalik ulew, pa jun tinimit che Efra'im ub'i', k'atek'uri', kkanaj kan jela' kuk' ri e'utijoxelab'.

Naqaj chi uloq ri Q'axeb'al

⁵⁵Naqaj chi uloq ri Kiq'axeb'al (Pasku'a) ri e'ajjudi'o, k'atek'uri', sib'alaj ek'i' e'uwinaq ri amaq' epaqalnaq chi pa ri kulew uloq chi pa ri Jerusalem na, chuxe' kan ri Q'axeb'al arech kkich'ajch'ob'ej kib'. ⁵⁶Kkitzukuj ri Jesus, k'atek'uri' kkib'ij chb'il kib' aretaq chi' ek'o pa ri nim rachoch ri Dyos: «¿Jas kib'ij? ¿La man kpe ta lo ri are' pa ri nimaq'ij?». ⁵⁷Ri nima'q taq chuchqajawib' e ri efarise'o kiya'om chi we taqanik ri': We k'o jun reta'm jawije' k'o wi ri are', rajawaxik kuya ub'ixik arech kchap ub'i ri are'.

Ri Jesus kpe uloq pa ri B'etani'a

(Mt 26,6-13; Mc 14,3-9)

¹²Waqib' q'ij chuxe' kan ri Qaxeb'al (Pasku'a), ri Jesus kpe uloq pa ri B'etani'a, jawije' k'o wi ri Lasaro, ri jun che xuk'asb'a uwach ri Jesus chkixo'l ri kaminaqib'. ²Jela' ri' kya uwa ri are'. Ri Marta, are kq'axin ri wa e ri Lasaro are jun chkech ri ek'o ruk' are' cho ri mexa. ³K'atek'uri', ri Mari'y kuk'am ub'i jun pajb'al k'ok'laj kunab'al rech utzlaj nardo che sib'alaj paqalik ri rajil, kuji'onsaj ri raqan ri Jesus e kuchaqijarisaj ruk' ri uwi'. E ri uk'ok'al ri kunab'al kb'e pa ronojel ri upaja. ⁴K'atek'uri', ri Judas Iskari'ote, che jun chkech ri etijoxelab', ri jun che kujach na ri are', kub'ij: ⁵«¿Jasche man xak'ayix ta we k'ok'laj kunab'al ri' pa jo'lajujk'al denari'os e xya' tane' chkech ri meb'a'ib'?»». ⁶K'atek'ut, man kub'ij ta weri' rumal che kok il ri uchomanik chkech ri meb'a'ib', xane kub'ij rumal rech che ri are' jun elaq'om, k'atek'uri' rumal che k'o ri k'olib'al pwaq ruk', ri are' kurayij ri pwaq, e krelaq'aj ukoq chila'. ⁷K'atek'uri', ri Jesus kub'ij: «Chaya'a' kan ri are': rajawaxik che xuk'ol we k'ok'alaj kunab'al ri' rech ri jun q'ij aretaq chi' kinmuqik. ⁸Xas ronojel q'ij wa', ek'o meb'a'ib' la' iwuk', k'ate' k'ut, ri in man ronojel q'ij ta wa' in k'o iwuk'».

⁹Sib'alaj ek'i' e'ajjudi'o kketa'maj che k'o ri are' jela', k'atek'uri', kepetik, man xuwi ta kkila' ri Jesus, xane xoquje' kkila' ri Lasaro ri jun che xuk'asb'a' uwach chkixo'l ri ekaminaqib'. ¹⁰Ri nim taq chuchqajawib', xoquje' kkaj kkikamisaj ri Lasaro, ¹¹xane rumal ri are' sib'alaj e'ajjudi'o keb'e ub'ik e kekojon chrech ri Jesus.

Ri rokik ri Jesus pa ri Jerusalem ¡Hosanna!

(Mt 21,1-9; Mc 11,1-10; Lc 19,28-38)

¹²Pa ri jun q'ij chi apanoq, ri winaq che kekichiwik xepe uloq pa ri nimaq'ij, kketa'maj che ri Jesus petinaq uloq pa ri Jerusalem; ¹³kkiq'ip ub'i uq'ab' taq paka'y e keb'e che uk'ulaxik ri are', kkiraqaqej kichi':

«¡Hosanna!

¡Tewchi'talik ri are',

che tajin petinaq uloq pa ri ub'i'

ri Ajawxel e ri Rajawinel ri Isra'el!».

¹⁴Ri Jesus xuriq jun alaj b'urix, kt'uyi' chrij jacha ri tz'ib'atalik:

¹⁵Maxib'ij awib', at ral ri Si'on:
 chawilampe' ri awajawinel che petinaq,
 aq'aninaq chrij jun alaj ral
 jun ati't b'urix.

¹⁶Pa we jun uchanim ri', ri e'utijoxelab' man kkich'ob' ta weri', k'atek'ut, aretaq chi' kq'ijilaxik ri Jesus pa ri uq'ij, kna'taj chkech che weri' tz'ib'atalik puwi' ri are' e are wa' ri xb'an chrech. ¹⁷Ri winaq che ek'o ruk' ri are', aretaq chi' xusik'ij uloq ri Lasaro pa ri jul, k'atek'uri', xuya jun k'ak' k'aslemal chrech, kkib'an q'atojtzij puwi' weri'. ¹⁸Xoquje', rumal weri', ri winaq kkik'ulaj ri are', rumal rech che kitom che ri are' ub'anom ri jun k'utb'al ri'. ¹⁹K'atek'uri', ri efarise'o kkib'ij chkixo'l: «Ri ix kiwilo che man kixch'akan taj; kamik ri', konojel ri winaq are kiterne'b'em ri are'».

Xopan ri kajb'al che kya na ri uq'ijil ri uk'ojol ri achi

²⁰Ek'o chila', ejujun e'ajgri'ego, che kepaqi' uloq arech kkiq'ijilaj ri Dyos pa ri nimaq'ij. ²¹Ri e'are' kkiriq'a' ri Ali'p ri Ajb'etsa'ida rech ri Galile'a, e sib'alaj kkitz'onoj chrech: «Ajaw, ri uj kqaj kqil ri Jesus». ²²Ri Ali'p kb'e che ub'ixik weri' chrech ri Atrix; ri Atrix e ri Felipe, keb'ekib'ij weri' chrech ri Jesus.

²³Ri Jesus kub'ij chkech: «Kamik ri', xopan ri kajb'al jawije' wi kya na ri uq'ijil ri uk'ojol ri achi.

²⁴Qastzij, qastzij, kinb'ij chiwech, we jun uwach triko xtzaq pa ri ulew e man kkam taj, kkanaj kan ri' utukel, k'atek'ut, we kkamik, kuya sib'alaj uwach ri'.

²⁵Ri jun che kuloq'oq'ej ri uk'aslemal, kutzaq ri' e ri jun che kretzelaj uwach ri uk'aslemal pa we uwachulew ri' kuk'ol na ri' chrech ri junalik k'aslemal.

²⁶We k'o jun kinupatanij; chinuterne'b'ej b'a', k'atek'uri', jawije' in k'o wi ri in, xoquje' chila' ri' k'o wi ri nupataninel. We k'o jun kinupatanij, ri Nutat nim kril na wi ri are'.

²⁷We chanim ri', k'ax k'o ri wuxlab'al. ¿E jas k'u ri kinb'ij? ¿Tatxel, chato' b'a' chuwach we jun kajb'al ri! K'atek'ut, rumal ne weri' che inopaninaq pa we jun kajb'al ri'. ²⁸Tatxel, chaya'a' b'a' ri uq'ijil ri ab'i'!»

K'atek'uri', kpe uloq jun ch'ab'al chi pa ri kaj uloq:

«Ri in, nuya'om ri uq'ijil are, k'atek'uri' kinya chi na jumul ri uq'ijil.»

²⁹Ri winaq che ek'o chila' e che xkita weri', kkib'ij che jun kaqulja weri'; enik'aj chik kkib'ij: «Xch'ab'ex rumal jun anjel».

³⁰Ri Jesus kub'ij: «We jun ch'ab'al ri', man wumal ta ri in xpetik, xane iwumal ri ix. ³¹Ukamik ri', are kb'an q'atojtzij che we uwachulew; kamik ri', kk'yaq na ub'i ikim ri nim ub'antajik chuwachulew. ³²K'atek'uri', aretaq chi' kinaq'anisax na ub'i ri in chuwach we ulew, ke'ink'am na ub'ik konojel ri winaq wuk'».

³³Kub'ij weri', arech kuya ub'ixkal jas ri kamikal kukamb'ej ri are'.

³⁴Ri winaq kkib'ij chrech: «Ri uj, qeta'm pa ri Pixab' che ri Kristo kub'an k'olem chub'eq'ij chub'esaq. ¿Jas k'u che, che ri at kab'ij: “Che rajawaxik kaq'anisax ri Uk'ojol ri achi? ¿Jachin k'uri' ri Uk'ojol ri achi?”».

³⁵Ri Jesus kub'ij chkech: «Xaq q'atal chi uq'ij ri chäj k'o chixo'l. Chixb'in b'a' aretaq chi' k'o na ri chäj iwuk' arech man kixuchap ta ri q'equ'mal, ri jun che kb'in pa ri q'equ'm, man reta'm taj jawije' kb'e wi. ³⁶Aretaq chi' k'o na ri chäj iwuk' chixkojon chrech ri chäj arech ri ix, ix ralk'uwa'l ri chäj».

Aretaq xb'itaj weri', ri Jesus kb'ek e kuk'u' rib' chkiwach.

Ri e'ajjudi'o, man kekojon ta chrech ri Jesus

³⁷Kne'b'a' xub'an ronojel we taq k'utb'al chkiwach ri', man kekojon ta chrech ri are',
³⁸arech qastzij kb'antaj ri tzij xub'ij ri Isa'i'as, ri q'axal utzij ri Dyos:

Ajawxel,
 ¿jachin kkojon chrech ri qatzij?;
 e ri uchuq'ab' uq'ab' ri Ajawxel,
 ¿jachin xq'alajisax chuwach?

³⁹Man loq' taj kekojon chrech ri Dyos, rumal rech che xoquje' xub'ij ri Isa'i'as:

⁴⁰Umoyrisam ri kiwoq'och
 e ukowirisam ri kanima'
 arech man keka'y ta ruk' ri kiwoq'och,
 arech man kkich'ob' ta ruk' ri kanima'
 arech man kkisutij ta uloq kib'
 pa ri kik'aslemal
 e arech man ke'inkunaj ta ri in.

⁴¹Ri Isa'i'as xub'ij weri', rumal rech che xril ri uq'ijil e xch'aw puwi' ri are'.

⁴²Kne'b'a', man ruk' tane' weri', qastzij che xoquje' chkixo'l ri enima'q taq winaq ek'i
 kekojon chrech ri are'; k'atek'ut, kumal ri efarise'o man kkib'ij taj arech man kek'yaq ta
 uloq pa ri k'olb'al ch'ab'al kumal ri e'are', ⁴³rumal rech che ri e'are' are kkiloq'oq'ej ri
 kiq'ijil ri winaq chuwach ri uq'ijil ri Dyos.

⁴⁴Ri Jesus kuraqaqej uchi' e kub'ij: «Ri jun che kkojon chwech ri in man kkojon ta
 chwech ri in, xane are kkojon chrech ri jun che intaqowinaq uloq, ⁴⁵k'atek'uri', ri jun che
 kinril ri in kril ri' ri jun che intaqowinaq uloq.

⁴⁶In, che in chäj, inpetinaq uloq pa we uwachulew arech ronojel ri kkojon chwech ri in
 man kkanaj ta kan pa ri q'equ'mal.

⁴⁷We k'o jun che kuta ri nutzij, k'atek'uri' man kuk'aslemaj taj, ri in man kinb'an ta
 q'atojtzij puwi' ri are', rumal rech che ri in, man inpetinaq ta che ub'anik q'atojtzij puwi'
 we uwachulew xane inpetinaq che ukolik we uwachulew.

⁴⁸Jachin kinuk'yaq ub'ik ri in e ma kuk'aslemaj ta ri nutzij xas k'o chi ri' ri kb'anow
 q'atojtzij puwi' ri are', ri Tzij che nuya'om uch'ob'ik, are ri' ri kb'anow na q'atojtzij puwi' ri
 are' pa ri k'isb'al q'ij; ⁴⁹rumal rech che ri in, man inch'awinaq ta pa wech wi ri in, xane are
 ri Tatxel che ri intaqowinaq uloq ktaqan chwech ri rajawaxik kinb'ij e kink'utu ri in;
⁵⁰k'atek'uri', ri in weta'm che ri upixab' ri are', junalik k'aslemal. Qastzij, ri kintzijoq ri in,
 jacha ub'im ri Tatxel chwech jeri' utzijoxik kinb'an ri in».

Ri ajpataninel man are ta nim chuwach ri rajaw

13¹Chuxe' kan ri nimaq'ij rech ri Q'axeb'al (Pasku'a), aretaq chi' ri Jesus reta'm chik che
 xopan ri ukajb'al che kel ub'i pa we uwachulew e kq'ax chuwach ri Utat. Aretaq ri are'
 xe'uloq'oq'ej ri e'uwinaq che ek'o pa we uwachulew, ke'uloq'oq'ej ri e'are' chi pa ri
 uk'isb'alil na.

²Pa ri wa'im rech ri xq'e'qal, aretaq chi' ri K'axtok' uya'om chi pa ri ranima' ri Judas
 Iskari'ote, ri uk'ojol ri Simon, ri chomanik che kujach na ri are', ³aretaq chi' ri are' reta'm
 che ri Tatxel uya'om ronojel pa ri uq'ab' e che petinaq uloq ruk' ri Dyos e che ktzalij ub'i
 ruk' ri Dyos, ⁴kwa'laj che ri wa'im, kuya kan ri ratz'yaq, kujat'ij jun su't xe' upam.

⁵K'atek'uri', kuqe'j ja' pa jun ch'ajb'al e kumajij uch'ajik ri kaqan ri etijoxelab', k'atek'uri' kusu' ruk' ri jun su't che ujat'im xe' upam. ⁶Arechi' kopan ruk' ri Simon-Pedro, ri are' kub'ij chrech: «Ajawxel, ¿che at katch'ajow le waqan?». ⁷Ri Jesus kub'ij chrech: «Ri jastaq che kinb'an in ri', ri at, man kach'ob' ta ub'e'al wa' kamik ri', kach'ob' na wa' chweq' kab'ij». ⁸Ri Lu' kub'ij chrech: «Jayi', man k'o ta wa' kach'aj wa' we waqan!». Ri Jesus kub'ij chech: «We man kinch'aj ta ri awaqan, ri at man k'o ta awechb'al wa' wuk' ri in». ⁹Ri Simon-Pedro kub'ij chrech: «Ajawxel, man xuwi ta b'a' ri waqan, xane xoquje' chach'aja' b'a' ri nuq'ab' e ri nujolom!». ¹⁰Ri Jesus kub'ij chrech: «Ri jun che atininaq, man rajawaxik ta chik kuch'aj rib' ri are', ronojel chik ch'ajch'oj. E ri ix ixch'ajch'oj chik, k'atek'ut ma iwonojel taj». ¹¹Rumal rech, che ri are' kuch'ob'o jachin ri kjachow na ri are'; rumal k'u wa' kub'ij: «Man iwonojel ta ri ix ixch'ajch'oj».

¹²Aretaq chi' xch'ajtaj ri kaqan rumal ri are' e aretaq chi' xkojtaj chi ri ratz'yaq e k'o chi jumul cho ri mexa, kub'ij chkech: «¿La kich'ob'o ri xb'antaj wumal ri in iwuk' ix? ¹³Ri ix, Ajtij e Ajawxel kixcha chwech e utz ri kib'ij, rumal rech che qastzij in jeri' ri in. ¹⁴Xa je' b'a', we ri in che in Ajawxel e in Ajtij xinch'aj ri iwaqan, xoquje' ri ix, rajawaxik che kich'aj ri iwaqan chb'il iwib'. ¹⁵Rumal rech che ri in xinya jun k'amb'al no'j chiwech, arech, xoquje' ri ix, jeri' kib'ano je' jas xinb'an in chiwech.

¹⁶Qastzij, qastzij, kinb'ij chiwech ri pataninel man are ta nim chuwach ri rajaw, xoquje' ri taqom uloq, man are ta nim chuwach ri xtaqow uloq ri are'.

¹⁷Ri ix ruk' che iweta'm chi weri', sib'alaj utz iwech ri' we kib'ano pa ri ik'aslemal. ¹⁸Ri in, ma iwonojel taj kixinb'ij; ri in weta'm jachintaq ri xe'incha'o; k'atek'ut qastzij che rajawaxik kb'antajik ri tz'ib'atalik.

Ri jun che kutij we nuwa'
kuwa'lajisaj ri ukux raqan chwij ri in.

¹⁹Chi kamik ub'ik kinb'ij weri' chiwech chuxe' na aretaq chi' kk'ulmataj na ri jastaq arech, aretaq chi' kk'ulmatajik kixkojonik che IN RI'. ²⁰Qastzij, qastzij, kinb'ij chiwech, ri jun che kuk'ulaj ri jun che kintaq na ub'i ri in; in ri' kinuk'ulaj k'atek'uri', ri jun che kinuk'ulaj ri in, are kuk'ulaj ri jun che intaqowinaq uloq».

Qastzij, qastzij, kinb'ij chiwech, jun chixo'l ri ix kinjachow na ri in

(Mt 26,21-25; Mc 14,18-21; Lc 22,21-23)

²¹Aretaq chi' ri Jesus xub'ij weri', xpe k'ax pa ri ruxlab'al, tek'uri' kub'ij:

«Qastzij, qastzij, kinb'ij chiwech,
jun chixo'l ri ix kinjachow na ri in».

²²Ri etijoxelab' kkika'yey kib' chxixo'l, man keta'm taj jachin ri kb'ixik. ²³Jun chkech ri e'utijoxelab', q'oyol chuwach uk'u'x ri Jesus, ri jun che sib'alaj loq chuwach ri Jesus. ²⁴Ri Simon Pedro kub'an jun k'utb'al chrech e kub'ij chrech: «Chata' ukoq chrech ¿jachin ri tajin kub'ij?». ²⁵Ri are' kuq'oyb'a' ukoq rib' cho ri uwo uk'u'x ri Jesus, k'atek'uri' kub'ij chrech: «Ajawxel, ¿jachin k'uri' ri jun ri?». ²⁶Ri Jesus kub'ij: «Are ri jun che kinya na ri wa chrech che kinrub' na pa ri q'utum». Kurub' ri wa pa ri q'utum, k'atek'uri', kuya chrech ri Judas, che uk'ojol ri Simon Iskari'ote. ²⁷K'atek'uri', ruk' ri ch'aaqap wa xya chrech, chanim kok ri Satanas pa ri are'. Ri Jesus kub'ij chrech: «Ri kab'an na, chi aninaq chab'ana'». ²⁸K'atek'ut, man k'o ta jun chkech ri uwinaq kch'ob'owik jasche kub'ij weri' chrech ri are'. ²⁹Rumal ne' che ruk' ri Judas k'o wi ri pwaq, ek'o jujun kkichomaj che ri Jesus tajin kub'ij chrech: «Chaloq'o' ri jastaq che rajawaxik chqech pa ri nimaq'ij», on xane' k'o kuya chkech

ri emeb'a'ib'. ³⁰Aretaq chi' ktijtajak ri wa rumal, xas chanim kel ub'ik. Aretaq chi' weri', ch'aq'ab' nak'ut.

Q'atalik chik ri q'ij che in k'o iwuk'

³¹Aretaq chi' kel ub'i ri are', ri Jesus kub'ij: «Kamik ri', q'ijilam ri Uk'ojol ri achi k'atek'uri', ri Dyos q'ijilam pa ri are'. ³²We ri Dyos q'ijilam pa ri are' ri Dyos, xoquje' kuq'ijilaj na ri are' chi pa ri are', e chi aninaq ri' kuq'ijilaj na.

³³Ixwalk'uwa'l q'atalik chik che ri in, in k'o iwuk'. Ri ix kinitzujuk na ri', k'atek'uri', je' jas xinb'ij chkech ri e'ajjudi'o: che jawije' kinb'e wi ri in, ri ix man kuya taj kixb'ek-e ukamik ri' xoquje' kinb'ij weri' chiwech ri ix.

³⁴Ri in kinya jun k'ak' pixab' chiwech: Chilo'ooq'ej chb'il taq iwib'; je' jas ixinloq'ooq'em ri in jeri' chiloq'ooq'ej chb'il taq iwib' ri ix. ³⁵E ruk' weri', konojel winaq kkil na ri' che ri ix, ix nutijoxelab': we ri ix, ruk' ronojel ik'u'x k'o ri iloq'ooq'eb'al chb'il taq iwib'».

³⁶Ri Simon Pedro kub'ij chrech: «Ajawxel, ¿jawije' katb'e wi?»». Ri Jesus kub'ij chrech: «Jawije' ri kinb'e wi ri in, ri at man kuya taj kinaterne'b'ej b'i pa we uchanim ri'; k'atek'ut, kinaterne'b'ej na ri' pa jun q'ij chi apanoq». ³⁷Ri Lu' kub'ij chrech: «¿Jasche man kuya taj katinterne'b'ej pa we uchanim ri'? Ri in kinya kan ri' ri nuk'aslemal rech toq'ob'isab'al awach ri at». ³⁸Ri Jesus kub'ij: «¿Che kaya kanoq ri ak'aslemal ri at arech katoq'ob'isaj nuwach ri in? Qastzij, qastzij kinb'ij chawech, che aretaq chi' majo'q koq' ri ama' ek', ri at oxmul chik ab'im che man aweta'm ta nuwach».

Ri ix che kixkojon chrech ri Dyos, xoquje' chixkojon b'a' chwech ri in

14¹«¡Mub'an keb' ik'u'x, mub'an k'ax iwanima'! Ri ix che kixkojon chrech ri Dyos, xoquje' chixkojon chwech ri in.

²Pa ri rachoch ri Nutat, k'o k'yalaj taq k'olib'al ja, weta mata k'olik, xinb'ij neri' chiwech; ri in kinb'e che usuk'umaxik jun ik'olb'al.

³K'atek'uri' aretaq chi' inb'enaq chik e suk'umatajinaq chi ri jun k'olb'al, kintzalij chi na uloq k'atek'uri' kixink'am b'i wuk', arech, jela' jawije' ink'o wi ri in xoquje' ri ix, ix k'o chila'. ⁴K'atek'uri', ri k'olb'al jawije' kinb'e wi ri in, ri ix iweta'm ri b'e».

⁵Ri Max kub'ij chrech: «Ajawxel, ri uj man qeta'm taj jawije' katb'e wi ri at. ¿La qeta'm k'uri' ri b'e?».

⁶Ri Jesus kub'ij chrech: «In ri in B'e, in ri in Saqalajtzij e in ri in K'aslemal. Man k'o ta jun kb'e chuwach ri Tatxel, wema wumal ri in. ⁷Ri ix, we iweta'm nuwach in, xoquje' iweta'm uwach ri' ri Nutat; chi kamik ri' iweta'm chi uwach e iwilom chi uwach ri are'».

⁸Ri Ali'p kub'ij chrech: «Ajawxel, chak'utu' ri Tatxel chqawach e kub'an na k'uri' chqech».

⁹Ri Jesus kub'ij chrech: «Ali'p, ¿jumpa q'ij chi ne' in k'o iwuk', k'atek'uri' man aweta'm ta nuwach? Ri jun che xinril ri in, rilom chi uwach ri Tatxel. ¿Jas k'u che kakoch'o kab'ij: «Chak'utu' ri Tatxel chqawach?».

¹⁰¿La man kakoj taj che ri in, in k'o pa ri Tatxel, tek'uri', ri Tatxel k'o pa ri in? Ri jetaq tzij che kinb'ij in chiwech, man kinb'ij taj xaq pa wech wi ri in, e ri Tatxel che jeqel wuk' ri in, are are' kb'anow ri chak. ¹¹Chixkojon b'a' chwech! Ri in, in k'o pa ri Tatxel, k'atek'uri' ri Tatxel k'o pa ri in, wema kixkojon chwech, chixkojon ne' kne'b'a' xuwi rumal we chak ri'.

¹²Qastzij, qastzij, kinb'ij chiwech, ri jun che kkojon chwech ri in xoquje' kub'an na ri' ri are', ri chak che kinb'an ri in, k'atek'uri', kub'an na nimalaj chak chi na chuwach we chak ri', rumal rech che ri in kinb'e na chuwach ri Tatxel. ¹³K'atek'uri', ronojel ri kik'omij ri ix pa

ri nub'i' ri in, ri in xas kinb'an na arech, ri Tatxel kq'ijilaxik pa ri K'ojolxel. ¹⁴We k'o jun jas uwach kik'omij pa ri nub'i', ri in kinb'an na ri' weri'.

¹⁵We kiniloq'oq'ej ri ix, kik'ol ri' ri nupixab'; ¹⁶k'atek'uri', kinch'aw na ruk' ri Tatxel e kuya na ri' chiwech jun chik Ajto'l iwech arech k'o ri are' iwuk' ronojel taq q'ij, ¹⁷ri Uxlab'xel rech ri saqalajtzij che ri uwachulew man kkowin ta chrech uk'ulaxik, rumal rech che man kril taj e man reta'm ta uwach.

K'atek'ut, ri ix iweta'm uwach ri are', rumal rech che jeqelik iwuk' ri ix. ¹⁸Ri in, man ixminorib' taj kixinya kanoq. Kinpe chi na uloq iwuk'. ¹⁹Man naj ta chik, ri uwachulew man kril ta chi nuwach. K'atek'ut, ri ix kiniwil na, rumal rech che ri in k'o ri nuk'aslemal e xoquje' ri ix kk'oji' ri ik'aslemal.

²⁰Pa ri jun q'ij ri' ri ix kiweta'maj ri' che ri in in k'o pa ri Nutat e ri ix, ix k'o pa ri in e ri in in k'o pa ri ix. ²¹Ri jun che k'o ri nupixab' ruk' e kuk'olo, are ri' ri jun ri' che kinuloq'oq'ej; k'atek'uri', ri jun che kinuloq'oq'ej ri in, ri Nutat kuloq'oq'ej na ri' ri are'; k'atek'uri', ri in kinloq'oq'ej na ri are', e kinq'alajisaj na wib' chuwach ri are'».

²²Ri Judas -che man are ta ri Iskari'ote- kub'ij chrech: «Ajawxel, ¿jasche, che kaq'alajisaj na awib' chqawach uj e man are ta kaq'alajisaj awib' chuwach ri uwachulew?».

²³Ri Jesus kub'ij chrech: «We jun winaq kinuloq'oq'ej kuk'ol na ri' ri nutzij e ri Nutat kuloq'oq'ej na ri' ri are' k'atek'uri' kujpe na ri' ruk' e kqab'an qachoch ri' pa ri are'. ²⁴Ri jun che man kinuloq'oq'ej taj, man kuk'ol ta ri nutzij; k'atek'uri', ri tzij che kitatb'ej, man wech ta ri in, xane utzij ri Tatxel che intaqowinaq uloq. ²⁵Xinb'ij weri' chiwech aretaq chi' in k'o iwuk'.

²⁶K'atek'ut, ri Ajto'l iwech, ri Tyoxlaj Uxlab'xel, che kutaq na uloq ri Tatxel pa ri nub'i' ri are' kuk'ut na ri' ronojel ri jastaq chiwach, k'atek'uri', kuna'tisaj na ri' chiwech ronojel ri nutzij nub'im chiwech. ²⁷Kinya kan ri nimalaj utzil chiwech; ri utzil wech in kinya chiwech; man jeri' ta uya'ik kinb'ano je' jas uya'ik kub'an ri uwachulew. Mub'an k'ax ri iwanima', mub'an keb' ik'u'x, mixib'ij iwib'.

²⁸Ri ix itom ri jastaq che xinb'ij chiwech: Ri in kinb'e na, k'atek'uri' kinpe chi na jumul iwuk'. Weta kiniloq'oq'ej ri ix, kixki'kotik na la' che kinb'e ruk' ri Tatxel, rumal rech che ri Tatxel are nim chnuwach ri in. ²⁹K'atek'uri', ri in kinb'ij weri' chiwech kamik ri', aretaq chi' majo'q kk'ulmataj weri', arech, aretaq chi' kk'ulmatajik, kixkojonik.

³⁰Kamik ri' man kintzizoj ta chi k'i jastaq iwuk', rumal rech che petinaq chi uloq ri unimal we uwachulew ri'; panuwi' ri in man k'o ta jun ukowinem.³¹Arech, che ri uwachulew kreta'maj che ri in kinloq'oq'ej ri Tatxel, e che ri in kinb'ano jeri' jacha inutaqom uloq ri Tatxel chrech. ¡Chixtak'aloq! ¡Chujel ub'ik!

In ri in qas uche'al uva

¹⁵«In ri in qas uche'al uva e are ri Nutat ri ajchak pa ri ulew. ²Ronojel ri taq uq'ab', che man kuya ta uwach pa ri in, kuchoy ub'i ri are', k'atek'uri', ronojel uq'ab', che kuya uwach kujosq'ij, arech kuya chi na nik'aj taq uwach.

³Ri ix, ix josq'im taq uq'ab' chik xas rumal ri tzij che nub'im chik chiwech.

⁴Chixjeqel pa ri in, jeri' jas nujeqeb'am wib' ri in pa ri ix. Jeri' jas ri jun uq'ab' che', che man kkowin taj kuya uwach pa utukel wi we man jeqel ta pa ri uche'al uva, xoquje' jeri' ri iwech ri ix wema kixjeqi' pa ri in.

⁵In ri in uche'al uva; ix ri ix uq'ab'. Ri jun che kjeqi' pa ri in e ri in che kinjeqi' pa ri are' ri jun ri' kuya sib'alaj taq uwach; we man ix jeqel ix pa ri in, man k'o ta jun jas uwach kixkowinik kib'ano.

⁶We k'o jun winaq man kjeqi' ta pa ri in kk'yaq ub'ik, je' jas uk'yaqik ub'i ri jun uq'ab' che' e kchaqi'jirik; k'atek'uri', kmol ub'ik, kk'yaq pa ri q'aq' e kk'atik.

⁷Ri ix, we kixjeqi' pa ri in e kjeqi' ri nutzij pa ri iwanima' ri ix, chita' b'a' ri jastaq che kiwaj ri ix, k'atek'uri', kya'taj na ri' chiwech ri ix.

⁸Ri uq'ijil ri Nutat are ri' che ri ix kiya sib'alaj iwach e che ri ix, ix nutijoxelab'.

⁹Jeri' jas nuloq'oq'exik ub'anom ri Tatxel, xoquje' jeri' iloq'oq'exik ri ix nub'anom ri in. Chixjeqel b'a' pa ri loq'oq'eb'al nuk'u'x.

¹⁰Ri ix, we kik'ol ri nupixab', kixjeqi' ri' pa ri loq'oq'eb'al nuk'u'x, jeri' jas uk'olik nub'anom ri in ri upixab' ri Nutat e injeqel pa ri uloq'oq'eb'al uk'u'x ri are'.

¹¹Ri in kinb'ij weri' chiwech arech ri nuki'kotemal kk'o'ji' pa ri iwanima' ri ix e ktz'aqatik ri utzalaj iki'kotemal.

¹²Are wa' we nupixab' ri in: chiloq'oq'ej b'a' chb'il taq iwib' ri ix jeri' jas iloq'oq'exik nub'anom in. ¹³Man k'o ta jun winaq k'o nimalaj loq'oq'eb'al uk'u'x chuwach ri jun winaq che kuya ri uk'aslemal rumal kech ri erajch'ab'e'n.

¹⁴Ri ix, ix ewajch'ab'e'n, we kib'ano ri jastaq che kintaqan chiwech. ¹⁵Kamik ri', ix nupataninel man kincha ta chik chiwech rumal rech che ri ajpataninel man reta'm taj ri jastaq kub'an ri rajaw; ri ix, ix wajch'ab'e'n incho'qinaq chiwech rumal rech che ronojel ri tzij nutom ruk' ri Nutat, nuk'utum chiwach.

¹⁶Man ix taj ri xinicha'o; xane in xixincha'o, k'atek'uri', kixintaq ub'ik arech ri ix kixb'ek e kiya'a iwach k'atek'uri' kjeqi' ri iwach, xa jek'uri' ronojel ri jas uwach kita chrech ri Tatxel pa ri nub'i' ri in kuya chiwech. ¹⁷Ri kintaqan in chiwech Are weri', ri ix chiloq'oq'ej b'a' chb'il taq iwib'.

Ri etijoxelab', man erech ta ri uwachulew...

¹⁸We ri uwachulew kretzelaj iwach ri ix, chiweta'maj che are nab'e retzelam chi nuwach in majo'q kretzelaj iwach ri ix.

¹⁹Weta ri ix, ix rech ri uwachulew, ri uwachulew kuloq'oq'ej na k'uri' ri jastaq rech; k'atek'ut, rumal rech che ri ix, man ix rech ta ri uwachulew ri in, aretaq xixinsik'ij, ixwesam cho ri uwachulew rumal k'u weri', ri uwachulew kretzelaj iwach.

²⁰China'taj ri Tzij ri nub'im chiwech: Ri pataninel man are ta nim chuwach ri rajaw. We xinkoqataj ri in, xoquje' kixkoqataj na ri ix; we xkinik'oj rij ri nutzij ri in, xoquje' kkinik'oj na rij ri' ri itzij ri ix.

²¹K'atek'ut, ronojel wa' weri', kkib'an na wa' chiwech rumal ri nub'i' ri in, rumal rech che man keta'm ta uwach ri jun che intaqowinaq uloq ri in.

²²Weta mata xinpe ri in e mata xe'inch'ab'ej, ri e'are' man k'o ta jun kimak ri': k'atek'ut, we kamik ri' man kuya taj kkesaj kib' chuwach ri kimak.

²³Ri jun che kretzelaj nuwach ri in, xoquje' kretzelaj uwach ri Nutat.

²⁴Weta mata xinb'an ri chak chkiwach che man k'o ta jun chik b'anowinaq chkiwach, ri e'are', man k'o ta jun kimak ri'; k'atek'ut, kamik ri' kilom chik k'atek'uri' kketzelaj qawach, ri in e ri Nutat.

²⁵K'atek'ut, weri', rumal arech qastzij kb'antajik ri tzij tz'ib'atalik pa ri kipixab' ri e'are': Xketzelaj nuwach, k'atek'uri' man k'o ta jas rumal rech.

²⁶Aretaq chi' kpe na ri Ajto'l iwech che kintaq na uloq ri in chi ruk' uloq ri Tatxel ri Uxlab'xel rech ri saqalaj tzij, che petinaq uloq ruk' ri Tatxel, ri are' kub'an na utzalaj q'atojtzij panuwi' ri in. ²⁷K'atek'ut, xoquje' ri ix kib'an na q'atojtzij panuwi' ri in rumal rech che ri ix, ix k'o iwuk' chi pa ri umajib'al uloq.

16¹«Xinb'ij weri' chiwech arech man k'o ta k'ax kina' pa ri iwanima'. ²Kixkik'yaq na uloq ri' pa ri taq uk'olb'al ch'ab'al. K'atek'uri', xoquje' kpe na ri' ri jun kajb'al che ri jun kixukamisaj na, kuchomaj che kub'an jun tab'al toq'ob' chech ri Dyos. ³Tek'uri', kkib'an wa' weri' rumal rech che man keta'mam ta uwach ri Tatxel e man keta'mam ta nuwach ri in. ^{4a}Xinb'ij weri' chiwech ri ix, arech, aretaq chi' kpe ri kajb'al kna'taj chiwech, che ri in nub'im chik chiwech.

Are utz chiwech che kinel ub'i ri in

^{4b}«Man xinb'ij ta weri' chiwech pa ri umajib'al uloq, rumal rech che ri in, in k'o iwuk'. ⁵K'atek'ut, ri ukamik kintzalij b'i ruk' ri Jun che xintaqow uloq, k'atek'uri', man k'o ta jun chiwech ri ix kuta chwech: «¿Jawije' katb'e wi?».

⁶Xane rumal rech che xinb'ij weri' chiwech sib'alaj k'ax kina' pa le iwanima'. ⁷K'atek'ut, ri in kinb'ij ri saqalajtziy chiwech: are utz chiwech che kinel ub'i ri in; rumal rech che wema kinb'e ub'i ri in, man kpe ta ri' ri Ajto'l iwech iwuk'; k'atek'ut, we kinb'e ub'ik, ri in, kintaq na uloq ri are' chiwech. ⁸K'atek'uri', aretaq chi' kpe ri are', kuk'ut na ri' chuwach ri uwachulew jachike ri itzel, ri makaj, jachike ri suk'il jachike ri q'atb'al tzij, ⁹jachike ri makaj rumal rech che man kixkojon ta chwech; ¹⁰jachike ri suk'il rumal rech che ri in kinb'e ub'i ruk' ri Tatxel k'atek'uri', ma kiniwil ta chi' nuwach ri'; ¹¹jachike ri q'atojtziy, rumal rech che ri unimal we uwachulew ri' xb'antaj ri q'atojtziy chrij ri are'.

¹²Kamik ri', k'o na k'i jastaq che rajawaxik kinb'ij ri in chiwech, k'atek'ut, ri ix man kixkowin ta che uch'ob'ik, che uk'amik ub'i weri' kamik ri'. ¹³K'atek'ut, aretaq chi' kpe na ri are', ri Ruxlab'al ri saqalaj tzij, kuk'am na ib'e ri' chi pa ri tz'aqat saqalaj tzij; rumal rech che man kch'aw ta ri' xaq pa rech wi ri are', xane kuya ub'ixik ri', ri jastaq che kuta'o, k'atek'uri', kuya ub'ixik ri' chiwach ri ix ri jastaq che kpe na.

¹⁴Ri are kuya na ri' ri nuq'ijil chwech rumal rech che, kya' taj na chech ri jastaq che wech ri in k'atek'uri', kuya ub'ixik ri' chiwach ri ix. ¹⁵Ronojel ri jastaq k'o ruk' ri Nutat, k'o wuk' ri in. Rumal k'u wa' weri', ri in xinb'ij: Kya' taj na chrech ri jastaq che wech ri in k'atek'uri', kuya' ub'ixik ri' ri are' chiwach ri ix.

Ma naj ta ri', k'atek'uri' kilitaj chi jumul uwach

¹⁶«Ma naj ta chik, k'atek'uri' man kiwil ta chi nuwach wa', k'atek'uri', man naj ta chi k'uri' kiwil chi na nuwach ri'».

¹⁷K'atek'uri', ejujun chkixo'l ri e'utijoxelab' kkib'ij chb'il kib': «¿Jas lo wa' we kub'ij chqech: “ma naj ta chik, k'atek'uri' ma kiwil ta chi nuwach wa, k'atek'uri', ma naj ta chi k'uri' kiwil chi na nuwach ri'”, e “Ri in kinb'e ub'i ruk' ri Tatxel?”». ¹⁸Kkib'ij: «¿Jas k'u ri' man naj ta chik? Ma qeta'm taj jastaq ri kraj kub'ij ri are'». ¹⁹Ri Jesus kuch'ob'o che kkaj kkita chrech ri are', k'atek'uri', kub'ij chqech: «Ri ix kik'otk'a' ichi' chixo'l puwi' ri jastaq che xinb'ij chiwech: “Man naj ta chik, k'atek'uri' man kiwil ta chi nuwach wa', k'atek'uri', man naj ta chi k'uri' kiwil chi na nuwach ri'”».

²⁰Qastzij, qastzij kinb'ij chiwech, che ri ix kixoq' na ri' e kik'is na ik'u'x ri', k'atek'uri', ri uwachulew sib'alaj kki'kot na ri'; ri ix kixb'ison na ri', k'atek'ut, ri ib'isob'al kk'extaj na ri' pa nimalaj ki'kotemal.

²¹Ri ixoq, aretaq chi' majo'q kril uwach ri ral, kb'isonik rumal rech che xopan ri ukajb'al; k'atek'ut, aretaq chi' xiltaj uwach ri ak'al, man kna'taj ta chi ri k'ax chrech rumal ri nimalaj ki'kotemal che xiltaj uwach jun winaq chuwachulew.

²²Xoquje', ri ix kixb'ison we uchanim ri' k'atek'ut, kixinwil chi na jumul wa', k'atek'uri' pa jun nimalaj ki'kotemal kk'o'ji' wi ri' ri iwanima' k'atek'uri', ri iki'kotemal, man k'o ta jun ri' kresaj ub'i chiwech. ²³Pa we jun Q'ij ri', ri ix man k'o ta jun jas uwach kita ri' chwech ri in. Qastzij, qastzij, kinb'ij weri' chiwech, ri jas uwach che kita na chrech ri Tatxel, kuya na ri' ri are' chiwech pa ri nub'i' ri in.

²⁴E chi kamik ri', ri ix ma k'o ta jun jas uwach itom pa ri nub'i' ri in chita' b'a' jun jas uwach k'atek'uri' kya'taj na ri', arech qas tz'aqatljaj ri iki'kotemal.

²⁵Ronojel weri', nub'im chiwech pa k'amb'al tzij. Petinaq ri kajb'al jawije' man kinb'ij ta chik chiwech ruk' k'amb'al tzij xane pa saqil ri kintzijoje na ri' ri Tatxel chiwech. ²⁶Pa we jun q'ij ri', ri ix kita na jun jas uwach ri' pa ri nub'i' ri in k'atek'uri', man kinb'ij ta chiwech che kinch'aw na piwi' ruk' ri Tatxel, ²⁷rumal rech che xas are ri Tatxel kixuloq'oq'ej, rumal rech che ri ix kiniloq'oq'ej ri in e kixkojonik che ri in xineloq xas ruk' ri Dyos. ²⁸Xinel uloq xas ruk' ri Tatxel, k'atek'uri', xinpe uloq pa ri uwachulew. Ukamik ri' kinel ub'i pa we uwachulew, k'atek'uri', kinb'e ub'i ruk' ri Tatxel».

²⁹Ri e'utijoxelab' kkib'ij chrech: «¡Kamik ri' utz katch'awik, k'atek'uri', man k'o ta jun k'amb'al tzij kab'ij! ³⁰Ukamik ri', ri uj qeta'm che ri at aweta'm ronojel jas uwach, k'atek'uri', man rajawaxik taj che k'o jun jas uwach kqata chawech. Ruk' weri' kqakojo che atelnaq uloq ruk' ri Dyos».

³¹Ri Jesus kub'ij chkech: «¿La kixkojon chwech in ukamik ri'? ³²Petinaq ri kajb'al – tek'uri' xopanik ri' – che ri ix xaq jawije' ri' kijab'uj na iwib' e chijujunal pa itukel kixb'ek tek'uri', xaq nutukel ri' kiniya kanoq. K'atek'ut, ri in man nutukel taj in k'olik: ri Tatxel k'o wuk' ri in.

³³Xinb'ij chiwech we jastaq ri', arech k'o iwuk' ri nimalaj wutzil ri in. Pa we uwachulew, ri ix kk'o'ji' na sib'alaj k'ax chiwach. K'atek'ut, ¡chixkowir b'a'! Ri in xinch'akan puwi' ri uwachulew».

Ri Jesus kch'aw ruk' ri Dyos

17¹Jeri' kch'aw ri Jesus, k'atek'uri' kka'y chikaj e kub'ij:

«Nutat, xpe ri kajb'al: chaya'a b'a' ri uq'ijil ri Ak'ojol arech ri Ak'ojol kuya' ri aq'ijil ri at, ²k'atek'uri', ri kowinem che xaya at chrech ri are' puwi' konojel winaq chuya b'a' ri junalik k'aslemal chkech konojel ri winaq che xe'aya at chrech ri are'! ³Are wa ri junalik k'aslemal: che ri e'are' keta'maj awach ri at ri at che at xuwi chi qastzij Dyos e ri jun che ataqom uloq at, Jesus-Kristo.

⁴Ri in nuya'om ri aq'ijil ri at waral chuwachulew, rumal rech che utz ub'anik ri chak nub'anom ri xaya chwech arech kinb'ano. ⁵K'atek'uri', kamik ri', Nutatxel chaya'a b'a' ri nuq'ijil awuk' ri at, ruk' ri nuq'ijil che k'olik aretaq in k'o awuk' chaxkut, aretaq chi' maja' kmajtaj we uwachulew choq'ijisaq.

⁶Nuq'alajisam ri ab'i' chkiwach ri winaq, che ri xe'ak'am ukoq cho ri uwachulew arech xe'aya chwech ri in. Ri e'are' e'awech ri at, k'atek'uri', ri at xe'aya chwech ri in, e xkik'ol ri atzij. ⁷Kamik ri' keta'm chik che ronojel ri xaya chwech, petinaq chi awuk' ri at; ⁸rumal rech ri jetaq tzij che xaya chwech ri in, xinya chkech ri are' k'atek'uri' xkik'ulaj e qastzij xkik'am uq'ab' che ri in xas awuk' inelnaq uloq, e xkikojo che at ri inataqom uloq.

⁹Pakiwi' ri e'are' kinch'aw chawech man kinch'aw ta puwi' ri uwachulew, xane kinch'aw pakiwi' ri xe'aya at chwech rumal rech che e'awech ri at, ¹⁰k'atek'uri', ronojel ri jastaq uwach che wech ri in, awech ri at e ronojel ri jastaq uwach che awech at, wech ri in e ri in, inq'ijilam pa ri e'are'.

¹¹Ri ukamik ri', ri in ma kinkanaj ta kan cho we uwachulew; k'atek'ut, ri e'are' chi ek'o cho we uwachulew, k'atek'uri', ri in kinb'e awuk'. Tyoxlaj Nutatxel, ri xe'aya chwech, che'akolo' b'a' pa ri ab'i', arech junam kiwach ri e'are', uj jacha ri uj.

¹²Aretaq chi' in k'o in kuk' ri e'are', ri in xe'ink'olo pa ri ab'i' ri at ri e'aya'om chwech. Enochajin ri e'are', k'atek'uri' man k'o ta jun chkech ri e'are' sachinaq, xuwi sachinaq ne' ri ralk'uwa'l sachinaqil arech qastzij kb'antaj ri tz'ib'atalik.

¹³K'atek'ut, kamik ri' naqaj kinb'e wi chawech k'atek'uri', pa we uwachulew kinb'ij wi weri', arech qas ktz'aaqatik kuk' ri e'are' ronojel ri nuki'kotemal.

¹⁴Ri in xinya ri Atzij chkech k'atek'uri', ri uwachulew, xretzelaj kiwach, rumal rech che man e'elnaq taj cho ri uwachulew je' jas ri in, che man inelnaq taj cho ri uwachulew.

¹⁵Man kinta ta chawech che ke'awesaj ub'i cho ri uwachulew, xane kinta chawech che ke'ak'ol chuwach ri Itzel. ¹⁶Ri e'are', man rech ta we uwachulew eje' jas ri in che ma in rech ta we uwachulew.

¹⁷Che'atyoxrisaj ri e'are' pa ri saqalajtzij: are ri atzij ri saqalajtzij. ¹⁸Jeri' jas ri at xinataq uloq pa we uwachulew xoquje' ri in xe'intaq ub'i ri e'are' pa we uwachulew. ¹⁹Pakiwi' ri e'are' kintyoxxrisaj wib' ri in, arech, xoquje' ri e'are' ketyoxrisax pa ri saqalajtzij.

²⁰Man xuwi ta pakiwi' ri e'are' kinch'awik, xane xoquje' kinch'aw pakiwi' ri enik'aj chik, che rumal ri kitzij ri e'are' kekojon na chwech ri in arech, ²¹konojel ri e'are' junam kiwach. Jeri' jas ri at Tatxel, che ri at at k'o pa ri wanima' ri in, e ri in in k'o pa ri awanima' ri at, xoquje' ri e'are' xa jun ta b'a' kiwach quk' ri uj, arech ri uwachulew kkojonik che at inataqom uloq.

²²Ri in, nuya'om chkech ri nuq'ijil, ri xaya chwech ri in, arech ri e'are' xa jun kiwach je' jas ri uj che xa jun qawach: ²³ri in, in k'o pa ri kanima' ri e'are' e ri at, at k'o pa ri wanima' ri in, arech, qastzij etz'aaqat pa ri xa jun kiwach, k'atek'uri', arech ri uwachulew kreta'maj che at ri inataqom uloq e che ri at, e'aloq'oq'em ri e'are' je' jas inaloq'oq'em in.

²⁴Nutatxel, ri e'are' che e'aya'om chwech ri in, ri in kinwaj che jawije' kink'oji' wi ri in, xoquje' kek'oji' ri e'are' wuk', arech kkimayij rilik ri nuq'ijil, che aya'om chwech ri in rumal rech che ri at xinaloq'oq'ej aretaq chi' majoq kk'iyasax we uwachulew.

²⁵Suk'laj Nutatxel, ri uwachulew man reta'mam ta awach k'atek'ut, ri in weta'mam awach, k'atek'uri', we e'are' ri' keta'mam che at ri inataqom uloq. ²⁶Ri in nuk'utum ri ab'i' chkiwach k'atek'uri' kintaqej na uk'utik chkiwach, arech, ruk' ri loq'oq'eb'al ak'u'x che xinaloq'oq'ej ri in, chpet b'a' kuk' ri e'are', xoquje' ri in chinpet b'a' kuk' ri e'are'.

Kel uloq ri Jesus e kub'ij chkech

¿Jachin kitzukuj?

(Mt 26,30.36.47-56; Mc 14,26.32.43-52; Lc 22,39.47-53)

18¹Aretaq chi' xb'itaj weri', ri Jesus junam kel ub'i kuk' ri e'utijoxelab' keq'ax ch'aaqap chrech ri nima' Sedron. Jela' k'o jun tikonb'al ulew, kok chila', xoquje' ri e'utijoxelab'. ²K'atek'uri', ri Judas, ri kjachow na ri are', xoquje' reta'm we jun k'olib'al ri', rumal rech che k'ya taq mul chik, ri Jesus e ri e'utijoxelab' kimulim kib' chila'. ³Ri Judas kuk'am kib'e ri kohorte e ri e'ajch'imi'y che etaqom ub'i kumal ri enima'q taq chuchqajawib' e ri efarise'o. Kuk'a'm b'i chäj, kuk'am tzuk'b'al q'aaq', xoquje' ri ch'ich' rech ch'o'j. ⁴Ri Jesus che reta'm ronojel ri kk'ulmatajik, kel uloq, k'atek'uri' kub'ij chkech: «¿Jachin kitzukuj?». ⁵Kkib'ij chech: «Are ri Jesus ri Nasareno (Ajnasaret)». Kub'ij chkech: «In ri». K'atek'uri', ri Judas, ri kjachow na, xoquje' k'o chila' kuk' ri e'are'. ⁶Aretaq chi' ri Jesus kub'ij chkech: «In ri», ketzalij pa kaqan k'atek'uri' ketzaq cho ri ulew. ⁷Kuta chi jumul chkech: «¿Jachin kitzukuj?». Kkib'ij chrech: «Are ri' Jesus ri Nasareno». ⁸Ri Jesus kub'ij: «Xb'itaj chiwech che

in. K'atek'uri', we kinitzujukuj ri in, chiya'a b'e chkech we e'are' ri', arech ke'el b'ik», ⁹xa jek'uri' qastzij kb'antaj ri b'im:

«Man k'o ta jun chkech ri xe'aya
chwech nusachom kanoq».

¹⁰K'atek'uri' ri Simon-Pedro, che ruk'am b'i jun ch'ich' rech ch'o'j, kresaj e kusok ri upatanijel ri nim chuchqajaw, k'atek'uri' kuq'at ub'i ri rikyaq'ab' uxikin. Ri jun patanijel ri', Malkus ri ub'i'. ¹¹Ri Jesus kub'ij chrech ri Lu' (Pedro): «Cha- tzalij le ch'ich' rech ch'o'j pa le uk'olib'al. Ri jun qumub'al amaja' uya'om ri Tatxel chwech, ¿la man kinqumuj ta na?»

Ri Jesus kk'am ub'i

chuwach ri Anas e ri Ka'ifas

e ri Lu' kub'ij che ma jun ta ruk' Are'

(Mt 26,58.69-75; Mc 14,54.66-72; Lc 22,54-62)

¹²Tek'uri', ri jupuq exoltato (kohorte), ri ekinimal e ri ekajch'imiyab' ri e'ajjudi'o, kkichap ri Jesus, e kkiyutu. ¹³Nab'e, kkik'am ub'i pa ri rachoch ri Anas; ri are' ri', uji' ri Ka'ifas, e are nim chuchqajaw pa we jun junab' ri'. ¹⁴Ri Ka'ifas, are are' xkojow kik'u'x ri e'ajjudi'o, xub'ij chkech: «Are utz che xa jun chi achi kkam pakiwi' konojel ri siwan tinimit». ¹⁵K'atek'uri', kkiterne'b'ej ub'i ri Jesus, ri Simon-Pedro, xoquje' jun chik tijoxel. We jun tijoxel ri', eta'matal uwach rumal ri nim chuchqajaw, kok ub'i ruk' ri Jesus pa ri uwoja rech ri nim chuchqajaw, ¹⁶k'atek'uri', ri Lu', kkanaj kan naqaj chrech ri uchi'ja, man kok ta ub'ik. Ri jun chik tijoxel, ri are' che eta'matal uwach rumal ri nim chuchqajaw, kel uloq e kuch'ab'ej ri ajlaq'b'anel uchi'ja e kkowin che rokisaxik ub'i ri Lu'. ¹⁷Ri jun ajlaq'b'anel uchi'ja, kub'ij chrech ri Lu': «Ri at, ¿la man xoquje' taj atutijoxel le jun achi le'»?». Kub'ij ri are': «Ri in man in jun ta kuk'». ¹⁸Ri e'ajpatanijel e ri e'ajch'imiy kiwokom jun q'aq', rumal rech che sib'alaj k'ax tew. Kekanaj kan kuk' chila' e kkimiq' ukoq kib'. Ri Lu', xoquje' kkanaj kan kuk' chil'a e kumiq' rib'. ¹⁹Ri nim chuchqajaw kuk'ot uchi' ri Jesus pakiwi' ri e'utijoxelab' e puwi' ri utzij, ri uk'utunik. ²⁰Ri Jesus, kub'ij chrech: «Nimalaj paq'ij inch'awinaq chkiwach ri winaq, ronojel mul intijoninaq pa ri Uk'olb'al ch'ab'al e pa ri nim rachoch ri Dyos, jawije' kkimulij wi kib' konojel ri e'ajjudi'o e man pa awalkil taj intzijoninaq. ²¹¿Jas k'u che kak'ot nuchi'? Are chak'oto' kichi' ri etowinaq ri nutzij nuk'utum chkiwach; ri e'are', keta'm jas ri nub'im». ²²Ruk' we tzij ri', jun chkech ri e'ajch'imiy ek'o chila', kuya jun q'ab' chupalaj ri Jesus e kub'ij: «¿Suche jewa' kab'ij chech we nim chuchqajaw ri'»?». ²³Ri Jesus kub'ij chrech: «Wema utz xinch'awik, chab'ij b'a' chwech jachike ri man utz taj xinb'ij; k'atek'ut, we utz xinch'awik, suche rech kinach'ayo?».

²⁴K'atek'uri', ri Anas yutum kutaq ub'i chuwach ri Nim Chuchqajaw Ka'ifas.

²⁵K'atek'uri', ri Simon kanajinaq chila' kumiq' rib'. Kkib'ij chrech: «¿la man at jun ri at chkixo'l ri e'utijoxelab'»?». Ri are' kub'ij, che man jun taj, jewa' kub'ij: «Jayi', ma in jun ta ri in kuk'». ²⁶Jun chkech ri upatanijel ri nim chuchqajaw, jun rachalal ri jun che xq'at ub'i uxikin rumal ri Lu', kub'ij: «¿La man xatinwil ta ruk' pa ri tikonb'al ulew'»?». ²⁷Ri Lu' kub'ij chi jumul che man jun ta kuk', k'atek'uri', chi pa we uchanim ri' koq' ri ama' ek'.

Ri Jesus kk'am ub'i chuwach ri Pilato

(Mt 27,2.11-26; Mc 15,1-15; Lc 23,1-7.13-25)

²⁸K'atek'uri', chi pa ri rachoch ri Ka'ifas, kk'am ub'ik ri Jesus chi pa uk'olb'al q'atoj- tzij kech ri e'ajromano (Pretori'o). Nimalaj aq'ab'il aretaq chi' weri'. Ri e'are' man ke'ok ta ub'i pa ri Pretori'o, arech man kki- tz'ilob'isaj ta kib' e xa jeri' kuya'o kkitij ri Q'axeb'al (Pasku'a). ²⁹K'atek'uri', ri Pilato kel uloq, kpetik jawije' ek'o wi' ri e'are' e kub'ij: «¿Jas

q'atb'altzij ik'amom uloq puwi' we achi ri'?).³⁰Ri e'are' kkib'ij chrech: «Weta ri are' man jun ajb'anal k'ax taj, ri uj ma xqak'am ta uloq wa' chawech». ³¹Ri Pilato kub'ij chkech: «Chik'ama' ub'i ri ix, k'atek'uri' chib'ana' q'atojtzij puwi' je' jas ktaqan ri ipixab' ri ix». Ri e'ajjudi'o, kkib'ij chrech: «Ri uj man ya'tal ta chqech che kqakamisaj jun winaq», ³²xa jek'uri' qastzij kb'antaj ri utzij xub'ij ri Jesus, aretaq chi' xuya ub'ixik jas uwach kamikal kuriq na.

³³Xa jek'uri', ri Pilato, xok chi ub'i jumul pa ri Pretori'o; kusik'ij ri Jesus e kub'ij chrech: «¿La at, atkajawinel ri e'ajjudi'o?».

³⁴Ri Jesus kub'ij: «¿La kab'ij weri' pa awech wi ri at on enik'aj chik kib'im weri' chawech panuwi' ri in?».

³⁵Ri Pilato kub'ij: «¿La in ajjudi'o ri in? Ri e'atinimit e ri enima'q taq chuchqajawib' xatkijach pa nuq'ab' in. ¿Jas xab'ano?».

³⁶Ri Jesus kub'ij: «Ri wajawib'al man k'o ta pa we jun uwachulew ri'. Ri wajawib'al, weta k'o pa we jun uwachulew ri', xech'o'jin ta b'a' ri' ri enuwinaq arech man kinjach ta pa kiq'ab' ri e'ajjudi'o. K'atek'ut ri wajawib'al man k'o ta waral».

³⁷K'atek'uri', ri Pilato kub'ij chrech: «¿At Ajawinel b'a' ri at?».

Ri Jesus kub'ij: «Je', jeri' jacha kab'ij ri at; ri in, in ajawinel. Are rumal wa' xinalaxik e rumal wa' xinulpe chuwachulew, arech kinulk'utu ri saqalaj tzij. Ri jun che xel uloq chi ruk' ri saqalaj tzij, kutatb'ej we nuch'ab'al».

³⁸Ri Pilato kub'ij chrech: «¿Jas ri saqalaj tzij?». Aretaq chi' xb'itaj we tzij ri', kel chi ub'i jumul chkiwach ri e'ajjudi'o, k'atek'uri' kub'ij chkech: «Ri in, man k'o ta jun jas uwach kinriqo che taqal q'atojtzij puwi' ri are'». ³⁹K'atek'ut, ri ix naq'atal chiwech che kintzaqopij ub'i jun winaq pa ri Q'axeb'al (Pasku'a). ¿La kiwaj k'ut che kintzaqopij ub'i ri kajawinel ri E'ajjudi'o?».

⁴⁰K'atek'uri', kkiraqajej chi jumul kichi' e kkib'ij: «¿Man are ta katzaqopij ri are', are chatzaqopij ri B'arrab'as!». Ri B'arrab'as jun winaq ajb'anal k'ax.

(Mt 27,26-31; Mc 15,15-20)

19¹K'atek'uri', ri Pilato, kuk'am ub'i ri Jesus e ktaqanik arech kch'ay chech asyar. ²Ri exoltato kkib'an jun ketakik ruk' k'ix, kkikoj cho ri ujolom; k'atek'uri' kkikoj jun kyaqlaj atz'yaq chrech; ³keqib' ukoq ruk' e kkib'ij chrech: «Utz awach at ajawinel kech ri e'ajjudi'o!». K'atek'uri' kkich'ay chupalaj.

⁴Kel chi uloq jumul ri Pilato, k'atek'uri' kub'ij chkech: «Chiwilampe', kink'am uloq ri are' chiwech, arech kiweta'maj che man kinriq ta jun jas uwach che taqal q'atojtzij puwi' ri are'». ⁵Xa jeri' k'ut, ri Jesus kel uloq, ruk' ri jun ketakik k'ix cho ri ujolom e ri jun kyaqlaj atz'yaq. K'atek'uri' ri Pilato kub'ij chkech: «¿Chiwilampe', k'o we jun winaq ri'!». ⁶Aretaq chi' ri enima'q taq chuchqajawib' e ri e'ajch'imiyab' kkil ri are', kkiraqajej kichi', kkib'ij: «¿Charipb'a' cho ri ripb'al! ¿Charipb'a' cho ri ripb'al!». Ri Pilato kub'ij chkech: «Chik'ama' ub'i ri ix, k'atek'uri' chiripb'a' cho ri ripb'al; rumal rech che ri in, man k'o ta jun jas uwach kinriq ruk' che taqal q'atojtzij puwi' ri are'». ⁷Ri e'ajjudi'o kkib'ij chrech: «Ri uj k'o jun qapixab', k'atek'uri', kub'ij we qapixab' ri', rajawaxik che kkamik rumal kukoj rib' Uk'ojol ri Dyos».

⁸Aretaq chi' ri Pilato kuta we tzij ri', sib'alaj kuxib'ij chi na rib'. ⁹Kok chi jumul pa ri Pretori'o, k'atek'uri', kub'ij chrech ri Jesus: «¿Jawije' katel wi ri at?». K'atek'uri', ri Jesus man k'o ta jun tzij kub'ij. ¹⁰K'atek'uri', ri Pilato kub'ij chrech: «¿La man kinach'ab'ej ta ri in? ¿La man aweta'm taj che ri in k'o kowinem pa nuq'ab' arech katintzaqopij ub'ik on katinripb'a' cho ri ripb'al?». ¹¹Ri Jesus kub'ij chrech: «Ri at man k'o ta akowinem la'».

panuwi', weta mata ya'om chawech k'a chikaj uloq; rumal k'u wa' weri', ri jun che xinjachow chawech, are k'o chi na sib'alaj umak chawach».

¿Che kinripb'a' ri iwajawinel?

¹²K'atek'uri', ri Pilato kraj kutzaqopij b'i ri are'. K'atek'ut ri e'ajjudi'o kkiraqaqej kichi', kkib'ij: «We katzapopij ub'i ri are', ri at man at rajch'ab'en ta ri Sesar; ri jun che kurokisaj rib' ajawinel kk'ule'lan chrech ri Sesar». ¹³Aretaq chi' ri Pilato kuta we jetaq tzij ri', kresaj uloq ri Jesus, k'atek'uri', kut'uyb'a' rib' cho ri q'atb'altzij pa jun k'olib'al che kb'ix Tz'aqom Ab'aj chrech; e pa ri ch'ab'al heb're'o Gab'b'ata. ¹⁴Are ri jun q'ij rech Ksuk'umax ri Qaxeb'al (Pasku'a); pa taq ri uwaq kajb'al. Kub'ij ri Pilato chkech ri E'ajjudi'o: «Chiwilampe' le iwajawinel le'». ¹⁵Ri e'are' kkiraqaqej kichi': «¡Chakamisaj! ¡Chakamisaj! ¡Charipb'a' cho ri ripb'al!». Ri Pilato kub'ij chkech: «¿Che kinripb'a' ri iwajawinel?». Ri enima'q taq chuchqajawib' kkib'ij: «¡Ri uj, man k'o ta chi jun qajawinel chuwach ri Sesar!». ^{16a}K'atek'uri' kujach ub'i ri are' chkech arech kkiripb'a' cho ri ripb'al.

Ri uk'olib'al ub'aq Jolomaj (Golgota)

(Mt 27,31.33.37s; Mc 15,20.22.25-27; Lc 23,33.38)

^{16b}K'atek'uri', kk'am ub'i ri Jesus. ¹⁷E ri are' kel ub'i ruk' ri uripb'al, kusuk' ub'i pa ri jun uk'olib'al ub'i' Jolomaj –pa ri ch'ab'al heb're'o kb'ix Gulgota chrech– ¹⁸k'atek'uri', chila' kkiripb'ax wi, xoquje' keripb'ax ruk' ekeb' winaq chik, ri Jesus panik'aj kkanaj wi e ri e'are' pa taq ri utzal. ¹⁹Ri Pilato, xoquje' kub'an jun tz'ib'anik e ktaqanik arech kokisax puwi' ri ripb'al. Ri tz'ib'anik jewa' kub'ij: «Jesus, ri ajnasareno, ri kajawinel ri e'ajjudi'o». ²⁰We tz'ib'atalik ri', sib'alaj e'ajjudi'o kkisik'ij uwach, rumal rech che ri jun k'olib'al jawije' xripb'ax wi ri Jesus, naqaj k'o wi chrech ri tinamit, xoquje' tz'ib'atalik pa ch'ab'al heb're'o, pa ch'ab'al latino e pa ch'ab'al gri'ego. ²¹Ri enima'q taq chuchqajawib' kech ri e'ajjudi'o kkib'ij chrech ri Pilato: «Matz'ib'aj: “Ri kajawinel ri e'ajjudi'o”, xane are chatz'ib'aj: “We jun achi ri' ub'im: Ri in in kajawinel ri e'ajjudi'o”». ²²Ri Pilato kub'ij: «Ri xtz'ib'ataj wumal, xtz'ib'ataj la'».

Kb'antajik ri tz'ib'atalik: Xkijach ub'i' ri nuq'u' chkiwach

(Mt 27,35; Mc 15,24; Lc 23,34)

²³Aretaq chi' xripb'ataj ri Jesus kumal ri exoltato, kkechb'ej ri taq ratz'yaq, kkib'an kijeb' chrech chkiwach, jujun taq kech ri xkib'an kijeb' chrech e xaq xuwi chi kanoq ri jun uq'u' che kb'e chrij. We jun uq'u' kb'e chrij ri', man k'o ta ut'isb'alil, chi xa jun ukemik chi ajsik e kopan ikim; ²⁴rumal k'u wa' kkib'ij chb'il taq kib': «Wa' maqab'it'o', xane chqetz'ab'ej uch'akik arech kqilo jachin kriqowik»: arech qastzij kb'antajik ri tz'ib'atalik:

Xkijach b'i ri nuq'u' chkiwach
xketz'ab'ej uch'akik ri nuq'u'
che kb'e chrij ri watz'yaq.
Are wa' ri xkib'an ri exoltato.

Ri Jesus, ri unan e ri jun tijoxel che loq' chuwach

(Mt 27,55s; Mc 15,40s; Lc 23,49)

²⁵Chuxe' ukoq ri ripb'al rech ri Jesus, ek'o ukoq ri unan e ri rachalal ri unan, ri Mari'y rixoqil ri Kle'ofas e ri Mari'y ri Ajmagdala. ²⁶Ri Jesus kril ri unan e chuxkut kril ri jun utijoxel che kuloq'oq'ej, kub'ij chrech ri unan: «ixox, k'o le awal le'». ²⁷K'atek'uri', kub'ij chrech ri jun tijoxel: «K'o le anan le'». K'atek'uri' chi pa we kajb'al ri', ri jun tijoxel ri' kuk'ulaj ri are' pa ri rachoch.

Ri Jesus xujach ri ruxlab'al

(Mt 27,48-50; Mc 15,36s; Lc 23,46)

²⁸K'atek'uri', aretaq chi' ri Jesus reta'm chik che ronojel xk'is ub'anik, arech qastzij kb'antaj ri tz'ib'atalik, ri are' kub'ij: «Kchaqij nuchi'».

²⁹Chila' ri', k'o jun k'olb'al, nojinaq chrech vinagre. Kokisax chutza'm jun uq'ab' k'asis, jun wo's che kmu'matik pa vinagre, k'atek'uri', kkiqib'isaj ukoq chuchi'. ³⁰Aretaq chi' xtijtaj ri vinagre rumal, ri Jesus kub'ij: «Ronojel xb'antajik», k'atek'uri' kuqasaj ri ujolom e xujach ri ruxlab'al.

Arech qastzij kb'antaj chi jumul ri tz'ib'atalik

³¹Xa rumal rech che are uq'ij ri Suk'umanik, arech man kkanaj ta kan ri kib'aqilal ri winaq cho taq ri ripb'al pa ri Sab'ado –rumal rech che we jun Sab'ado ri', jun nimalaj q'ij–ri e'ajjudi'o kkita chrech ri Pilato che kq'ajisax ri kaqan, k'atek'uri' ke'esax ub'i chila'. ³²Kepe ri exoltato, k'atek'uri', kkiq'ajisaj ri raqan ri nab'e, xoquje' ri raqan ri jun chik che xkiripab'a ruk'. ³³Ke'opan ruk' ri Jesus, k'atek'uri' aretaq chi' kkilo, che ri are' kaminaq chik, man kkiq'ajisaj ta ri raqan, ³⁴xane jun chkech ri exoltato, ruk' jun rab'arik nimalaj ch'ich' kuwor chutzaltmal uk'u'x, k'atek'uri', chi chanim kel uloq ukik'el rachi'l joron. ³⁵Ri jun che xilow weri' kuya ri utzij puwi' weri' –e qastzij ri kub'ij, e ri are' reta'm che qastzij ri kub'ij– arech, xoquje' ri ix kixkojon chrech weri'. ³⁶Ronojel weri' xk'ulmatajik arech qastzij kb'antajik ri tz'ib'atalik:

Man k'o ta jun ub'aq kq'ajisax na ri'.

³⁷Xoquje' pa jun tz'ib'atalik kub'ij:

Keka'y na ri' chrech ri jun
che xkichoto.

Ri Xep Ajarimate'a

(Mt 27,57-60; Mc 15,42-46; Lc 23,50-54)

³⁸Aretaq chi' ok'owinaq chi weri', ri xep Ajarimate'a, che jun utijoxel ri Jesus, kne'b'a' pa awalkil, rumal che kuxib'ij rib' chkech ri e'ajjudi'o, kuta chrech ri Pilato arech kuya b'e chrech kuk'am b'i ri ub'aqil ri Jesus. Ri Pilato kuya' b'e chrech. Kepe na k'ut e kkiq'am b'i ri ub'aqil. ³⁹Ri Nikodemo –ri are' che xpe kanoq chaq'ab' ruk' ri Jesus– xoquje' ri are' kpetik, uxolom uloq ok'al pajb'al mirra ruk' jun k'ok'laj uwa'lche'. ⁴⁰K'atek'uri', kkib'otz' ri ub'aqil ri Jesus pa taq atz'yaq ruk' ri k'ok'laj taq kunab'al jeri' jacha rawasaxik kkib'an ri e'ajjudi'o che umuqik jun winaq. ⁴¹Pa ri k'olib'al jawije' xripab'ax wi ri are' k'o jun tiko'nb'al ulew e pa we jun tiko'nb'al ulew ri' k'o jun k'ak' ujul kaminaq jawije' man k'o ta jun kaminaq muqum. ⁴²Rumal che are uq'ij ri Suk'umanik kuk' ri e'ajjudi'o, k'atek'uri', naqaj k'o wi ri jul ri', chila' kkimuq wi ri Jesus.

Xesax b'i ri Ajawxel pa ri jul e man qeta'm taj jawije' xya wi

(Mt 28,1-8; Mc 16,1-8; Lc 24,1-11)

20¹Pa ri nab'e q'ij rech ri xmano, ri Mari'y Ajmagdala, aretaq chi' kpakak chi uloq uxe' kaj, maja' ne' ksaqar uwachulew, aninaq kb'e pa ri jul, k'atek'uri', krilo che esam chi ub'i ri jun ab'aj.

²Chi chanim kxak'inik kb'ek, k'atek'uri', kuriqa' ri Simon Pedro e ri jun chik tijoxel che xuloq'oq'ej ri Jesus e kub'ij chkech: «Xesax ub'i ri Ajawxel pa ri jul e man qeta'm taj jawije' xya wi».

³Kel ub'i ri Lu' e xoquje' ri jun tijoxel chik e kkisuk' ub'i pa ri jul. ⁴Junam kkitij anim chi ekeb'. K'atek'ut, ri jun tijoxel chik kutij chi na sib'alaj anim chuwach ri Lu', e nab'e kopan pa ri jul. ⁵Kulukb'a' ukoq rib', k'atek'uri', kril ri b'otz'ib'al taq atz'yaq cho ri ulew; k'atek'ut man kok ta ub'ik.

⁶Xoquje' kopan ri Simon-Pedro, che teren ub'i chrij; kok pa ri jul, kril ri b'otz'ib'al taq atz'yaq cho ri ulew, ⁷xoquje' ri ch'uqub'al ujolom che man k'o ta ruk' ri taq b'otz'ib'al atz'yaq, xane b'aq'atim kan utukel pa jun k'olib'al chi apanoq.

⁸K'atek'uri', xoquje' kok chi ub'i ri jun chik tijoxel, ri jun che xopan nab'e pa ri jul. Kril weri' e kkojonik. ⁹Xa ne maja' uch'ob'om chi', che jacha kub'ij pa ri tz'ib'atalik, che ri Jesus rajawaxik kk'astaj uwach xas chkixo'l ri ekaminaqib'. ¹⁰Ri etijoxel ri', ketzalij ne' cho kachoch.

Kcha ri'i Jesus kub'ij chrech are': «Mari'y»

(Mt 28,9s; Mc 16,9-11)

¹¹Ri Mari'y man okinaq ta ub'ik, k'o ukoq naqaj chrech ri jul, sib'alaj tajin koq'ik. K'atek'uri', aretaq chi' tajin koq'ik, kulukb'a' ukoq rib' chuchi' ri jul, ¹²k'atek'uri', keril ekeb' anjel, ruk' saqlaj taq ka- tz'yaq, et'uyulik jawije' xmuq wi ri ub'aqil ri Jesus, jun k'o uloq jawi' xb'e wi ri ujolom e ri jun chik pa raqan uloq. ¹³Ri e'are' kkib'ij chrech: Ixoq, ¿jasche katoq'ik?». Ri are' kub'ij chkech: «Kinoq'ik rumal rech che xk'am ub'i ri Wajawxel, e man weta'm taj jawije' xya wi».

¹⁴Aretaq chi' kb'itaj weri' rumal, kusutij rib', k'atek'uri', krilo che tak'al ukoq ri Jesus, k'atek'ut, ri are' man reta'm taj we are ri Jesus. ¹⁵Ri Jesus kub'ij chrech: «Ixoq, ¿jasche katoq'ik? ¿Jachin katzukuj?». Ri are' chi kuchomaj na k'ut che are ri ajchak pa ri tikonb'al ri', kub'ij chech: «Ajaw, we at xatk'amow ub'ik, chab'ij b'a' chwech jawije' xaya'a' wi, k'atek'uri', kink'am b'i ri in».

¹⁶Ri Jesus kub'ij chrech: «Mari'y». Ri are' kusutij rib' e kub'ij chrech pa ch'ab'al heb're'o: «¡Rab'b'uni!». Werij kub'ij: «Ajtij». ¹⁷Ri Jesus kub'ij chrech: «Minachapo, xane maja' kinpaqi' ruk' ri Tatxel. K'atek'ut are jat kuk' ri ewachalal e jab'ij chkech: Kinpaqi' ruk' ri Nutat che Itat ri ix, kinpaqi' ruk' ri Nudyos che Idyos ri ix». ¹⁸Ri Mari'y Ajmagdala kb'ek e ku'b'ij chkech ri etijoxelab' «xinwil ri Ajawxel», e ri Are' xub'ij we tzij chwech ri'.

¡Nimalaj utzil iwuk' ix!

(Mt 16,14-18; Lc 24,36-49)

¹⁹Pa xq'e'qal chrech we jun q'ij ri', ri nab'e q'ij chech we xmano ri', tz'apitalik taq ri uchi'ja jawije' ek'o wi ri etijoxelab', rumal che kixib'im kib' chkech ri e'ajjudi'o; kpe ri Jesus e ktak'i' panik'aj chkech e kub'ij: «Nimalaj utzil iwuk' ri ix!». ²⁰Aretaq chi' xb'itaj weri', kuk'ut ri uq'ab' e ri utzaltmal uk'u'x chkiwach. Ri etijoxelab', sib'alaj keki'kotik aretaq chi' kkil uwach ri Ajawxel. ²¹K'atek'uri', kub'ij chi jumul chkech: «Nimalaj utzil iwuk' ri ix! Je' jas nutaqik uloq xub'an ri Tatxel, xoquje' ri in kixintaq ub'ik».

²²Aretaq chi' xb'itaj weri', ke'uxut'uj pakiwi', tek'uri' kub'ij chkech: Chik'ama' b'a' ri Tyoxlaj Uxlab'xel. ²³Ejachintaq kisach na ri jetaq kimak, ksachtaj na ri' chkech; ejachintaq kiq'atej na ri kimak kq'attaj na kan ri' chkech».

²⁴K'atek'uri', ri Max che jun chkixo'l ri ekab'lajuj, ri kb'ix Yo'x (Didyme) chrech, man k'o ta kuk' aretaq chi' xpe ri Jesus. ²⁵Ri enik'aj etijoxelab' chik, kkib'ij chrech: «¡Ri uj xilitaj ri Ajawxel qumall!». K'atek'ut, ri are' kub'ij chkech: «Ri in we man kinwil ri uk'olb'al ri klawux pa ri uq'ab' e pa ri raqan e we man kinnim we nuq'ab' pa ri utzaltmal uk'u'x, man kinkojon ta chrech weri'!».

²⁶Chi k'a uqb'ix chi apanoq, ek'o chi jumul ri etijoxelab' pa ja, k'atek'uri', k'o ri Max kuk'. Ri Jesus kopan panik'yaj chkech aretaq chi' tz'apitalik ri uchi'ja, k'atek'uri' kub'ij: «¡Nimalaj utzil iwuk' ri ix!».

²⁷K'atek'uri', kub'ij chrech ri Max: «Chak'ama' uloq le aq'ab' waral ri': chawila' le nuq'ab'; chak'ama' uloq le aq'ab' e chanima' pa le utzaltmal nuk'u'x, k'atek'uri' mab'ano che ma atkojonel taj, xane atkojonel chab'ana'».

²⁸Ri Max kub'ij chrech: «¡Wajawxel e Nudyos!».

²⁹Ri Jesus kub'ij chrech: «Ri at, rumal rech che xawil weri', xatkojonik, sib'alaj utz kech ri' ri jachintaq man kkil ta weri', k'atek'uri' kekojonik».

³⁰Ri Jesus, k'ilaj taq k'utb'al xub'an chi chuwach kiwoq'och ri e'utijoxelab', che man tz'ib'atal ta pa we wuj ri'. ³¹Weri' xtz'ib'axik, arech ri ix kixkojonik che ri Jesus are ri Kristo, ri Uk'ojol ri Dyos, e aretaq chi' kixkojonik, kk'o'ji ik'aslemal pa ri ub'i' ri are'.

¡Are ri Ajawxel!

²¹Ok'owinaq chi weri', k'atek'uri' ri Jesus kuk'ut chi' jumul rib' chkiwach ri etijoxelab' chuchi' ri polow Tib'eri'ades. Jewa' uk'utik rib' kub'ano. ²Ri Simon-Pedro, ri Max kb'ix Yo'x (Didyme) chrech, ri Natana'el ri Ajkana rech ri Galile'a, ri e'uk'ojol ri Seb'ede'o, xoquje' ri ekeb' e'utijoxelab' chik, junam ek'olik. ³Ri Simon-Pedro kub'ij chkech: «Ri in, kinb'e'inchapa' na kar».

Ri e'are' kkib'ij chrech: «Xoquje' ri uj kujb'e awuk'».

Ke'aq'an pa ri jukub', k'atek'uri', man k'o ta jun kar kkichapo pa we jun aq'ab' ri'.

⁴Aretaq chi' ksaqarik, ri Jesus k'o chuchi' ri polow; k'atek'ut, ri etijoxelab' man keta'm taj che we are ri Jesus, ⁵ri Jesus kub'ij chkech: «Alab'om, ¿la man k'o ta wa iwuk' arech ktijowik?».

Kkib'ij chrech: «¡Ma k'o taj!».

⁶Kub'ij chkech: «Chik'yaqa' le ik'at pa le rikyaq'ab' le jukub', k'atek'uri' keriq na la' chila'».

Kkik'yaqa, k'atek'uri' ma kekowin ta chik chech ujik'ik, rumal rech che sib'alaj kar xkiriqo.

⁷K'atek'uri', ri tijoxel che sib'alaj xloq'oq'exik rumal ri Jesus, kub'ij chrech ri Lu': «¡Are ri Ajawxel!».

Ruk' we tzij ri': «¡Are ri Ajawxel!». Ri Simon-Pedro kukoj ratz'yaq –rumal rech che ch'analik ub'anom– k'atek'uri', kuk'yaq ub'i rib' pa ri ja'. ⁸Ri enik'aj etijoxelab' chik, che man naj taj ek'o wi chrech ri ulew, xane je' jas lajujk'al xk'ab' (codos) ek'o wi, kepe uloq pa ri jukub', kkichararej uloq jun k'at kar.

⁹Aretaq chi' keqaj pa ri ulew, kkil jun q'aq' kuchum chila', k'atek'uri' sa'om jun kar e jun kaxlanwa chuwach.

¹⁰Ri Jesus kub'ij chkech: «Chik'ama' uloq nik'aj kar che k'ateri' xichapo».

¹¹Ri Simon Pedro kaq'an pa ri jukub', k'atek'uri', kuchararej uloq ri k'at cho ri ulew che nojinaq che chomalaj taq kar: wuqlajuj k'al oxlajuj; k'atek'uri', kne'b'a' ruk' we kar ri', ri k'at man xt'ub'un taj.

¹²Ri Jesus kub'ij chkech: «Chisa'j, ji'tija' iwa».

Man k'o ta jun chkech ri etijoxelab' kukoch'o kuta chrech: «¿At jachin ri at?», keta'm che are ri Ajawxel.

¹³K'atek'uri', ri Jesus kuk'am ukoq ri kaxlanwa e kuya chkech; xoquje' jeri' kub'an chrech ri kar. ¹⁴Are wa' ri urox mul chik che ri Jesus kuk'ut rib' chkiwach ri etijoxelab', aretaq chi' k'astajinaq chi uwach chkixo'l ri ekaminaqib'.

¹⁵Aretaq chi' xkiwa'lej, ri Jesus kub'ij chrech ri Simon-Pedro: «Simon, uk'ojol ri Xwan, ¿la are sib'alaj kinaloq'oq'ej chkiwach we e'are' ri'?».

Kub'ij ri are' chrech: «Je'», Ajawxel, ri at aweta'm che ri in katinloq'oq'ej».

Ri Jesus kub'ij chrech: «Che'ayuuq'uj b'a' ri nuchij».

¹⁶Pa ukamul kub'ij chi jumul chrech: «Simon, uk'ojol ri Xwan, ¿la kinaloq'oq'ej?». —«Je', Ajawxel –kacha chrech– ri at aweta'm che ri in katinloq'oq'ej».

Ri Jesus kub'ij chrech: «Che'ayuuq'uj b'a' ri nuchij».

¹⁷Pa uroxmul kub'ij chi jumul chrech:

—«Simon uk'ojol ri Xwan, ¿la kinaloq'oq'ej?».

Ri Lu' kq'oxow chrech rumal rech che uroxmul xuta chrech: «¿La kinaloq'oq'ej?», k'atek'uri' kub'ij chrech: «Ajawxel, ri at aweta'm ronojel jas uwach, ri at aweta'm che ri in katinloq'oq'ej».

Ri Jesus kub'ij chrech: «Che'ayuuq'uj b'a' ri enuchij».

¹⁸Qastzij, qastzij, kinb'ij chawech, aretaq chi' ri at, at k'ojol ala na chi at xatximow ri aximb'al k'atek'uri' katb'ek jawije' kawaj katb'e wi; k'atek'ut, aretaq chi' at ri'j winaq chik kalik na ri' le aq'ab', k'atek'uri', jun chi ri' kuxim na ri' ri aximb'al e katuk'am na ub'i ri' jawije' man kawaj ta ri at».

¹⁹Ruk' we tzij ri', ktzizon puwi' ri uwach kamikal kuriqa' na ri Pedro che ruk' kuq'ijilaj na uwach ri Dyos. Aretaq chi' xb'itaj weri' kub'ij chrech: «Chinaterne'b'ej ub'ik!».

²⁰Ri Pedro kka'y uloq chrij, k'atek'uri' krilo che eterne'm ub'i rumal ri jun tijoxel che xloq'oq'exik rumal ri Jesus, xoquje' che xtzali' cho uwach uk'u'x e xub'ij chrech: «Ajawxel, ¿jachin ri katjachow na?».

²¹Aretaq chi' kril ri Pedro, kub'ij chrech ri Jesus: «Ajawxel, ¿e we jun ri'?».

²²Ri Jesus kub'ij chrech: «Ri in, we are kinwaj che kkanaj kanoq k'ate' na aretaq chi' kinpe ri in, ¿jas awech at chrech? Ri at, chinaterne'b'ej». ²³K'atek'uri', xb'e utzijoxik chkixo'l ri e'achalaxik che we jun tijoxel ri', man kkam taj. K'atek'uri', ri Jesus man xub'ij ta chrech ri Pedro: «Man kkam ta ri are'», xane xub'ij chrech: «Ri in, we are kinwaj che kkanaj kanoq k'ate' na aretaq chi' kinpe ri in».

Ri ukab' k'isb'al tzij

²⁴Are wa' we tijoxel ri' che kuya ub'ixik we jastaq ri', e are tz'ib'aninaq weri' e ri uj geta'm che qastzij ri kuya' ub'ixik ri'.

²⁵Xoquje', k'o sib'alaj jastaq na xub'an ri Jesus. We ta jun kutz'ib'aj chjunal ronojel weri', ri in kinchomaj che ronojel le uwachulew man kutzaqa' ta la' chrech uk'olik ronojel ri wuj ktz'ib'axik.